

Pelastuslaitosten
kumppanuusverkosto

Loppuraportti

IKÄIHMISTEN KOTONA ASUMISEN TURVALLISUUS (IKAT)

Sisällysluettelo

Määritelmät	3
1. Johdanto	4
2. Tausta	5
3. IKAT-työryhmä, sen tehtävät ja toiminta.....	9
3.1. IKAT-työryhmän kokoonpano ja tehtäväkuva	9
3.2. IKAT-työryhmän toiminta	11
4. Riskinarviointikriteerit	12
4.1. EVAC-mittarin kriteerit	13
4.2. KAT-hankekokonaisuuden kriteerit.....	17
4.3. Riskinarviointikriteereiden yhdistäminen.....	18
5. Työkalupakki	20
6. Toimintamallit erityisryhmien turvallisuuden parantamiseksi	25
6.1. Ammatillisen perhehoidon toimintamalli.....	25
6.2. Toimeksiantoperusteisen perhehoidon toimintamalli	26
6.3. Omaishoidon toimintamalli.....	26
7. Opinnäytetyö: Ikäihmisen kotona asumisen turvallisuus	27
7.1. Tausta.....	27
7.2. Tarkastuslista ja opas	28
7.3. Pohdintaa opinnäytetyöstä	28
8. Pelastustoimen hankkeet ikäihmisten turvallisuuden edistämiseksi	29
8.1. EVAC-mittari – RAI-arviointimenetelmän työkalu asiakkaiden poistumisturvallisuuden arviointiin	29
8.1.1. Hankkeen tausta	29
8.1.2. Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio	29
8.1.3. Hankkeen aikataulu ja tulokset.....	30

8.1.4.	Lisätietoa hankkeesta	31
8.2.	Kotona asumisen turvallisuus-hankekokonaisuus	31
8.2.1.	KAT-kehittämisen toimintaperiaate ja tavoitteet	31
8.2.2.	KAT-kehittämisen hankkeistettu toteutus ja tavoitellut tulokset	32
8.2.3.	Tulevat kehittämistoimenpiteet.....	35
8.3.	Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä -hanke.....	35
8.3.1.	Hankkeen tausta	35
8.3.2.	Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio	36
8.3.3.	Hankkeen aikataulu ja tulokset.....	37
8.3.4.	Lisätietoa hankkeesta	38
8.4.	Osallistava Turvallisuus Erityisryhmille -hanke	38
8.4.1.	Hankkeen tausta	38
8.4.2.	Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio	39
8.4.3.	Hankkeen aikataulu ja tulokset.....	41
8.4.4.	Lisätietoa hankkeesta	43
8.5.	Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen –hanke.....	44
8.5.1.	Hankkeen tausta	44
8.5.2.	Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio	45
8.5.3.	Hankkeen aikataulu ja tulokset.....	45
8.5.4.	Lisätietoa hankkeesta	46
9.	Johtopäätökset.....	47
	Lähteet.....	49
	Liitteet	51

Määritelmät

EVAC-hanke ja EVAC-mittari

EVAC-hanke on Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden alainen hanke, jossa tavoitteena on ollut EVAC-mittarin kehittäminen. EVAC-mittari (tulee sanasta evacuation eli evakuointi) on kotihoidon RAI -järjestelmän kriteereiden pohjalta luotu asiakkaan poistumisturvallisuuden arviointiin tarkoitettu mittari. EVAC-hankkeesta lisää kappaleessa 8.1.

IKAT-työryhmä

Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuus (IKAT) -työryhmä on Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden alainen vuonna 2016 yhdeksi kärkihankkeeksi nimetty työryhmä.

KAT-hankekokonaisuus

Etelä-Karjalassa toteutettavan Kotona asumisen turvallisuus – eli KAT-kehittämisen keskiössä on asumisen riskeihin liittyvän tilannekuvan ja tilanneymmärryksen tuottaminen sekä riskejä ennaltaehkäisevien toimintamallien kehittäminen ja integrointi toimintaan verkostomaisen monitoimijayhteistyöhön kautta, jossa asukas erilaisine turvallisuusprofiileineen ja sen tuottamine vaatimuksineen on kehittämisen keskiössä.

Kotihoidon RAI

Kotihoidon RAI -arviointiväline on yksi kansainvälisen Interrai-järjestelmän muoto, joka on kotihoidon asiakkaan arviointi- ja seurantajärjestelmä.

PaloRAI-hanke

PaloRAI-hanke on vuosina 2015–2016 Pirkanmaalla toteutettu hanke, jossa luotiin EVAC-mittarin ensimmäinen versio. Hankkeen puitteissa asennettiin myös 10 huoneistokohtaista sammutuslaitteistoa pirkanmaalaisiin koteihin.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

Kumppanuusverkosto on pelastuslaitosten perustama verkosto, jonka tavoitteena on esimerkiksi kehittää pelastuslaitosten toimintaa yhdenmukaisesti.

1. Johdanto

Suomen väestön ikärakenteen muutos ja ikäihmisten kotona asumisen lisääminen on huolestuttanut Pelastuslaitosten kumppanuusverkostoa ja pelastuslaitoksia koko Suomessa. Sote-kentässä tapahtuva nopea hoitolaitosrakenteen muutos on yllättänyt erityisesti kotiin vietävien palveluiden voimakkaan lisääntymisen osalta. Kotona asuminen on varmasti monen ikäihmisen toive ja myös sopiva asumismuoto, mutta pelastusviranomaisilla on herännyt huoli ikäihmisten kotona asumisen turvallisuudesta. Tavoitteena kuitenkin on, että jokainen ikäihminen voi elää turvallista elämää omassa kodissaan tai palveluasumisen piirissä.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelut –palvelualueella päätettiin vuonna 2016 perustaa Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuus (eli IKAT) –työryhmä. Turvallisuuspalvelut määritteli työryhmän yhdeksi palvelualueen kärkihankkeista. Muut kärkihankkeet ja työryhmät olivat: ”Valvonnan käsikirja” sekä ”Valvontaprosessi ja Varanto, lomakkeet ja sähköisen asiointin perustoiminnallisuudet”. IKAT-työryhmään nimettiin Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö Tommi Mukkala, Satakunnan pelastuslaitoksen valmiusmestari Tiina Kielinen, Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen johtava turvallisuuskouluttaja Ansa Komi (varalla Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen turvallisuuskouluttaja Vesa Kultanen), Pirkanmaan pelastuslaitoksen palotarkastusinsinööri Tytti Oksanen sekä Pelastusopiston vanhempi opettaja Jani Jämsä.

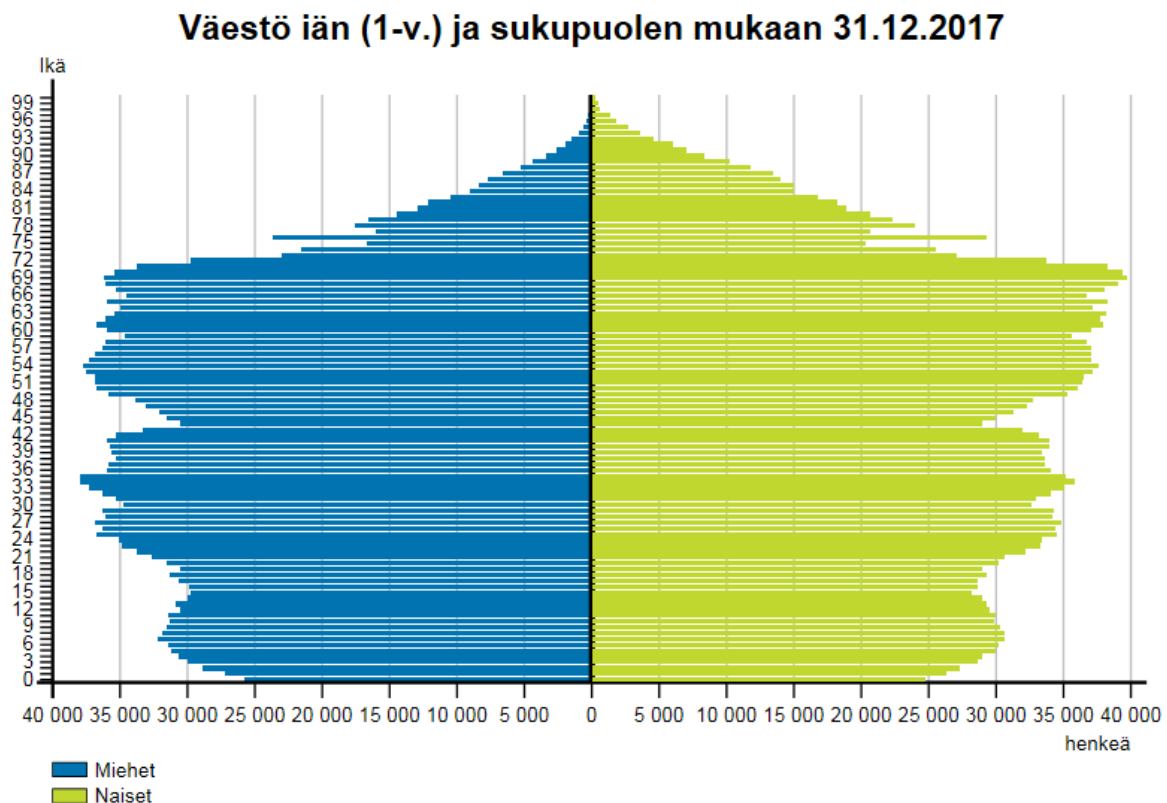
Työryhmän tavoitteeksi määriteltiin valtakunnallisesti yhtenäisten riskinarviointikriteerien luominen arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä ja turvallisuutta sekä valtakunnallisesti yhtenäisen toimintamallin luominen viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä päätösten perusteiksi. Pääpaino työryhmän työskentelyssä oli tavoitteen mukaisesti riskinarviointikriteerien koostaminen sekä toimintamalliksi tehdyn työkalupakin luominen. Työkalupakin luomisessa tehtiin yhteistyötä työryhmän toimintakauden aikana perustetun Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen –hankkeen projektipäällikön kanssa, jotta työkalupakista saatiin työkalu myös paloriskikohteiden hoitamiseksi.

Loppuraportti on muodostettu edellä mainituista asioista selityksineen. Tavoitteena olleet riskinarviointikriteerit ja työkalupakki ovat loppuraportin liitteissä, mutta raportissa itsessään on niiden tekemisestä ja sisällöstä tarkemmin. Tavoitteena on, että nämä voisivat jalkautua pelastuslaitoksille ja olla apuna pelastusviranomaisten ja muiden viranomaisten yhteistyössä kotona asuvien ikäihmisten turvallisuuden parantamisessa.

IKAT-työryhmä on erittäin kiitollinen kaikille niille, jotka ovat matkan varrella auttaneet ja kommentoineet työryhmän luonnoksia. Erityiskiitos työryhmän tueksi luodulle pelastuslaitosten edustajista muodostetulle yhteyshenkilöverkostolle, Valvonnan käsikirja –työryhmän puheenjohtaja Marjo Oksaselle, Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen –hankkeen projektipäällikkö Nina Söderholmille sekä Sisäministeriön pelastusosaston Jaana Rajakolle, Jarkko Häyriselle sekä Jari Lepistölle.

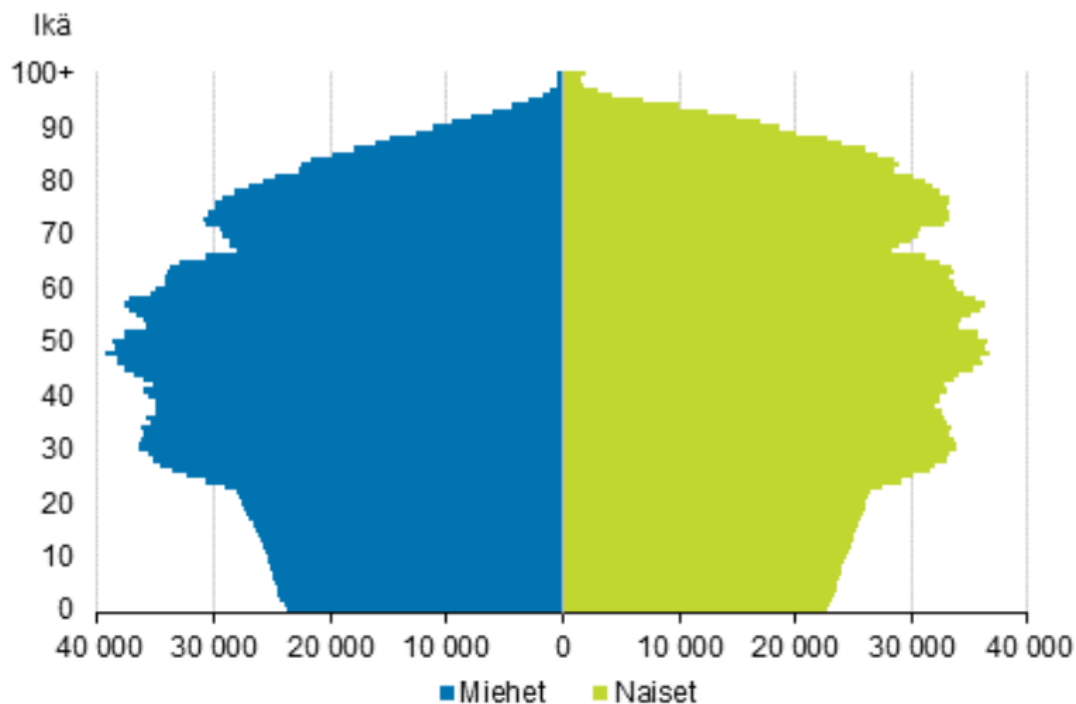
2. Tausta

Suomessa väestön ikärakenne on muuttumassa tulevina vuosina ikääntyneiden (yli 65-vuotiaat) osuuden kasvaessa. Tilastokeskuksen väestörakennetilasto kuvaa vuoden vaihteessa Suomessa vakinaisesti asuvia Suomen ja ulkomaiden kansalaisia. Tilastokeskus saa tiedot Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä. Kuvassa 1 on väestörakennetilasto väestön iän ja sukupuolen mukaan 31.12.2017. (SVT3 2018)

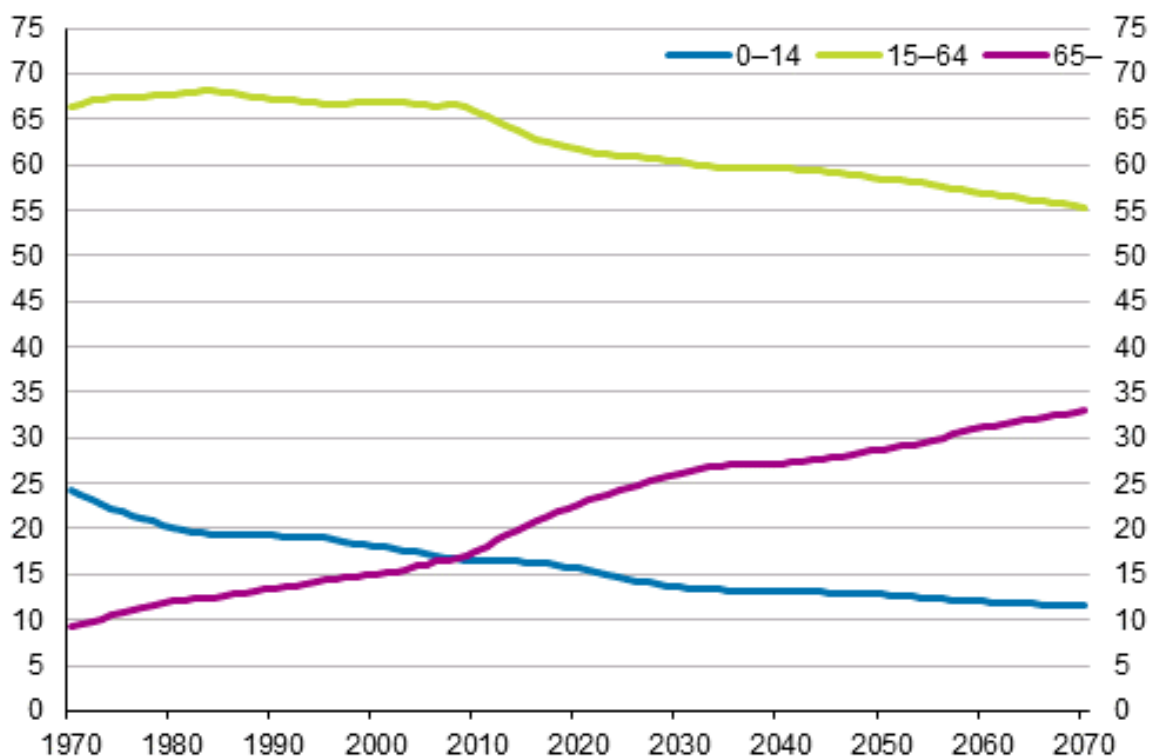
Kuva 1. Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan 31.12.2017. (SVT3 2018)

Kuvassa 2 on Tilastokeskuksen vuonna 2018 tekemä ennuste väestöstä iän ja sukupuolen mukaan vuonna 2040. Kuten kuvasta voi todeta, väestön rakennekuvaajan muoto tulee olemaan hyvin erilainen vuonna 2040 kuin kuvassa 1 oleva rakennekuvaaja tämän hetken tilanteesta. (SVT2 2018).

Kuva 2. Väestö iän ja sukupuolen mukaan 2040, ennuste 2018. (SVT2 2018)

Tilastokeskuksen vuonna 2018 julkaiseman ennusteen, kuva 3, mukaan työikäisten (15–64-vuotiaiden) osuus väestöstä pienenee nykyisestä 62 prosentista vuoteen 2030 mennessä 60 prosenttiin ja vuoteen 2050 mennessä 58 prosenttiin. Huoltosuhteella kuvataan alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden suhdetta 100 työkäistä kohden. Maamme itsenäisyyden aikana huoltosuhde on ollut korkeimmillaan 67,6 (vuonna 1917) ja matalimmillaan 46,7 (vuonna 1984). Vuoden 2017 lopussa väestöllinen huoltosuhde oli 60,1. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan huoltosuhde tulee nousemaan tulevina vuosikymmeninä. Mikäli ennustus pitää paikkansa huoltosuhde olisi vuonna 2030 66 ja vuonna 2050 71. (SVT1 2018)

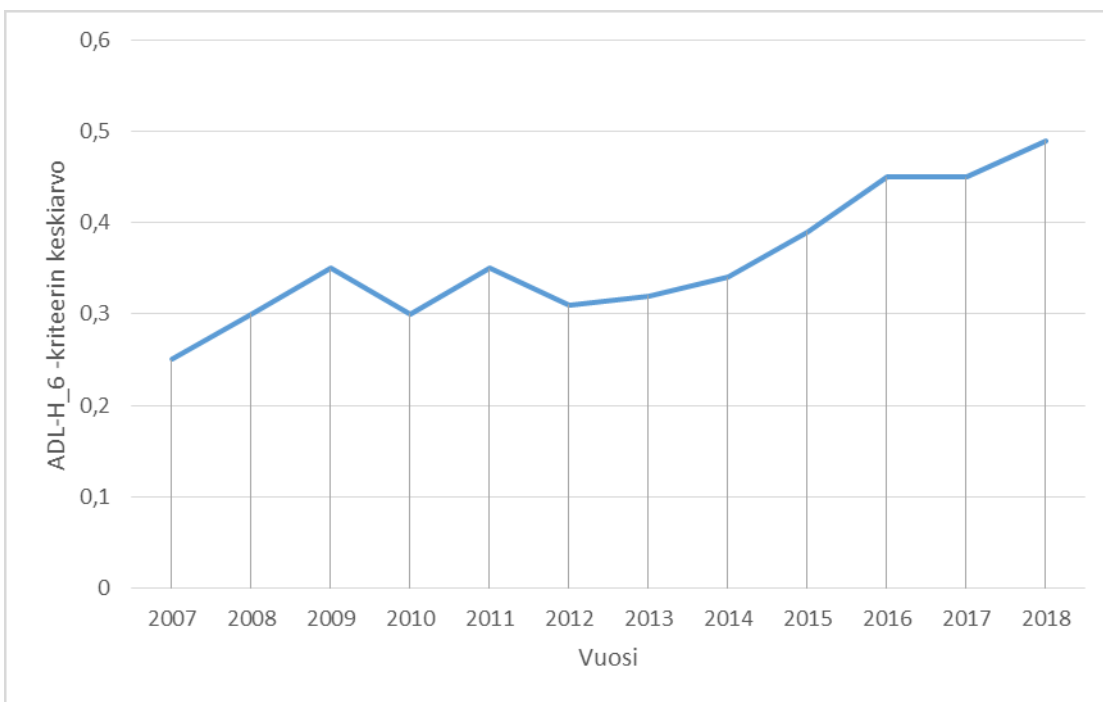

Kuva 3. Ikäryhmien osuus väestöstä 1970–2017 ja ennustettu osuus 2018–2070, prosenttia. (SVT1 2018)

Samanaikaisesti yhteiskunta pyrkii vähentämään laitospaikkojen määrää suhteessa ikäihmisten määrään sekä lisäämään ikäihmisten itsenäistä kotona asumista. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (myöhemmin vanhuspalvelulaki) määrittelee, että ”kunnan on toteutettava iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla.” Lisäksi samassa laissa määritellään: ”Kunta voi vastata iäkkään henkilön palveluntarpeeseen pitkäaikaisella laitoshoidolla vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai asiakasturvallisuuden tai potilasturvallisuuden liittyvät perusteet.” (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012 14 § ja 14 a §)

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kotona itsenäisesti asuvien toimintakyvyltään eri tavoin rajoittuneiden määrä tulee huomattavasti lisääntymään tulevien vuosien aikana, mikä asettaa omat haasteensa ikäihmisten paloturvallisuudelle. Toimintakyvylle ei ole olemassa yhtä ainoaa ja yksiselitteistä määritelmää. Toimintakykyä voidaan kuitenkin kuvailla ihmisen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten ominaisuuksien suhdetta häneen kohdistuviin odotuksiin (WHO:n määrittely vuodesta 1946). Toimintakyky on myös riippuvainen olosuhteista ja

toimintaympäristöstä. Yhtenäisellä ja sovitulla kielellä toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus (ICF) mahdollistaa terveydentilan kuvaamisen kansainvälisesti. Kotihoidon RAI –järjestelmässä on mittari ADL-H_6, joka kuvaa asukkaan arkisuoriutumiskykyä. Mittarissa huomioidaan järjestelmän kriteerit: liikkuminen kotona (H2c), ruokailu (H2g), wc:n käyttö (H2h) ja henkilökohtainen hygienia (H2i). Tampereen kotihoidon piirissä olevien kotihoidon asiakkaiden arkisuoriutumiskyvyn keskiarvo vuosina 2007–2018 on kuvattu kuvassa 4. Mittarin asteikko on 0–6, jossa 0 tarkoittaa asiakkaan itsenäistä kykyä suoriutua arjesta tämän mittarin mukaan. Kaikkien tarkasteluvuosien keskiarvo on selvästi alle yksi eli itsenäinen, mutta vuosien aikana arvo on ollut nousussa. (ICF-luokitus 2016)

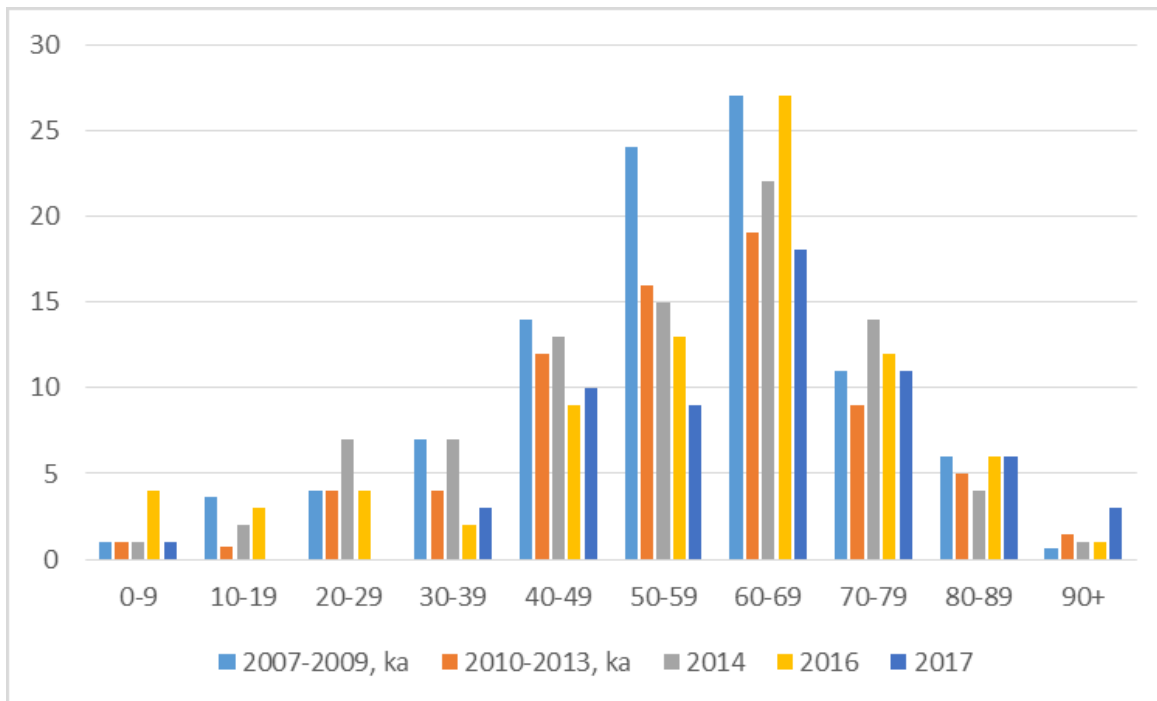
Kuva 4. Arkisuoriutumiskyky Tampereen kotihoidon asiakkailta vuosina 2007–2018. (Mäkinen Leila 2018)

Suomessa tapahtuu keskimäärin 73 kuolemaan johtanutta rakennuspaloa, joissa menehtyneiden ikäihmisten osuus on noin kolmannes. Tästä syystä ikääntyneiden, omassa kodissaan asuvien paloturvallisuuden parantaminen ja palokuolemien vähentäminen edellyttävät yhteisiä ja yhtenäisiä toimintatapoja muiden viranomaisten lisäksi myös pelastusviranomaisien keskuudessa.

Taulukkoon 1 on koottu palokuolematilastosta ikäryhmittäin jaoteltuna eri ikäryhmien osuudet prosentteina palokuolemista. Kuten taulukosta voi todeta, ikäryhmän 70+ -osuus on kasvanut joka vuosi suuremmaksi. Taulukosta on huomattava, että vuosien 2007–2009 lukema on keskiarvo vuosien kuolematapauksista. Samoin vuosien 2010–2013 tieto on kyseisten vuosien keskiarvo. Kuvassa 5 on palokuolemamäärät ikäryhmittäin jaoteltuna.

Taulukko 1. Palokuolemien prosenttiosuudet jaoteltuna ikäryhmittäin. (koostettu lähteestä: Kokki Esa 2018)

	2007-09, ka	2010-13, ka	2014	2016	2017
0-19	4,7	2,4	3,5	8,6	1,6
20-69	77,3	76,1	74,4	67,9	65,6
70-	18,0	21,5	22,1	23,5	32,8

Kuva 5. Palokuolemamäärät (kpl) ikäryhmittäin. (koostettu lähteestä: Kokki Esa 2018)

3. IKAT-työryhmä, sen tehtävät ja toiminta

3.1. IKAT-työryhmän kokoonpano ja tehtäväkuva

Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuus eli lyhennettynä IKAT-työryhmä perustettiin vuonna 2016 Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelut -palvelualueen toimesta. Turvallisuuspalvelut antoi tuolloin tehtävänantopäätöksen (liite 1) kyseisen työryhmän perustamisesta.

IKAT-työryhmän oli tarkoitus aloittaa toimintansa alkusyksyllä 2016 puheenjohtajaksi nimitetty Jari Turusen johdolla. Hänen valitettavan poismenonsa vuoksi työryhmän kokoonpanoon jouduttiin tekemään muutoksia. Jari Turusen tilalla työryhmässä on ollut Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö Tommi Mukkala. Muut työryhmän jäsenet ovat olleet: Satakunnan pelastuslaitoksen valmiusmestari Tiina Kielinen, Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen johtava turvallisuuskouluttaja Ansa Komi, Pirkanmaan pelastuslaitoksen palotarkastusinsinööri Tytti Oksanen sekä Pelastusopiston vanhempi opettaja Jani Jämsä.

Ansa Komin sijaisena on ollut työryhmän toimintakauden aikana Etelä-Karjalan pelastuslaitokselta turvallisuuskouluttaja Vesa Kultanen. Työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin Tampereen keskuspaloasemalla 6.10.2016. Työryhmän puheenjohtajaksi valittiin Tytti Oksanen.

Työryhmän järjestäytymisen jälkeen todettiin, että työryhmä haluaa tehdä tiivistä yhteistyötä kaikkien pelastuslaitosten kanssa ikäihmisten turvallisuusasian edistämiseksi. IKAT-työryhmälle muodostettiin yhteyshenkilöverkosto, joka koostui jokaiselta pelastuslaitokselta yhdestä tai kahdesta henkilöstä, joka toimii omalla laitoksellaan asumisturvallisuuden parissa. Yhteyshenkilöiltä pyydettiin työryhmän toimintakauden aikana muutaman kerran kommentteja työryhmän laatimille luonnoksille, lähinnä työkalupakin eri vaiheissa. Yhteyshenkilöverkoston kuuluivat:

- Etelä-Karjalan pelastuslaitos: Vesa Kultanen
- Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos: Hannu Puranen
- Etelä-Savon pelastuslaitos: Juha Kauppinen
- Helsingin pelastuslaitos: Stina Hällberg
- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos: Ari Päivärinta
- Jokilaaksojen pelastuslaitos: Pentti Ukkola
- Kainuun pelastuslaitos: Pekka Heikkinen
- Kanta-Hämeen pelastuslaitos: Markku Lauronen
- Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos: Joni Kontio
- Keski-Suomen pelastuslaitos: Pasi Vilhunen
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos: Maria Laakso
- Kymenlaakson pelastuslaitos: Ari Särkkä
- Lapin pelastuslaitos: Sanna Leiviskä
- Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos: Tapani Temisevä, Pauliina Kopra
- Oulu-Koillismaan pelastuslaitos: Pasi Nyman
- Pirkanmaan pelastuslaitos: Tytti Oksanen
- Pohjanmaan pelastuslaitos: Mikko Ahola
- Pohjois-Karjalan pelastuslaitos: Mika Kinnunen
- Pohjois-Savon pelastuslaitos: Ilkka Itkonen
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos: Ari Heikkinen
- Satakunnan pelastuslaitos: Tiina Kielinen
- Varsinais-Suomen pelastuslaitos: Knut Lehtinen

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston Turvallisuuspalvelut määritteli tehtävänantopäätöksessään työryhmän tehtävät:

- Valtakunnallisesti yhtenäisten riskinarviointikriteerien luominen arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä ja turvallisuutta.
- Valtakunnallisesti yhtenäisen toimintamallin luominen viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä päätösten perusteiksi.

3.2. IKAT-työryhmän toiminta

IKAT-työryhmän jäsenet asuvat ja työskentelevät kohtalaisen kaukana toisistaan, joten heti alussa työryhmän kesken sovittiin, että kokoukset hoidetaan Skype:n avulla. Kokoukset päätettiin pitää noin kuukauden välein.

Työryhmän toimintakauden alussa haluttiin selvittää, mitä pelastuslaitokset ovat tehneet ikäihmisten turvallisuuden edistämiseksi. Lisäksi kysyttiin, mitä toiveita pelastuslaitoksilla on työryhmän työskentelyyn. Jokaiselta pelastuslaitoksilta selvitettiin seuraavat asiat joko puhelinoitolla tai sähköpostitse:

- Käytössä olevat menetelmät / toimintamallit ikäihmisten turvallisuuden edistämiseksi
- Käytössä olevat työkalut ikäihmisten turvallisuuden edistämiseksi
- Mitä erilaisia ikäihmisten parissa työskenteleviä toimijoita pelastuslaitoksen koulutuksella tavoitetaan
- Pelastuslaitoksella varatut resurssit ikäihmisten parissa työskentelemiseen

Pelastuslaitosten vastauksista tehty kooste on liitteenä 2. Pelastuslaitosten tekemä työ ikäihmisten turvallisuuden edistämässä vaihtelee hyvin paljon, kuten liitteestä voi todeta. Työryhmän tavoitteita peilattiin pelastuslaitosten antamien vastausten sekä käytyjen keskustelujen kanssa. Pelastuslaitoksilta tuli vahvasti toivetta, että työryhmä voisi tuottaa käytännöllisiä ja yksinkertaisia apuvälineitä ikäihmisten kotona asumisen arvioimiseksi.

Turvallisuuspalveluiden tehtävänantona oli koostaa valtakunnallisesti yhtenäiset riskinarviointikriteerit sekä toimintamalli kotona asuvien ikäihmisten turvallisuuden arvioimiseksi ja turvallisuuden edistämiseksi. Seuraavassa luvussa (luku 4) käydään läpi riskinarviointikriteereitä, joiden tarkoitus on olla apuna arvioitaessa kotona asuvan henkilön edellytyksiä kotona asumiseen. Luvussa 5 kerrotaan työryhmän koostamasta toimintamallista, joka luotiin usean pelastuslaitoksen toiveen mukaisesti mahdollisimman käytännölliseksi työkalupakiksi.

Pelastuslaitosten vastauksista nousi esille myös se, että osa laitoksista tekee hyvinkin organisoitua yhteistyötä kuntien / kaupunkien / maakuntien perhehoidon ja omaishoidon yksiköiden kanssa. Osalle kyseiset toimintamuodot olivat taas hyvinkin vieraita eikä koko maakunnassa välttämättä etenkään perhehoitoa edes ollut. Pelastuslaitoksilta tuli toivetta myös näiden toimintamuotojen yhtenäisempiin toimintamalleihin. Luvussa 6 on koottu työryhmän tuottamat toimintamallit.

Työryhmälle tarjottiin myös halukkuutta olla ohjaamassa opinnäytetyötä ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden parissa. Opinnäytetyön tekijä oli aiempien opintojen kohdalla jo tutustunut aiheeseen ja tehnyt aiheeseen liittyen lopputyön. Nyt hän halusi syventää opinnäytetyössä asiaan perehtyneisyyttään. Opinnäytetyö otettiin IKAT-työryhmän ohjaukseen ja tuloksena saatiin ikäihmisen kodin tarkistuslista ja listan käyttöön ohjeistava opas. Opinnäytetyöstä lisää luvussa 7.

Pelastuslaitosten vastauksista nousi esille erilaiset hankkeet kotona asuvien ikäihmisten turvallisuuden parantamiseksi. Hankkeita on käynnissä useita eri puolilla Suomea, mutta tietoisuus niistä oli hyvin hajanainen. Tähän raporttiin haluttiinkin nostaa esille viisi keskeisintä hanketta: EVAC-mittari – RAI-arviointimenetelmän työkalu asiakkaiden poistumisturvallisuuden arviointiin, Kotona asumisen turvallisuus -hankekokonaisuus, Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä, Osallistava turvallisuus erityisryhmille sekä Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen. Hankkeista lisää luvussa 8.

4. Riskinarviointikriteerit

Tehtävänantopäätöksessä työryhmän tehtäväksi annettiin riskinarviointikriteerien luominen kotona asuvien ikäihmisten turvallisuuden arviointiin. Työryhmä lähti liikkeelle kysymällä pelastuslaitoksilta olemassa olevia toimintamalleja ja hankkeita, joista voisi olla hyötyä kriteerien luomisessa. Esille nousivat kaksi hanketta: EVAC-hanke ja KAT-hankekokonaisuus. EVAC-hankkeessa kehitetyn EVAC-mittari 3.0:n avulla voidaan arvioida asukkaan poistumismahdollisuuksia mahdollisessa tulipalotilanteessa. Mittarin avulla saadaan selville asukkaaseen ja hänen toimintakykyynsä liittyvät poistumismahdollisuudet. KAT-hankekokonaisuudessa on luotu asumisturvallisuustesti, jonka avulla voidaan arvioida oman tai läheisen kodin turvallisuutta. Testissä huomio kiinnittyy asuntoon ja sen turvallisuuteen sekä asukkaan verkostoon.

Työryhmässä keskusteltiin mittarin ja testin antamista näkökulmista ikäihmisten turvallisuuteen ja näiden keskustelujen tuloksena työryhmässä päätettiin, että näissä kahdessa hankkeessa luotujen mittarin ja testin avulla voidaan määritellä yhtenäiset riskinarviointikriteerit ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden arviointiin. Kappaleissa 4.1. ja 4.2. esitellään hankkeiden tuottamat kriteerit.

4.1. EVAC-mittarin kriteerit

EVAC-hankkeesta ja EVAC-mittarin kehittämisestä kerrotaan tarkemmin kappaleessa 8.1. EVAC-hankkeessa tuloksena tullut EVAC-mittari 3.0 pohjautuu kotihoidon RAI -järjestelmään, joka on kotihoidossa käytössä oleva asiakkaan arviointi- ja seurantajärjestelmä. Kotihoidon RAI -järjestelmässä asukas arvioidaan monien kysymyksien ja mittareiden avulla kokonaisvaltaisesti. EVAC-mittari 3.0:n tarkoituksena on tuoda esille kotihoidon RAI -järjestelmän kriteereiden avulla arvio asukkaan poistumiskyvystä hätätilanteessa omasta asunnostaan.

EVAC-mittari 3.0:n kriteerit liittyvät läheisesti asukkaan liikkumiskykyyn, mutta myös kognitiiviseen kykyyn. EVAC-mittari 3.0 sisältää kotihoidon RAI -järjestelmän yhden mittarin sekä 4 irrallista kriteeriä, jotka on lueteltu alla:

- Mittari: Vaikeudet IADL-toiminnoissa (IADL_6)
- Pukeutuminen, alavartalo (H2f)
- Kulkuvälineiden käyttö (H1gB)
- Hemiplegia / hemipareesi (toispuoleinen halvaus / heikkous) (J1j)
- Portaissa kulkeminen (H5)

IADL_6-mittari

EVAC-mittari 3.0. sisältää edellä mainitun IADL_6-mittarin. Kyseisen mittarin tarkoituksena on selvittää asukkaan vaikeuksia IADL (Instrumental Activities of Daily Living) -toiminnoissa eli päivittäisen elämän toiminnoissa. Tässä mittarissa päivittäisistä toiminnoista on poimittu seuraavat kriteerit IADL_6-mittarille:

- Aterioiden valmistaminen (H1aB)
- Tavalliset kotitaloustyöt (H1bB)
- Puhelimen käyttö (H1eB)

IADL_6-mittarin kriteerien arvioinnin tuloksena vastauksena saadaan mittarista arvio välillä 0 – 6. Taulukossa 2 on IADL_6-mittarin pisteytys. Mittarin arvoon vaikuttaa, paljonko ja

kuinka monessa toiminnossa asiakkaalla on vaikeuksia. (Kotihoidon RAI – Mittarikäsikirja 2013)

Taulukko 2. IADL_6-mittarin pisteytys. (Kotihoidon RAI – Mittarikäsikirja 2013)

Suoriutumiskyky	Pistemäärä
Ei vaikeuksia yhdessäkään ko. toiminnossa	0
Hieman vaikeuksia yhdessä toiminnossa	1
Hieman vaikeuksia kahdessa toiminnossa	2
Hieman vaikeuksia kaikissa toiminnossa	3
Paljon vaikeuksia yhdessä toiminnossa	4
Paljon vaikeuksia kahdessa toiminnossa	5
Paljon vaikeuksia kaikissa toiminnossa	6

IADL_6-mittarin sisältämät kriteerit (H1aB, H1bB, H1eB)

H1aB-kriteerillä eli aterioiden valmistamisella tarkoitetaan esim. aterioiden suunnittelua, kypsentämistä, tarveaineiden kokoamista, ruoan tarjoilua ja pöydän kattamista. Tavallisilla kotitaloustöillä (H1bB) tarkoitetaan esim. astianpesua, pölyjen pyyhkimistä, vuoteen sijaamista ja pyykistä suoriutumista. Puhelimen käyttöön (H1eB) liittyy puhelujen soittaminen tai vastaanottaminen (numeroiden suurennuslevyt, äänenvahvistimet tai muut apuvälineet mukaan lukien). Kaikkien kolmen kriteerin osalta arviointiasteikko on sama. Arviointiasteikko on kuvassa 6. (Kotihoidon RAI – Mittarikäsikirja 2013)

0. Ei vaikeuksia
1. Hieman vaikeuksia (esim. tarvitsee hieman apua, on hyvin hidas tai väsynyt)
2. Paljon vaikeuksia (esim. osallistui toimintoon vähän tai ei lainkaan)

Kuva 6. H1aB:n, H1bB:n ja H1eB:n kriteereiden arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

Pukeutuminen, alavartalo (H2f)

H2f-kriteerin tavoitteena on selvittää, miten asukas pukee ja riisuu kaikki tavalliset arki-vaatteet (alus-, sisä- ja ulkovaatteet) alavartalolta, mukaan lukien proteesit, ortoosit, jalkatuet, vyöt, housut, hameen, kengät ja nepparit. Alla olevassa kuvassa (kuva 7) on koottu H2f-kriteerin arviointiluokittelu. (MDS-HC 2.0 2000)

0. ITSENÄINEN – Ei apua, valmistelemista tai valvontaa; TAI apua, valmistelemista, valvontaa annettu korkeintaan 1-2 kertaa
1. TARVITSEE VAIN VALMISTELUAPUA – Tavara tai väline annettu asiakkaan saataville 3 kertaa tai useammin
2. OHJAUKSEN TARVETTA – Valvontaa, rohkaisua tai kehotuksia annettu 3 kertaa tai useammin viimeisen 3 vuorokauden aikana TAI ohjausta (1 kerran tai useammin) sekä fyysistä apua annettu vain 1-2 kertaa (yhteensä kolme tai useampi auttamis- tai ohjaustapahtumakerta)
3. TARVITSEE RAJOITETUSTI APUA – Teki itse paljon; saanut fyysistä apua raajojen ohjattuna liikutteluna tai muussa sellaisessa toiminnassa, joka ei edellytä painon kannattelua 3 kertaa tai useammin TAI sai apua, joka ei edellytä painon kannattelua ja runsaampaa apua annettu vain 1 - 2 kertaa viimeisen 3 vuorokauden aikana (fyysistä apua yhteensä kolmesti tai useammin)
4. TARVITSEE RUNSAASTI APUA – Teki osan itse (50 % tai enemmän osatoiminnoista), mutta sai apua 3 kertaa tai useammin seuraavissa toimissa:
 - tukea painon kannattelussa TAI
 - sai toisen henkilön täyden avun osan aikaa (mutta ei koko ajan) viimeisen 3 vuorokauden aikana
5. TARVITSEE SUURIMMAN MAHDOLLISEN AVUN – Asiakas osallistui ja suoritti loppuun vähemmän kuin 50 % osatoiminnoista (sisältäen kahden tai useamman henkilön avun); sai painon kannatteluapua tai täyden avun tietyissä osatoiminnoissa 3 kertaa tai useammin
6. TÄYSIN AUTETTAVA – Toinen henkilö suoritti toiminnon kokonaan
8. TOIMINTOA EI TAPAHTUNUT LAINKAAN (riippumatta kyvystä)

Kuva 7. H2f-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

Kulkuvälineiden käyttö (H1gB)

H1gB-kriteerillä kuvataan asukkaan kulkuvälineiden käyttöä arjessa. Tavoitteena selventää miten asukas on suoriutunut kävelymatkaa pidemmälle suuntautuvista matkoista viimeisen 7 vuorokauden aikana. Kuvassa 8 on H1gB-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

- (B) IADL - VAIKEUDET** (Kirjaa, kuinka vaikeaa asiakkaan on (olisi) selviytyä aktiviteetista itse)
0. Ei vaikeuksia
 1. Hieman vaikeuksia (esim. tarvitsee hieman apua, on hyvin hidas tai väsynyt)
 2. Paljon vaikeuksia (esim. osallistui toimintoon vähän tai ei lainkaan)

Kuva 8. H1gB-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

Hemiplegia / hemipareesi (toispuoleinen halvaus / heikkous) (J1j)

J1j-kriteerillä selvennetään asukkaan poistumiskykyyn vahvasti vaikuttavaa sairautta, hemiplegiaa / hemipareesia. Kriteeriin on tarkoitus vastata lääkärin toteamuksen nojalla sairaudesta, jota seurataan tai on ollut sairaalaan lähettämisen syynä viimeksi kuluneen 90 vuorokauden aikana. J1j-kriteerin arviointiasteikko on kuvassa 9. (MDS-HC 2.0 2000)

0. Ei tällä hetkellä
1. On tällä hetkellä, mutta ei vaadi hoitoa tai seurantaa
2. On tällä hetkellä, kotisairaanhoido hoitaa tai seuraa
(Jos asiakkaalla ei ole mitään alla luetelluista diagnooseista, merkitse **J1ac**, Ei mitään yllä olevista)

Kuva 9. J1j-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

Portaissa kulkeminen (H5)

H5-kriteerissä havainnoidaan, miten asukas nousi ja laskeutui portaita viimeksi kuluneen 3 vuorokauden aikana (yksi tai useampi porrás, käyttäen tarvittaessa kaidetta). Kuvassa 10 on koottu H5-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

0. Ylös ja alas portaita ilman apua
1. Ylös ja alas portaita avustettuna
2. Ei itse kulkenut portaita ylös ja alas

Kuva 10. H5-kriteerin arviointiasteikko. (MDS-HC 2.0 2000)

Edellä mainittujen kriteereiden ja mittarin avulla saadaan EVAC-mittari 3.0:n tuloksena asukkaan poistumisarvio. Poistumisarvioon vaikuttavat kriteerit liittyvät etenkin asukkaan fyysiseen toimintakykyyn, mutta myös asukkaan ymmärryskykyyn. EVAC-mittari 3.0:n sisältämän IADL_6-mittarin kriteerit kuvaavat asukkaan ymmärryskykyä, jota tarvitaan hätätilanteessa poistumiseen. Muut kriteerit liittyvät asukkaan fyysiseen toimintakykyyn. Mitä hankalampaa asukkaalla on päivittäisissä rutiininomaisissa tehtävissä, kuten pukeutumisessa tai portaiden käyttämisessä, sitä hankalampaa hänen on poistua kiireellisesti omasta asunnostaan hätätilanteessa. Poistumisarvion tulos saadaan visuaalisesti liikennevaloilla, jossa punainen on korkean riskin taso eli ei pääse asunnosta 2–3 minuutissa, keltainen kohtalaisen riskin taso eli saattaa päästä asunnosta 2–3 minuutissa ja vihreä matalan riskin taso eli pääsee asunnosta 2–3 minuutissa. EVAC-mittarista on kuitenkin muistettava, että mittari antaa ainoastaan arvion ei absoluuttista totuutta.

4.2. KAT-hankekokonaisuuden kriteerit

(Asumisturvallisuustesti 2018)

KAT-hankekokonaisuudessa (eli Kotona Asumisen Turvallisuus -hankkeessa) on luotu KAT-asumisturvallisuustesti, jonka avulla on tarkoitus kartoittaa asukkaan asumisympäristön turvallisuutta. Testin voi tehdä itse tai toisen puolesta. Testi sisältää asiaa selkeyttäviä kuvia jaotuksella: kunnossa, jotain korjattavaa, paljon korjattavaa. Asumisturvallisuustestin voi tehdä kuka tahansa ja se löytyy netistä osoitteesta: <https://www.kotonaasumisenturvallisuus.fi/asumisturvallisuustesti>.

KAT-asumisturvallisuustestin kriteereinä ovat tavaran määrä asunnon ulkopuolella, liikkuminen piha-alueella, poistumisturvallisuus, tavaran määrä asunnossa, tulen käsittely, sähkölaitteiden toimivuus ja käyttäminen, muut turvallisuuteen vaikuttavat asiat ja asumisterveys. Alla on avattu kriteereitä tarkemmin.

Tavaran määrä asunnon ulkopuolella

Tavoitteena on kiinnittää huomiota asunnon ulkopuoliseen herkästi syttyvään materiaaliin. Jos tulipalo alkaa rakennuksen ulkopuolelta, asunnon läheisyydessä säilytettävät materiaalit voivat aiheuttaa syttymisriskin. Testin yhteydessä selvennetään, että herkästi syttyvää materiaalia ovat esimerkiksi halkopinot, veneet ja rakennusmateriaalit.

Liikkuminen piha-alueella

Piha-alueiden turvallisuuteen ja helppokulkuisuuteen tulisi kiinnittää huomiota etenkin ikäihmisten osalta kaikkina vuodenaikoina. Piha-alueiden turvallisuuteen liittyy esim. kulkuväylien helppokulkuisuus ja riittävä hiekoitus talvisin sekä valaistus.

Poistumisturvallisuus

Onnettomuustilanteessa asunnon kaikista tiloista tulisi päästä poistumaan esteettä. Poistuminen tulisi onnistua myös pimeässä ja ilman avainta. Omakoti- ja rivitaloissa poistumisreitit tulee olla vähintään kaksi, kerrostaloissa hyväksytään toiseksi poistumisreitiksi parveke. Esteetön poistuminen on tärkeää, sillä sen avulla voidaan pelastaa ihmishenkiä ja pienentää loukkaantumisriskiä. Tulipaloissa poistumiseen on kuitenkin aikaa vain muutama minuutti.

Tavaran määrä asunnossa

Suuri tavaramäärä asunnossa aiheuttaa tulipalon syttymisriskin lisäksi kaatumistapaturmien ja liukastumisen riskiä. Herkästi syttyvän materiaalin kasaantuminen kotiin aiheuttaa erityisesti vaaraa. Herkästi syttyvällä materiaalilla tarkoitetaan esim. pahveja, sanomalehtiä,

vaatteita, patjoja ja tyynyjä. KAT-asumisturvallisuustestissä käydään tavaramäärää läpi huonekohtaisesti: keittiö, olohuone, makuuhuone, sauna, pannuhuone/tekninen tila, varasto ja muut tilat.

Tulen käsittely

Tulen käsittelyyn liittyviä riskitekijöitä on asumisturvallisuustestissä huomioitu seuraavasti: Tupakoidaanko asunnon sisällä? Poltetaanko kynttilöitä tai käytetäänkö tulisijaa varomattomasti? Onko asunnossa palon aiheuttamia jälkiä? Ovatko keittiöaskareet turvallisia? Asuntopaloista suurin osa liittyy avotuleen, tulisijojen ja sähkölaitteiden käyttövirheisiin, huolimattomaan tupakointiin, runsaaseen alkoholinkäyttöön tai keittiöaskareisiin.

Sähkölaitteiden toimivuus ja käyttäminen

KAT-asumisturvallisuustestissä huomioidaan asunnon vanhat ja vialliset sähkölaitteet, sähkölaitteiden sijainti, huoltaminen ja käyttötapojen turvallisuus sekä löytyykö asunnosta merkkejä sähkölaitteiden epätavallisesta toiminnasta. Sähkö aiheuttaa Suomessa yli tuhat rakennuspaloa. Tulipaloa saattaa edeltää sähkölaitteen epätavallinen toiminta (esim. pesukoneen ohjelman toistuva keskeytyminen, valaisimesta kuuluva hurina, laitteesta kuuluvat epämääräiset äänet, tummentumat tai paha haju). Kannattaa huomioida myös valaisinten turvallisuus sekä sähkölaitteiden puhtaus.

Muut turvallisuuteen vaikuttavat asiat

Muita huomioitavia turvallisuuteen liittyviä asioita KAT-asumisturvallisuustestissä ovat palo- varoittimet, osoitemerkintä, turva- ja apulaitteet, avun hälyttäminen, asunnosta poistuminen ja asukkaan riippuvuus palveluista.

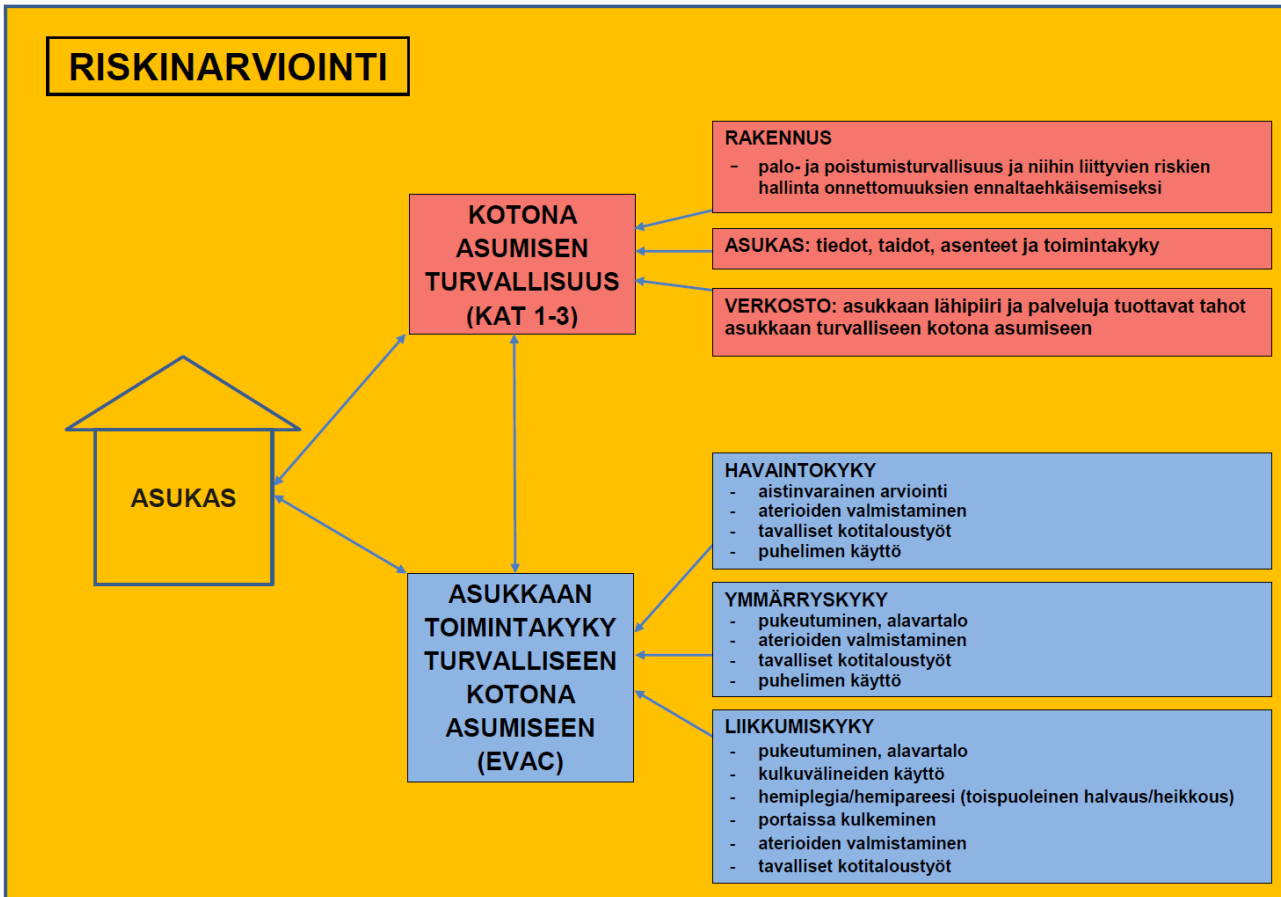
Asumisterveys

Asumisterveyteen liittyviä tarkasteltavia asioita ovat: wc:n tai käymälän käytön mahdollisuus; turvallisen, toimivan ja säännöllisen peseytymisen mahdollisuus; puhtaan ruoka- ja juomaveden käyttömahdollisuus; asunnon siisteys ja viihtyisyys; asunnon riittävä lämpö; asunnon lämmitysmahdollisuudet sekä asukkaan kaatumiset viimeisen 12 kuukauden aikana. Asumisterveyteen liittyvillä kysymyksillä pyritään selvittämään asukkaan jokapäiväisten toimintojen terveellisyyttä ja turvallisuutta.

4.3. Riskinarviointikriteereiden yhdistäminen

EVAC-mittari 3.0:sta sekä KAT-hankkeen asumisturvallisuustestistä on tehty asiaa selventävä kuva (kuva 11), jossa on esitelty riskinarviointikriteerien kokonaisuus asukaslähtöisyys

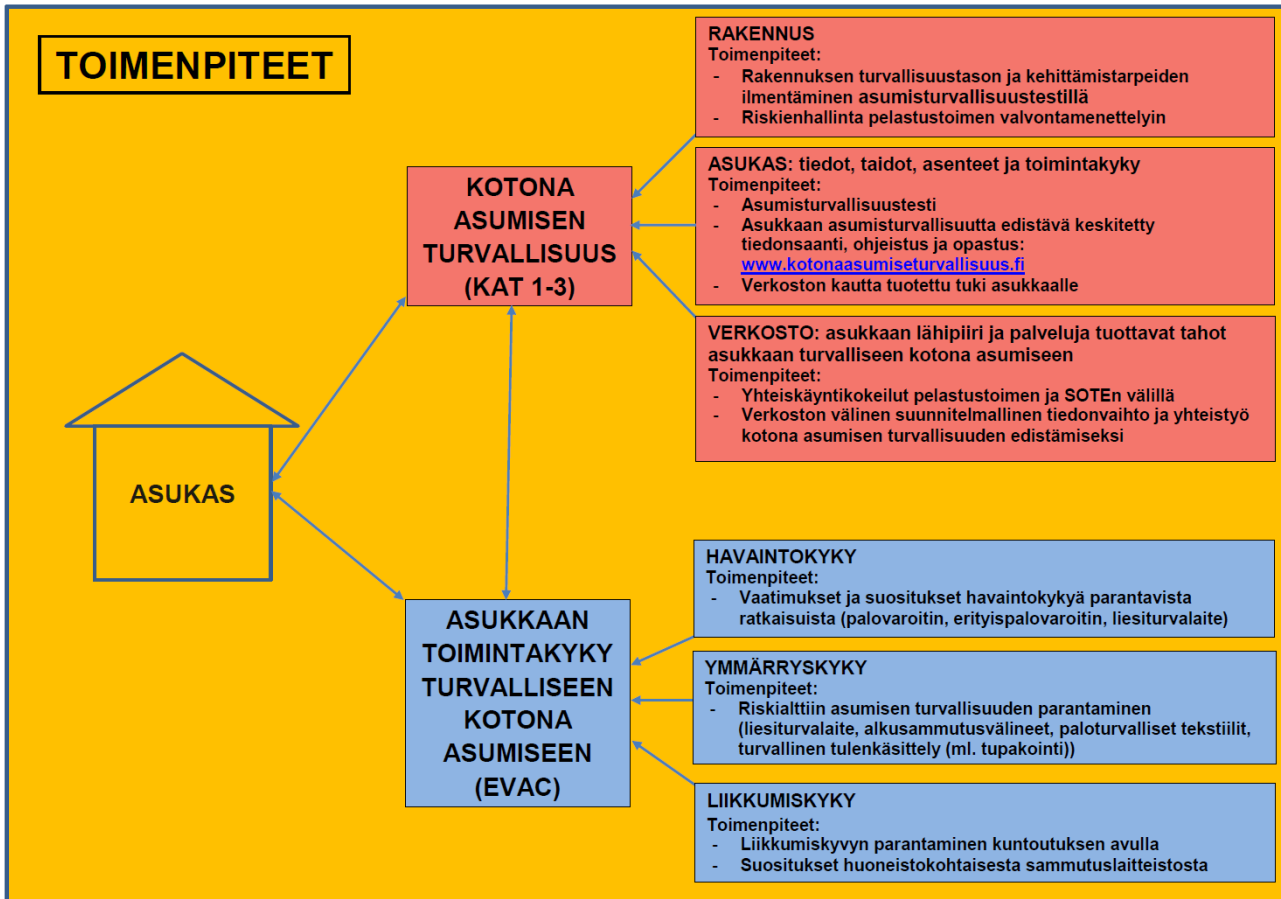
huomioiden (liite 3). Kriteerit yhdistämällä saadaan huomioitua asukkaan turvallisuus kokonaisvaltaisesti.

Kuva 11. Riskinarviointikriteerit

Riskinarviointikriteereitä pääsee halutessaan käyttämään ja kokeilemaan kuka tahansa. EVAC-mittari 3.0 tulee vuoden 2019 alussa älypuheliiniin tai tablettiin ladattavaksi sovellukseksi. KAT-asumisturvallisuustesti on tehtävissä netissä osoitteessa: www.kotonaasumisturvallisuus.fi/asumisturvallisuustesti.

Riskinarviointikriteerien lisäksi on hyvä nostaa esille toimenpiteet, joita tarvitaan, jotta riskinarviointikriteerien avulla havaittujen riskien suuruutta voidaan pienentää. Kuvaan 12 (liite 4) on koottu riskinarviointikriteerien pohjalta esille tulleiden riskien pienentämiseksi tehtäviä toimenpiteitä.

Kuva 12. Toimenpiteet

5. Työkalupakki

IKAT-työryhmälle annetussa tehtävänannossa toisena tehtävänä oli ikäihmisten parissa työskentelemiseen tarkoitettujen toimintamallien luominen viranomaisyhteistyölle. Pelastuslaitoksille tehdyn kyselyn perusteella laitokset toivoivat työryhmältä käytännöllistä työkalupakkaa, jota voitaisiin käyttää ikäihmisten luona tehtävillä kotikäynneillä ja palotarkastuksilla. Työryhmässä päätettiin tehdä hyperlinkeillä varustettu PowerPoint-esitys, jossa on mahdollisimman helppo liikkua asiasta toiseen ja löytää tarvitsemansa tiedot. Työkalupakkia on mahdollista käyttää myös paperisena versiona, mutta luonnollisestikaan hyperlinkitys ei siinä versiossa toimi. Työkalupakki löytyy tämän loppuraportin liitteistä (liite 5).

Työkalupakkiin pyydettiin kommentteja kahteen kertaan pelastuslaitosten yhteyshenkilöiltä. Työkalupakkia tehtiin myös Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen -hankkeen hankepäällikön Nina Söderholmin kanssa, sillä työkalupakista haluttiin mahdollisimman kattava myös paloriskiasuntojen osalta. Lisäksi yhteistyötä tehtiin Valvontatoimin-

nan kehittäminen -työryhmän puheenjohtajan Marjo Oksasen kanssa. Marjon johdolla Valvontatoiminnan kehittäminen -työryhmä teki Valvonnan käsikirjan ja työkalupakki haluttiin yhteneväiseksi myös Valvonnan käsikirjassa huomioitujen linjausten kanssa.

Työkalupakin rakenne

Työkalupakki rakennettiin käyttäjän näkökulmasta helpottamaan tiedonhakuja jaottamalla eri aihealueisiin liittyvät asiat omiksi kokonaisuuksiksi. Työkalupakissa tehtiin jaottelu rakennukseen, asumiseen ja asukkaaseen liittyviin riskitekijöihin. Työryhmässä päätettiin, että asiakokonaisuudet jaetaan näihin kolmeen ryhmään, jotta saadaan erotettua suoranaisesti rakennukseen liittyvät, asumiseen liittyvät ja itse asukkaaseen ja hänen toimintaansa liittyvät asiat. Työkalupakkiin valikoituneet asiat eivät ole täysin yksiselitteisiä, mutta työryhmässä pyrittiin mahdollisimman loogiseen lopputulokseen. Kuvassa 13 on työkalupakin aloituskuva.

Kuva 13. Työkalupakin aloituskuva.

Työkalupakin aloituskuvan jälkeen PowerPointissa on esitelty aihepiiriin liittyvää lainsäädäntöä sekä Yhteistyöviranomaiset ja -vastuutahot -dia, johon jokaisen laitoksen on tarkoitus koota dialla mainittujen tahojen yhteystiedot. Taulukkoa saa toki laajentaa alueen tarpeita vastaavaksi. Taulukon tarkoituksena on helpottaa jokapäiväistä työtä ikäihmisten ja muiden erityisryhmien turvallisuuden edistämiseksi.

Työkalupakissa on tarkoitus edetä klikkaamalla työkalupakissa haluamaansa kokonaisuutta: rakennukseen, asumiseen tai asukkaaseen liittyviä riskitekijöitä. Työkalupakin aloituskuvan klikkaamisen jälkeen valittu kokonaisuus aukeaa uudelle ikkunalle. Kuvassa 14 on esimerkkinä Rakennuksen riskitekijät.

Rakennuksen riskitekijät

Kulkureitit ja uloskäynnit vaikeakulkuisia ikäihmiselle

Sähkölaitteiden tai -asennusten vaarallisuus

Saunan rakenteelliset riskitekijät sekä tulisijan ja hormin huono kunto

Puutteellinen osoitemerkitä

Muut rakenteelliset riskitekijät

Rakennuksen riskitekijöihin on kerätty rakennuksen liittyviä aihealueita, joiden on nähty olevan ratkaisevassa osassa ikäihmisten turvallisuutta ja sen edistämistä.

Muissa rakenteellisissa riskitekijöissä on listattu paloturvallisuuden puolesta merkittäviä riskitekijöitä, jotka eivät kuitenkaan korostu ikäihmisten kodeissa. Näistä on kuitenkin hyvä tietää ja tarvittaessa opastaa niissä.

Vasemmalla olevia laatikoita klikkaamalla pääsee tarkastelemaan tarkemmin asiakokonaisuutta.

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Kuva 14. Esimerkki työkalupakista: Rakennuksen riskitekijät.

Rakennuksen riskitekijät -diassa on esitelty, mitä tähän kokonaisuuteen on koostettu ja miksi. Vasemmassa reunassa on asiat, jotka tässä kokonaisuudessa huomioidaan. Oikeassa alareunassa on Palaa työkalupakkiin -nappi, jota painamalla pääsee takaisin työkalupakin aloituskuvaan. Kuvassa 15 on esimerkkinä Puutteellinen osoitemerkitä -dia.

Kuva 15. Esimerkki työkalupakista: Puutteellinen osoitmerkintä.

Työkalupakin toimintaan liittyvät diat ovat kuvan 15 mukaisesti jaoteltu kolmeen osaan. Dian yläosaan on sijoitettu aihepiiriin liittyvä ongelma, joka kuvassa on puutteellinen osoitmerkintä. Alapuolelle on jaoteltu ongelman syy, toimenpiteet ja vastuutaho. Toimenpiteet-laatikoon on koostettu pelastusviranomaisen oikeudet ja velvollisuudet kussakin asiassa. Pelastusviranomaisen toimenpide voi olla suositus (S), neuvonta/ohjaus (N) tai määräys (M). Mikäli pelastusviranomaisella on määräysvalta asiaan, määräyksen perusteena olevat lakipykälät on esitetty saman laatikon alareunassa punaisella. Alhaalla olevaan vastuutaho-laatikoon on kerätty yhteystahoja tai muita viranomaisia, joiden kanssa voisi yhteistyössä viedä asiaa eteenpäin. Lisäksi dioissa on oikealla alhaalla palaa työkalupakkiin -painikkeen lisäksi painike jolla voi palata kyseisen kokonaisuuden aloitusdiaan (kuvan tapauksessa rakennuksen riskitekijät -aloitusdiaan).

Työryhmän koostamaa työkalupakkaa on tarkoitus käyttää PowerPoint-versiona sen helpouden ja käytettävyyden vuoksi, mutta yhtä lailla asiat pitävät paikkansa paperisessäkin versiossa. Työkalupakin toivotaan auttavan sekä aloittelevia tai vähemmän valvontatoimintaa tekeviä kuin kokeneempiakin pelastusviranomaisia.

Työkalupakin keskustelua herättäneet asiat

Työkalupakki lähetettiin kommenteille työryhmän yhteyshenkilöille kaikkiin laitoksiin. Kommenttikierroksilla nousi esille muutamia asioita, joista työryhmä teki työkalupakkiin linjauksen. Keskustelua herättäneet asiat on avattu alla olevissa teksteissä.

Oven lukitus (Työkalupakki: dia 10)

Monissa etenkin vanhemmissa asuinrakennuksissa käytetään lukitusta, joka tulee avata sekä sisältä että ulkoapäin avaimella. Nämä lukitukset on asennettu rakennusaikansa voimassa olevien määräysten mukaisesti, joten niiden lukitusta ei voida määrätä muutettavaksi. Voimassa olevan määräyksen mukaan uloskäytävien ja niihin johtavien tilojen ovien tulee olla hätätilanteessa helposti avattavissa, kuten ympäristöministeriön asetuksessa rakennusten paloturvallisuudesta säädetään. Tarkempi kuvaus löytyy kyseisen lain perustelumuihistiosta, jossa määritetään, että ”uloskäytävien ja niihin johtavien tilojen ovissa ei tule yleensä käyttää lukkoja, jotka avaimetta voi takalukita siten, ettei niitä sisäpuolelta saa auki ilman avainta”. Perustelumuihistiossa määritellään erikseen kohteet, joissa ovi tulee aina aueta sisäpuolelta ilman avainta: majoitustilat sekä hoitolaitokset, joiden toiminnan luonne ei edellytä eristämistä. Asunnon ovi ei siis kuulu tälläkään hetkellä lainsäädännössä määräysluonteisen asian piiriin. Etenkin toimintakyvyltään rajoittuneiden asukkaiden kohdalla kannattaa kuitenkin vahvasti suositella lukituksen vaihtamista vääntönappiin.

Tulisijojen ja saunan käyttäminen sekä varomaton tulenkäsittely (Työkalupakki, diat: 24, 28, 30, 32)

Tulisijojen ja saunan käyttämisestä sekä varomattomasta tulenkäsittelystä keskusteltiin, milloin pelastusviranomaisen voi määrätä toiminnan lopetettavaksi. Pelastusviranomaisen ei ole oikea henkilö määrittelemään asukkaan toimintakykyä ja terveydellistä kuntoa. Pelastusviranomaisen on kuitenkin oikea henkilö katsomaan, milloin asukkaan toiminta aiheuttaa vakavaa vaaraa henkilöturvallisuudelle tai välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran, ja tällöin hänen tulee määrätä toiminta lopetettavaksi. Useimmiten kyseiset asiakkaat tarvitsevat myös muuta tukea ja apua elämässään, joten pelastusviranomaisen on tarpeen vaatiessa velvollinen tekemään myös sosiaalihuoltolain mukaisen ilmoituksen tai ikäihmisen ollessa kyseessä vanhuspalvelulain mukaisen huoli-ilmoituksen.

6. Toimintamallit erityisryhmien turvallisuuden parantamiseksi

Työryhmässä selvitettiin muutaman eri laitoksen alueella tehtävää työmuotoa omaishoito- ja perhehoitokohteiden turvallisuuden edistämiseksi. Toimintamallit luotiin työryhmässä näiden pohjalta. Perhehoidon toimintamallia luotaessa selvisi, että perhehoitoa on sekä ammatillista että toimeksiantoperusteista. Ammatillista perhehoitoa säädetään lailla yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) sekä perhehoitolalla (263/2015). Ammatillisen toimintansa vuoksi kyseessä olevassa perhehoidon muodossa vaaditaan ympärivuorokautisten hoitolaitosten tapaan pelastuslain (379/2011) 18 §:n mukainen poistumisturvallisuusselvitys. Toimeksiantoperusteisen perhehoidon toiminta katsotaan työryhmän näkemyksen mukaan hyvin samankaltaiseksi kuin ammatillisen perhehoitotoiminnan, joten toimeksiantoperusteiselle perhehoidolle on määritelty oma perhekodin poistumisturvallisuusselvitys, vaikka pelastuslaki ja asetus poistumisturvallisuusselvityksestä eivät sitä vaadikaan. Selvityksen avulla pyritään helpottamaan perhehoitajan oman toiminnan arvioimista sekä ennalta varautumaan mahdolliseen onnettomuustilanteeseen. Taulukossa 3 on selvennetty näiden kahden perhehoitomallin eroja.

Taulukko 3. Ammatillisen ja toimeksiantoperusteisen perhehoidon erot.

	Ammatillinen perhehoito	Toimeksiantoperusteinen perhehoito
Määrittelevä lainsäädäntö	Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011 7 §), Perhehoitolaki (263/2015)	Perhehoitolaki (263/2015)
Rakennusvalvontaan ilmoitus	x	
Valvonta	AVI	Kunta
Poistumisturvallisuusselvitys	Pelastuslain 379/2011 18 §:n mukainen poistumisturvallisuusselvitys	Perhekodin poistumisturvallisuusselvitys
Henkilöstömäärä	Vähintään 2	Vähintään 1
Henkilöstön koulutus	Vähintään yhdellä tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus.	Ei koulutusvaatimusta.
Asukkaiden määrä	max 7 (ehdot perhehoitolaki 7-9 §)	max 4 hlöä - 1 hoitaja max 6 hlöä - 2 hoitajaa (ehdot perhehoitolaki 7-9 §)
Hinta	Määrittelee itse.	Kunta määrittelee palkkion ja kulukorvauksen.

6.1. Ammatillisen perhehoidon toimintamalli

Ammatillista perhehoitoa säätelee laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011 7 §) sekä perhehoitolaki (263/2015). Ammatillisen perhehoidon taustalla on hoitajan koulutusvaati-

mukset sekä hoitajien määrällinen vaatimus. Pelastuslaitoksen näkökulmasta suurin eroavaisuus on poistumisturvallisuusselvitysvaatimuksessa. Ammatillisen perhehoitokodin pitäjältä vaaditaan pelastuslain (379/2011 18 §) mukainen poistumisturvallisuusselvitys. Ammatillisen perhehoidon toimintamalli on liitteenä 6.

6.2. Toimeksiantoperusteisen perhehoidon toimintamalli

Toimeksiantoperusteisen perhehoidon lähtökohtana on tavallisen perheen mahdollisuus ottaa kotiinsa perhehoidettava. Toimeksiantoista perhehoitoa määrittelee perhehoitolaki (263/2015). Perhehoitajalle ei ole perhehoitolain mukaan koulutusvaatimusta. Työryhmän aikaansaannoksena on määritelty perhehoidon poistumisturvallisuusselvitys, joka suositellaan täytettäväksi, kun toiminta aloitetaan. Toimeksiantoperusteisen perhehoidon toimintamalli on liitteenä 7 ja perhehoidon poistumisturvallisuusselvitys liitteenä 8.

Toimeksiantoperusteista toimintamallia hyödynnetään myös siinä tapauksessa, kun perhehoitaja hoitaa hoidettavaa hänen omassa kodissaan. Tällaisessa tapauksessa hoidettavan kotia ei tarkasteta eikä poistumisturvallisuusselvitystä vaadita. Perhehoitajalle kuitenkin tähdennetään koulutuksessa, että hän voi vaikuttaa hoidettavan kodin turvallisuuteen.

6.3. Omaishoidon toimintamalli

Omaishoitoa on tehty omatoimisesti tai omaishoidon tuen avulla jo vuosikymmenien ajan. Omaishoidon toimintamallilla pyritään saamaan valtakunnallisesti yhtenäinen toimintatapa omaishoidon turvallisuuden parantamiseksi. Omaishoitajille ei välttämättä pidetä koulutuksia, joten omaishoidon toimintamallin toteuttaminen on haasteellista. Työryhmässä kuitenkin keskusteltiin, että tavoitteellinen työ maakunnassa mahdollistaa yhteistyön syvenemisen ja laajenemisen omaishoidon osalta. Omaishoidosta vastaavan tahon kanssa toimiva ja hyvä yhteistyö on kaiken takana. Omaishoidon toimintamalli on liitteenä 9.

7. Opinnäytetyö: Ikäihmisen kotona asumisen turvallisuus

(Outi Salo, Pelastusopisto)

7.1. Tausta

Outi Salo teki vuonna 2016–2017 IKAT-työryhmän ohjauksessa opinnäytetyön aiheesta Ikäihmisen kotona asumisen turvallisuus. Työryhmä toimi Outin ohjausryhmänä ja Outi osallistui työryhmän kokouksiin kuukausittain. Jokaisessa kokouksessa käytiin läpi opinnäytetyön etenemistä ja päätettiin yhdessä seuraavat askeleet työn etenemiselle.

Outi Salo kuvailee opinnäytetyössään taustaa seuraavasti: ”Suuret ikäluokat eläköityvät ja tavoitteena on, että ikäihmiset asuisivat kotona mahdollisimman pitkään. Esimerkiksi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimella on tavoitteena, että vuonna 2040 ikäihmisten laitosasumisen prosentti olisi nolla. Noin 90 prosenttia ikäihmisistä asuu kotona tällä hetkellä. Ikäihmisille sattuu paljon kuolemaan johtaneita ja muita tapaturmia, joista suurin osa tapahtuu kotona ja joiden seuraukset ovat vakavia. Suurin osa tulipaloista johtuu ihmisen omasta toiminnasta. Suomessa lähivuosina kuolemaan johtaneiden tulipalojen menehtyneistä yli kolmannes on ollut ikäihmisiä. Näiden asioiden vuoksi ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden tulisi kiinnittää enemmän huomiota nyt ja tulevaisuudessa.”

Outi kertoo opinnäytetyössään, että hän valitsi opinnäytetyön aiheensa, koska: ”Sillä voidaan kehittää tavallisten kansalaisten turvallisuutta ja sitä kautta vahvistaa heidän turvallisuuden tunnettaan. Opinnäytetyö käsittelee ikäihmisten kodin turvallisuutta painottuen paloturvallisuuteen.” Opinnäytetyön selkeyttämisen vuoksi siitä on rajattu tietoisesti pois laitospuolinen asuminen, järjestetty asuminen ja perhehoito sekä kodin ulkopuoliset turvallisuustekijät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Outi Salo kuvaa opinnäytetyönsä johdannossa: ”Työn tavoitteena on tehdä hyvä ja käytännöllinen ikäihmisten kodin tarkastuslista. Työn ideana on, että sitä käyttäisi myös juuri eläköityneet ihmiset, ja näin voitaisiin seurata, kuinka turvallisuuden taso muuttuu ihmisen ikääntyessä. Tavoitteena on luoda lista, joka jalkautetaan ikäihmisille, jotta he voivat itse tai heidän omaisensa tarkastaa turvallisuustasonsa tietyin väliajoin. Tarkastuslistan ymmärtämisen selkeyttämiseksi tehdään opas, joka kertoo, kuinka ikäihmisten kotona asioiden tulisi olla, jotta siellä olisi mahdollisimman turvallista elää. Tarkastuslista ja opas on tarkoitus tulla valtakunnallisesti käyttöön.”

7.2. Tarkastuslista ja opas

Outi Salo kuvaa opinnäytetyössään tekemäänsä tarkastuslistaa ja opasta seuraavasti: ”Tarkastuslista ja opas ovat tehty ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden kehittämiseksi. Tarkastuslista painottuu palo- ja poistumisturvallisuuteen, mutta siinä on otettu huomioon myös tapaturmien ennalta ehkäiseminen. Tarkoituksena on, että ikäihmisen toimintakyky kotona asumiseen on arvioitu jo muulla keinoin. Tarkastuslistassa ja oppaassa on otettu huomioon voimassa oleva lainsäädäntö ja tilastot, jotka kertovat ikäihmisten kotona asumisen turvallisuudesta. Tavoitteena on tarkastuslista, joka jalkautetaan ikäihmisille, jotta he voivat itse tai heidän omaisensa tarkastaa kodin turvallisuustasonsa tietyin väliajoin. Tätä kautta myös ikäihmisen omaiset olisivat tietoisia siitä, millä tasolla ikäihmisten kodin turvallisuus on. Työn ideana on, että sitä käyttäisi myös juuri eläköityneet ihmiset ja näin voitaisiin seurata, kuinka turvallisuuden taso muuttuu ihmisen ikääntyessä. Tarkastuslistan on tarkoitus tulla valtakunnallisesti käyttöön. Tarkastuslistasta voisi tehdä mobiiliversion, joka varmasti kasvattaisi sen käyttäjien määrää helppoutensa vuoksi.”

Tarkastuslistaa testattiin pelastusalan ulkopuolisten tekijöiden toimesta. Testiryhmään kuului eri-ikäisiä miehiä ja naisia. Tarkastuksiin osallistui ikäihmisen lisäksi hänen omaisensa. Testaajilta saatiin pääasiassa positiivista palautetta, mutta myös muutamia kehitysideoita, joiden perusteella tarkastuslistaa muokattiin käytettävämmäksi.

7.3. Pohdintaa opinnäytetyöstä

Outi Salo kirjoittaa opinnäytetyöstään seuraavaa pohdintaa: ” Ohjataan käyttäytymistä, kunnes se muuttaa asennetta” Sampo Sipari Yara Oy. Tämä oppitunnilla vastaan tullut lause mielestäni kiteyttää hyvin koko turvallisuusalan kehittämistä. Opinnäytetyöni voidaan kiteyttää seuraavasti: Suuret ikäluokat ikääntyvät, ja heidän turvallisuuteensa tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Suurin osa heistä asuu kotona, ja tapaturmia ja muita onnettomuuksia sattuu eniten siellä. Näin voidaan todeta, että ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuteen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Mielestäni tämä opinnäytetyö vastaa hyvin näihin haasteeseen. Tarkastus on hyvä apu ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden parantamiseen.”

Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena ollut asumisturvallisuuden tarkistuslista ja siihen liittyvä opas ovat liitteenä 10. Opinnäytetyö löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta: <https://www.theseus.fi/handle/10024/143455>.

8. Pelastustoimen hankkeet ikäihmisten turvallisuuden edistämiseksi

8.1. EVAC-mittari – RAI-arviointimenetelmän työkalu asiakkaiden poistumisturvallisuuden arviointiin

(koostanut hankepääällikkö: Tytti Oksanen)

8.1.1. Hankkeen tausta

Hanke perustuu kokonaisuudessaan siihen taustaan, josta tässä koko IKAT-työryhmän työskentelyssä on kysymys. Eli Suomen väestön ikärakenteen muutokseen, laitospaikkojen vähentämiseen suhteessa ikäihmisten määrään ja samaan aikaan ikäihmisten itsenäisen kotona asumisen lisäämiseen. Hankkeen tuloksena tulevan EVAC-mittari 3.0:n avulla pyritään parantamaan kotona asuvien ikäihmisten turvallisuutta ja vähentämään palokuolemia. EVAC-hanke on saanut rahoituksen Palosuojelurahastolta.

Ikäihmisten palokuolemien keskeisenä syynä on toimintakyvyn aleneminen. Heikentynyt tai puuttuva toimintakyky lisää usein syttymisriskejä ja tulipalon sattuessa toisaalta heikentää poistumismahdollisuuksia tai estää poistumisen kokonaan. Aikaisemmin käynnissä olleen Palosuojelurahaston rahoittaman hankkeen (RAI-arviointimenetelmän hyödyntäminen kotihoidon asiakkaiden poistumisturvallisuuden arvioinnissa) puitteissa Kokkolan yliopisto-keskus Chydenius kehitti arviointimittarin (EVAC-mittari), jonka avulla kuvataan asukkaan poistumisturvallisuutta. Poistumisturvallisuuden lähtökohtana on, että asukkaan tulee päästä pois palavasta asunnosta 3 minuutin kuluessa tulipalon syttymisestä. EVAC-mittari perustuu olemassa olevaan kotihoidossa usealla paikkakunnalla käytetyn RAI-järjestelmän kysymyksiin ja näin RAI-järjestelmää käyttävissä kunnissa ei tehtäisi asukkaasta ylimääräisiä selvityksiä poistumisturvallisuutta arvioitaessa. Arvioinnin perusteella määritellään henkilön paloturvallisuuteen liittyvien tukitoimien tarve. EVAC-mittarin tuloksena asukkaasta saadaan arvio: ”pääsee poistumaan asunnosta 3 minuutissa”, ”saattaa päästä poistumaan asunnosta 3 minuutissa”, ”ei pääse poistumaan asunnosta 3 minuutissa”.

8.1.2. Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio

RAI-arviointijärjestelmä on kansainvälinen ja laajasti hyödynnetty menetelmä hoidettavan henkilön toimintakyvyn arviointiin. EVAC-mittari luotiin järjestelmään, jotta sitä pystyttäisiin hyödyntämään myös paloturvallisuuden arvioimisessa.

Hankkeen tärkeimpänä laaja-alaisena tavoitteena on EVAC-mittarin käyttöönotto RAI-arviointijärjestelmää käyttävissä kunnissa. Aiemman hankkeen puitteissa mittari on luotu Tampereen alueelta saatujen tietojen (noin 300 asiakastietoa) perusteella. Suurempi tietojoukko laajemmalla alueella lisää huomattavasti mittarin luotettavuutta. Jotta mittari pystytään ottamaan valtakunnallisesti käyttöön, mittaria tulee testata, kehittää ja pilotoida valtakunnallisesti isommalla tietojoukolla ja laajemmalla alueella.

EVAC-mittarin mahdollisimman tehokas käyttöönotto vaatii myös mittarin luomista omaksi RAI-järjestelmään liitettäväksi työkalukseen. Lisäksi EVAC-mittarin jalkauttaminen valtakunnallisesti on merkittävä osa hanketta, jotta mittaria käytetään yhteisesti sovittujen toimintatapojen mukaisesti.

Hanke toteutetaan valtakunnallisena pelastuslaitosten kumppanuusverkoston hankkeena, jota organisoivat hankepääällikkö. Hankkeelle perustetaan eri osapuolten edustajista koottu ohjausryhmä sekä asiantuntijaryhmä, joka osallistuu EVAC-mittarin käytännön kehitystyöhön.

Hankeorganisaatioon kuuluu Pirkanmaan pelastuslaitos, Varsinais-Suomen pelastuslaitos, Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos, Etelä-Karjalan pelastuslaitos / KAT-hanke, Jyväskylän yliopisto Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Raisoft, Tampereen kaupunki / kotihoito, sisäministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

8.1.3. Hankkeen aikataulu ja tulokset

Hankkeen toiminta-aika on 1.10.2017 – 31.12.2018. EVAC-hankkeesta julkaistaan loppuraportti vuoden 2018 lopulla. Loppuraportti tulee Pirkanmaan pelastuslaitoksen sivuille.

Aiemmassa hankkeessa (PaloRAI-hanke) kehitetty EVAC-mittari testattiin ja kehitettiin Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla kerättyjen tietojoukkojen avulla. Luodun mittarin todettiin olevan hyvä, mutta saatujen tulosten perusteella sitä pystyttiin vielä parantamaan, jotta asukkaasta tulevat tulokset ovat varmuudella luotettavia. Hankkeen aikana luotiin EVAC-mittari 3.0 tietojoukkojen ja tutkimuksen avulla. Mittari pohjautuu kotihoitoon RAI-järjestelmään ja mittarin kriteerit ovat näin ollen sidottu kyseiseen järjestelmään. EVAC-mittari 3.0:n kriteereistä on yksityiskohtaista lisätietoa tämän raportin kappaleessa 3.1. EVAC-hankkeen kriteerit. EVAC-mittari 3.0:n kehittämisen lisäksi hankkeessa testattiin mittarin poistumisarvioinnin luotettavuus. Sekä mittari että tehdyt poistumisarviointit on todettu riittävän luotettavaksi, jotta mittaria voidaan käyttää suunniteltuun toimintaan.

EVAC-mittarin heikkous – ja vahvuus – on ollut siinä, että se pohjautuu kotihoidon RAI -järjestelmään. Kaikki Suomen kunnat eivät käytä kyseistä järjestelmää ja näin ollen on koettu, että nämä kunnat eivät ole tilanteessa tasa-arvoisessa asemassa. EVAC-hankkeen myötä tilannetta on parannettu niin, että EVAC-mittari 3.0:sta kehitetään puhelimiin, tabletteihin ja tietokoneisiin (vaatii Android-pohjan) ladattavissa oleva sovellus. Sovelluksen voi ladata kuka tahansa. Sovellusta käytetään yksittäisissä tilanteissa ja se ei kerää tietoa eikä henkilötietoa asukkaasta mihinkään. Tuloksen käyttäminen jää näin ollen sovelluksen käyttäjän päätettäväksi.

8.1.4. Lisätietoa hankkeesta

EVAC-hankkeesta saa lisätietoa vuoden 2019 alussa julkaistavasta loppuraportista Pirkanmaan pelastuslaitoksen sivuilta. Hankkeesta voi myös kysyä lisää hankepäällikkö Tytti Oksaselta (tytti.oksanen@tampere.fi).

8.2. Kotona asumisen turvallisuus-hankekokonaisuus

(koostanut: Etelä-Karjalan pelastuslaitos: Heidi Huuskonen ja Jani Kanerva , Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi: Kristiina Kapulainen)

8.2.1. KAT-kehittämisen toimintaperiaate ja tavoitteet

Pelastusviranomaisen ja sosiaali- ja terveydenhoitosektorin yhteistyönä käynnistämä ja sittemmin verkostomaiseksi monitoimijayhteistyöksi laajentunut Kotona asumisen turvallisuuseli KAT-kehittämistoiminta perustuu monitoimijayhteistyön kautta tuotettavaan kykyyn ennakoida ja ennalta estää asumisen turvallisuuden riskejä erityisesti ikääntyneiden, yli 65-vuotiaiden asukkaiden tarpeet huomioiden.

Toiminnalla vastataan yhteiskunnalliseen muutokseen, jossa ikääntyneen väestön osuus yhteiskunnassa kasvaa samanaikaisesti kun hoivapalvelujen painopiste on muutoksessa laitospalveluista kotiin vietäviin palveluihin. Pelastustoimen kannalta kehitys tarkoittaa merkittävää muutosta toimintaympäristön riskien arvioinnissa ja hallinnassa, kun asumisturvallisuustarkastelun painopiste muuttuu vaihteleviin ja hajasijoittuneisiin kotiolosuhteisiin laitospalveluympäristöjen sijaan.

Muuttuneessa tilanteessa asumisen riskipisteiden luotettava todentaminen, madaltaminen ja ennaltaehkäisy edellyttävät monialaista yhteistyötä pelastusviranomaisen ja muiden asukkaan hyväksi työtä tekevien toimijoiden kanssa. Vaikka asukas vastaa ensisijaisesti itse

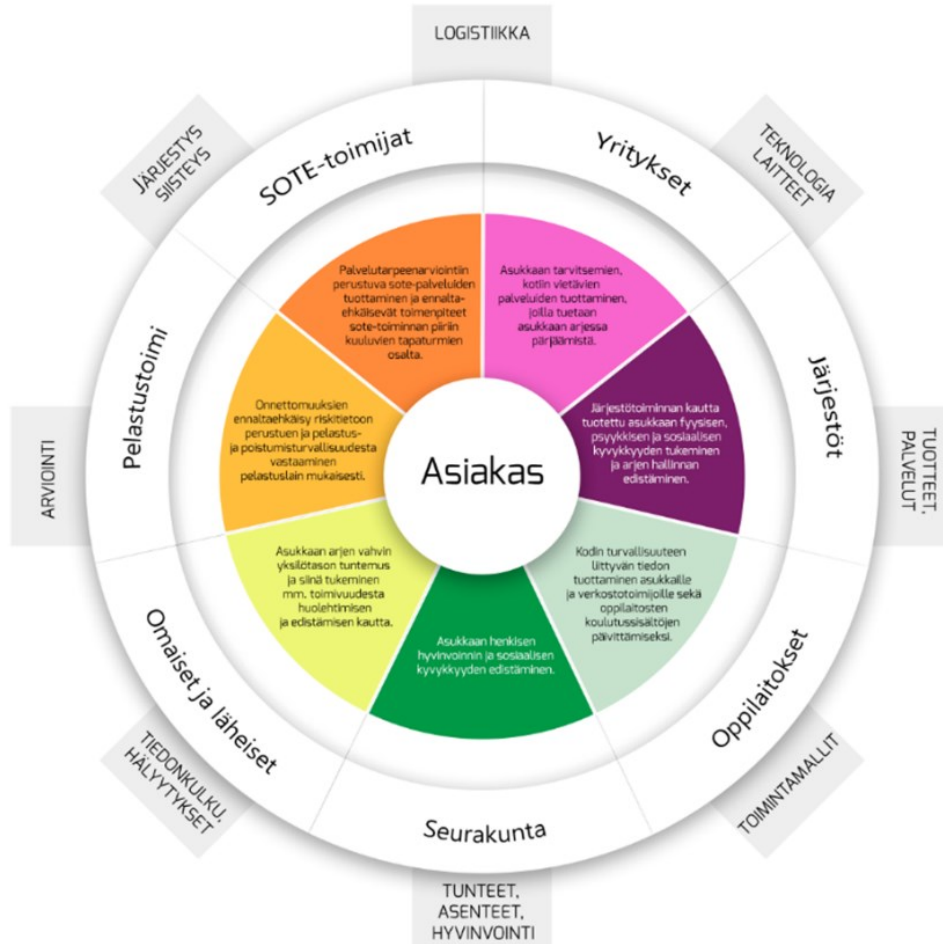
asumisensa turvallisuudesta, tarvitaan asumisen turvallisuusriskien kartoittamiseksi ja vahvaa moniammatillista osaamista ja yhteistyötä myös asukkaan ja toimijoista koostuvan verkoston välillä.

Kotona asumisen turvallisuus – eli KAT-kehittämisen keskiössä on edellä kuvattuja tarpeita vastaavasti asumisen riskeihin liittyvän tilannekuvan ja tilanneymmärryksen tuottaminen sekä riskejä ennaltaehkäisevien toimintamallien kehittäminen ja integrointi toimintaan verkostomaisen monitoimijayhteistyöhön kautta, jossa asukas erilaisine turvallisuusprofiileineen ja sen tuottamine vaatimuksineen on kehittämisen keskiössä (kuva 16).

8.2.2. KAT-kehittämisen hankkeistettu toteutus ja tavoitellut tulokset

KAT-kehittäminen perustuu kolmeen, toisiaan tukevaan hankevaiheeseen eli KAT1-, KAT2- ja KAT3-hankkeeseen, joiden kautta on tuotettu syvennettyä tietoa ja kehitetty asteittain verkostomaista toimintamallia asumisturvallisuuden ennakoivaksi parantamiseksi.

KAT1-hankevaiheessa (2016) on rakentunut peruskuva yhteistoimintaverkoston rakenteesta ja siinä tuotetusta osaamisesta sekä toiminnassa on kehitetty ensimmäisen vaiheen testi (asumisturvallisuuskortti) asumisen turvallisuusriskien systemaattiseen määrittelemiseen. Systemaattiseen asumisen turvallisuusriskien havainnointiin ja tason määrittelyyn tähtäävän testin soveltamiskohderyhmän muodostivat sekä asukkaat ja asukkaiden lähipiiri (omaiset, naapurit, ystävät jne.) että turvallisuutta tuottavat ammattilaiset ja verkostotoimijat.

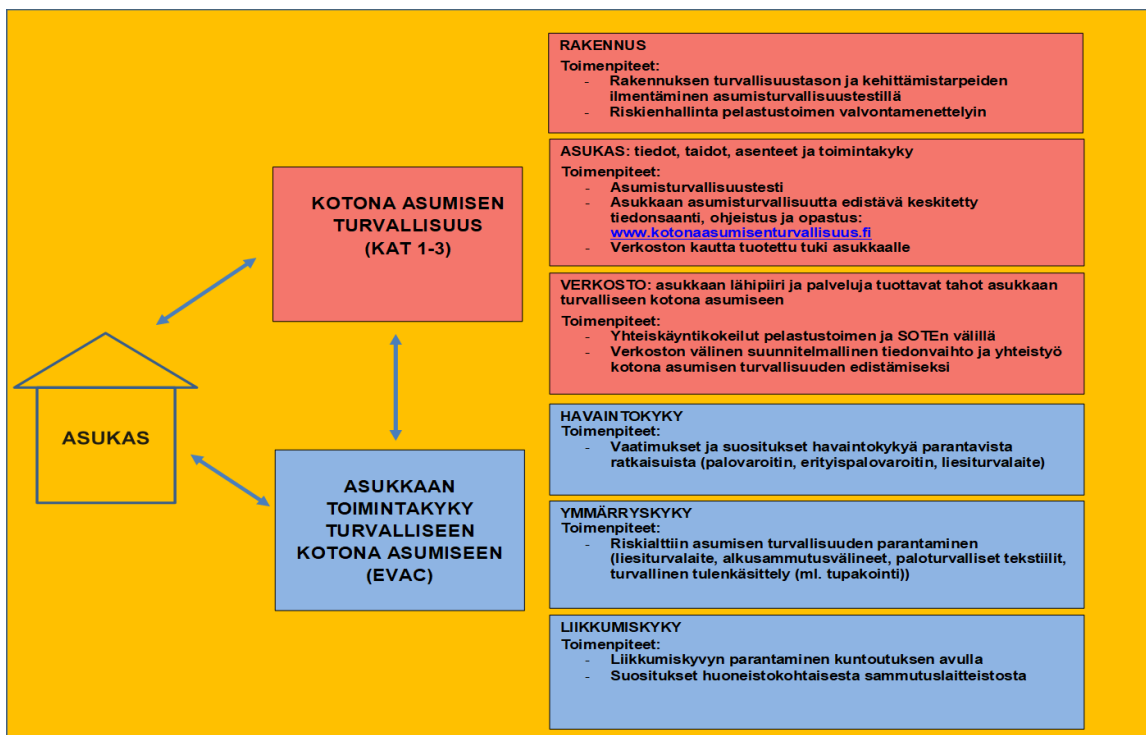

Kuva 16. Verkostomainen yhteistyörakenne asumisturvallisuutta kehittävässä KAT-toimintamallissa.

KAT2-hankkeessa (2017–2018) on tuotettu jäsentynyttä käsitystä verkostotoimijoiden erilaisista osaamisprofiileista ja asukkaiden erilaisista turvallisuustarveprofiileista sekä edeltävien kytkeytymisestä asumisturvallisuutta tuottavaan verkostomaiseen yhteistyörakenteeseen. Toiminnan keskiössä on toimijoiden kyky muodostaa yhdessä ennakoivaa ja ennalta estävää vastetta eri asukasprofiileja vastaavasti. KAT2-hankkeen konkreettisia tuotoksia ovat yhteistoimintamalli pelastusviranomaisen ja sosiaali- ja terveystoimen edustajan väliseen asumisen riskipisteiden havainnointiin sekä keskeistä asumisturvallisuutta koskevaa tietoa kokoavan sivuston, <https://www.kotonaasumisenturvallisuus.fi/> perustaminen. Sivuston yhteyteen tuotetulla ja asumisturvallisuuskortista johdetulla asumisturvallisuustestillä edistetään asumisturvallisuuden systemaattista arviointia asukkaiden ja ammattilaisten osalta. Asumisturvallisuustestien tuottamaa tietoa hyödynnetään onnettomuuksien ennaltaehkäisytoimenpiteiden kohdentamisessa havaittuja riskejä vastaavasti.

KAT3-hankkeessa (2017–2019) rakentuu eri aineistojen analyysien yhdistämiseen perustuva laaja-alainen kuva asumisen syttymien, tapaturmien ja sähkön käyttö- ja jakeluhäiriöiden synteesipoluista ja mahdollisista keskinäisriippuvuuksista. Muodostuvan käsityksen perusteella kehitetään onnettomuuskehityksen juurisyihin vaikuttavia ennalta ehkäiseviä menettelyitä sekä tuotetaan verkostostrategia, jossa eri verkostotoimijoiden rooleja ja osamista kytetään tarkoituksenmukaisesti eri asumisriskien ennakointiin ja ennalta estämiskykyn. Verkostostrategian tuottamisessa huomioidaan edeltävien hankevaiheiden tuottama tieto ja kehitysmallit, jotta kehittäminen integroituu sujuvasti aiemmin tuotettuun ja tuottaa yhdessä koherentin KAT-konseptin.

KAT-kehittämiskonsepti ja EVAC-arviointimenettelyn kehittäminen kytkeytyvät samaan asumisen turvallisuuden parantamisen viitekehikkoon. Molemmissa kehittämismalleissa tavoitteena on kehittää kykyä palo- ja pelastusturvallisuuteen kotiolosuhteissa vaikuttavien tekijöiden ennakoimiseen ja riskien ennalta estämiseen. Kehittämishankkeiden välillä tehdyn tiiviin yhteistyön kautta on edistetty yhteistä tilannekuvatiedon tuottamista ja rakennettu johtopäätelmiä KAT-EVAC-tarkastelun pohjalta (Kuva 17). Yhteistyön kautta on näin muodostunut merkittävää hyötyä kattavamman ja syvällisemmän tilannekuvatiedon ja -ymmärryksen tuottamiseksi kompleksisesta asumisturvallisuuden kokonaisteemasta.

Kuva 17. Asumisen turvallisuuden edistäminen KAT-kehittämiskonseptin ja EVAC-kehittämisen ja niiden välisen yhteistyön tulokulmista.

8.2.3. Tulevat kehittämistoimenpiteet

KAT-kehittämisen kautta tuotettua tietoa sekä luotuja toimintamalleja integroidaan jatkossa osaksi toimijoiden systemaattista asumisturvallisuutta edistävää toimintaa. Toteutuneen tarkastelun lisäksi kehittämisen yhteydessä on tunnistettu uusia, kotona asumisen turvallisuuden kehittämiskontekstiin sisältyviä tarkastelutasoja, joiden kautta pystytään edelleen parantamaan kykyä tunnistaa ja tuottaa vastetta asumisen turvallisuuden riskipisteisiin. Uudet kehittämisaihiot liittyvät muun muassa monialaisen osaamisen ja sen kehittämispainotusten määrittelyyn, viestintään sekä uusien teknologioiden integrointiin osaksi verkostomaista KAT-turvallisuuspalvelua.

8.3. Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä -hanke

(koostanut: projektipäällikkö Kristiina Mattila-Nousiainen)

8.3.1. Hankkeen tausta

Sisäministeriö julkaisi 2014 Turvalliset ja elinvoimaiset kylät - Opas kyläturvallisuuteen kirjan, jossa nostettiin laajasti esiin niin kylien turvallisuusongelmia kuin ratkaisujakin niihin. Tämä julkaisu toimi vahvana sysäyksenä hankkeen aloittamiseen. Hanke aloitettiin Päijät-Hämeen, Etelä-Savon ja Kanta-Hämeen pelastuslaitosten alueella.

Oman toiminnan merkitys haja-asutusalueella on ratkaisevaa hätätilanteessa. Asukkaan osaaminen ja valmius toimia itse, ennen avun saapumista usein pitkien etäisyyksien päästä, toisinaan huonokuntoisia teitä pitkin, voi vaikuttaa apua tarvitsevan selviytymiseen hengissä. Oikea-aikainen alkusammutus, elvytys sekä varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ratkaisevat tilanteesta selviytymisen. Oppimalla taidot toimia normaalista poikkeavissa oloissa, asukkaat pystyvät toimimaan ja ottamaan vastuuta oman lähiympäristönsä turvallisuudesta itselleen. Yhdessä tekemisen kautta yhteisöllisyys kasvaa ja kylähenki paranee.

Hankkeen toiminta-alue on pääsääntöisesti sopimuspalokuntien toiminta-alueella. Sopimuspalokunnat ovat yhdistyksiä, joilla on eritasoisia sopimuksia pelastuslaitoksien kanssa palveluiden tuottamisesta. Monella sopimuspalokunnalla on ongelmia saada uusia sopimuspalokuntalaisia mukaan toimintaan aktiivien ikääntyessä.

Suomessa Vanhuspalvelulain mukainen toiminta purkaa laitoshoidon on jättänyt yhä huomattavassa kunnossa olevat asukkaat omiin koteihinsa asumaan, myös haja-asutusalueelle

kauaksi palveluista. Asukkailla voi olla suuriakin rajoituksia joko fyysisen tai psyykkisen toimintakyvyn suhteen. Kodit on rakennettu normaalikuntoisia ajatellen, huomioimatta toimintakyvyn heikentymisen mukanaan tuomia hankaluuksia. Asuinympäristön vaarakohtien kartoittamisella on suuri rooli turvallisuuden kohentamisessa. Usein asumisen turvallisuutta voidaan parantaa hyvin pienin ja edullisin keinoin, joita ei ole tullut aiemmin ajatelleeksi.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos on tehnyt jo vuodesta 2011 erilaisia asumisen turvallisuutta edistäviä hankkeita kolmannen sektorin kanssa, ja kokemus niistä sai pelastuslaitoksen ottamaan vetovastuun hankkeen toteuttamisesta. Eri yhteistyökumppaneita haettiin lähialueen muista pelastuslaitoksista, joista mukana ovat Etelä-Savon ja Kanta-Hämeen pelastuslaitokset. Päärahoitus hankkeelle haettiin EU:n Maaseudun kehittämisrahastosta paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta.

8.3.2. Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio

Tavoitteena on parantaa maaseudun asukkaiden kokonaisturvallisuutta eri tilanteissa vahvistaen asukkaiden yhteisöllisyyttä kylien turvallisuussuunnitelmatyöllä sekä asumisturvallisuuskartoituksilla erityisryhmille, tekijöinä oman kunnan koulutetut sopimuspalokuntalaiset, mukana nuoret mahdollisuuksien mukaan. Tukea kylien turvallisuustyötä, tehden kylistä turvallisimpia asuinpaikkoja ikään katsomatta, ottaen kaikki kyläläiset ja kylän yhdistykset ja koulut mukaan toimintaan. Opastuksessa huomioidaan niin asukkaiden fyysinen turvallisuus, turvallisuuden tunne ja sosiaalinen turvallisuus kuin asuinympäristön ja kylän alueen turvallisuus.

Asukkaiden varautumista normaaliolojen häiriötilanteisiin parannetaan koulutuksen ja harjoittelun avulla. Kyläläisten tutustuessa toisiinsa ja muiden taitoihin, kynnyks pyytää ja tarjota apua laskee, helpottaen eri elämäntilanteissa olevien kyläläisten kotona asumista. Häiriötilanteisiin kuuluvat niin sähkökatkot, vesiongelmat kuin tietoliikenneongelmatkin.

Yhteistyötä pelastuslaitosten ja kylien välillä lisätään luomalla turvallisuusyhteyshenkilöjärjestelmä, jota hyödynnetään myös vapaaehtoisen pelastuspalvelun toiminnassa kylien kanssa. Kuntiin viedään tietoa kylien turvallisuussuunnitelmista yhteisten toimenpiteiden luomiseksi ja kylien turvallisuuden parantamiseksi. Kyliin muodostetaan mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan omia etsintäryhmiä. Eri pelastuslaitosten hyviä käytäntöjä siirretään toisiin, kertoen niistä.

Luodaan uusia toimintatapoja eri toimijoiden välille tuoden etenkin kolmannen sektorin toimijoita (myös muita kuin Vapaaehtoinen pelastuspalvelu ja sopimuspalokunnat) mukaan turvallisuustyöhön maaseutualueilla ja maaseudun omaisilla alueilla. Kylän asukkaat, kyläyhdistykset, maamiessurat sekä muut aktiiviset yhdistykset ottavat yhteisen turvallisuusajattelun osaksi toimintaansa.

Vakiinnutetaan kylille turvallisuussuunnitelma osaksi kyläsuunnitelmaa, jota päivitetään samassa yhteydessä kuin kyläsuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelmaa tehdessä pohditaan yhdessä kyläläisten kanssa kokonaisturvallisuutta kylän ja sen asukkaiden kannalta.

Hankkeelle palkattiin yksi osa-aikainen projektipäällikkö, Kristiina Mattila-Nousiainen, joka tekee hanketta 80 % työajasta.

Hankkeelle nimettiin ohjausryhmä, johon kuuluvat puheenjohtajana Marjo Oksanen, Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Esa Tuominen, Kanta-Hämeen pelastuslaitos, Jyri Silmäri, Etelä-Savon pelastuslaitos, Heikki Laurikainen, SPEK, Anu Taipale, Päijänne-LEADER ry/Anssi Gynther, Veej'jakaja ry, Johanna Hentinen/Jussi Pajari, Linnaseutu Ry sekä sihteerinä toimiva projektipäällikkö Kristiina Mattila-Nousiainen.

8.3.3. Hankkeen aikataulu ja tulokset

Hankkeen toiminta-aika on 1.6.2016 – 31.5.2019. Rahoituksesta 80 % on Maaseudun kehittämisrahastoista Leader-toimintaryhmien kautta, toiminta-alueet ovat rahoittajien toiminta-alueiden mukaiset. 20 % rahoituksesta koostuu pelastuslaitosten omarahoituksesta.

Hankkeessa yhdessä kyläläisten kanssa on tehty kylän turvallisuussuunnitelmia 8 kpl, tällä hetkellä työn alla on 3. Eri kylissä on tehty useita toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi kylän turvallisuussuunnitelmassa esitettyjen ehdotusten mukaisesti.

Sopimuspalokuntalaisia on koulutettu jokaisen pelastuslaitoksen alueella tekemään asumisturvallisuuden kartoituksia. Koulutus on ehdolla valtakunnalliseksi sopimuspalokuntalaisten täydennyskoulutukseksi. Neuvottelut Suomen pelastusalojen keskusjärjestössä koulutuksesta ovat käynnissä. Sopimuspalokuntalaiset tekevät etenkin ikääntyneiden kodeissa kartoituskäyntejä, joiden yhteydessä esimerkiksi palovaroittimet voidaan uusida. He kiertävät kohteen joko asukkaan, omaisten tai kotihoidon pyynnöstä, kertoen havainnoistaan asukkaalle ja neuvoen kuinka riskejä voidaan pienentää omassa kodissa.

Koulujen turvapäivät, joissa keskitetysti yhtenä päivänä käydään läpi turvallisuusteemoja eri rasteilla, ovat olleet suosittuja. Niitä on jo toteutettu joka alueella ja kevääksi on sovittu uusia tilaisuuksia.

Yllättävänä tuloksena hanke on ollut synnyttämässä osaltaan uusia laajoja verkostoja. Eri-laiset kyläturvallisuushankkeiden vetäjät ovat kokoontuneet jo kaksi kertaa yhteen jakaen hyviä toimintatapoja sekä ideoita uusiin hankkeisiin. Samalla joukko on saanut vertaistukea, usein yksinäiseen hanketyöhön. Seuraava tapaaminen on kevättalvella 2019. Verkosto on vapaamuotoinen. Toinen verkosto on asumisturvallisuushankkeiden ”Turvallisuuden nelikko”, jossa jaamme hyviä käytäntöjä sekä tietoa hankkeista toisille toimijoille.

8.3.4. Lisätietoa hankkeesta

Liitteenä ovat toimintamalliesitykset koulujen turvapäivästä (liite 11) sekä sopimuspalokuntalaisten (liite 12) tekemistä asumisturvallisuuden kartoituksista ikääntyneiden sekä muiden erityisryhmien kodeissa.

Lisätietoja hankkeesta saa projektipäällikkö Kristiina Mattila-Nousiaiselta, puhelimitse 0440 773 697, tai sähköpostitse kristiina.mattila-nousiainen@phpela.fi.

<https://www.phpela.fi/fi/asukkaille/asumisturvallisuushankkeet>

8.4. Osallistava Turvallisuus Erityisryhmille -hanke

(koostanut: projektipäällikkö Tarja Ojala)

8.4.1. Hankkeen tausta

Maassamme on käynnissä sosiaali- ja terveystoimen palvelupolitiikan muutos, jossa ikääntyneiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden laitoshoidon sijasta pyritään kotona asumisen tukemiseen. Samaan aikaan ikääntyneiden ja muistisairaiden määrän arvioidaan kasvavan merkittävästi. Poliitiikan muutoksen ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden määrän kasvun yhteisvaikutuksena arvioidaan, että jatkossa entistä useampi ikääntyvä, muistisairas tai muu erityisryhmiin kuuluva henkilö asuu kotona entistä pidempään ja entistä huonokuntoisempana. Tämän seurauksena on yhteiskunnassa herännyt huoli erityisryhmiin kuuluvien ihmisten kotona asumisen turvallisuudesta. Huoli on perusteltu, sillä vuosittain suomalaisissa kodeissa tapahtuu yli 2200 kuolemaan johtanutta koti- ja vapaa-ajan tapaturmaa (Rå-

back, Korpilahti & Lillsunde 2017). Ikääntymisen, muun muassa muistisairauksien sekä niiden aiheuttaman toimintakyvyn laskun myötä ihmisen tapaturmariski, myös palokuoleman riski kasvaa.

Jotta negatiiviselta kehitykseltä vältytään, tarvitaan ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Kun ikääntyvän tai muistioireisen henkilön toimintakyvyn muutoksiin varaudutaan hyvissä ajoin, pystytään vähentämään tai ennaltaehkäisemään sekä kotitapaturmia että onnettomuuksia. Muutoksiin varautumalla, ikääntyneiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden, omaishoito- ja muistiperheiden turvallisuusosaamista parantamalla pystytään parantamaan sekä näiden henkilöiden itsenäistä selviytymistä että turvallisuudentunnetta.

Ikääntyneiden ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden turvallisuutta on tuettu ja tuetaan useissa kehittämissuunnitelmissa, kampanjoissa ja hankkeissa (mm. Ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelma, KÄKÄTE, Kotiturva, Turvallisesti kotona, Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisykampanjat, STEP-hanke sekä pelastustoimen ja kotihoidon yhteistyötä tukevat KAT, PaloRai / EVAC ja IKAT). Tutkimuksessa (Pedak, Mankkinen & Koltola 2016) on perinteisten toimintatapojen ohelle kuitenkin kaivattu uudentyyppistä osallistavia turvallisuuden koulutus- ja kehittämistapoja. Samoin kaivataan uudenlaisia turvatekniikan rahoitusmekanismeja.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön koordinoimassa Osallistava Turvallisuus Erityisryhmille (OTE) -hankkeessa pyritään vastaamaan näihin tarpeisiin. Hankkeessa pyritään osallistavilla menetelmillä parantamaan iäkkäiden, muistisairaiden, omaishoitoperheiden ja muiden erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden turvallisuusosaamista, turvatekniikan tuntemusta, arjen turvallisuutta ja turvallisuudentunnetta sekä kehittämään uudentyyppisiä turvatekniikan rahoitusmahdollisuuksia.

8.4.2. Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio

OTE-hankkeen tavoitteena on

- Yksin asuvien ja erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden osallisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuudentunteen vahvistaminen, sekä yksilöiden rohkeuden edistäminen toimia itsenäisesti arjen turvallisuuden varmistamiseksi.
- Kotitapaturmien määrän vähentäminen erityisryhmien osalta (mm. muistisairailla ja omaishoitoperheillä).

- Tiedon kerääminen ja tuottaminen erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden turvallisuuden parantamiseksi.
- Jo olemassa olevien, turvallisuutta edistävien välineiden ja turvatekniikan tunnettuuden parantaminen ja käyttöönoton edistäminen.
- Vaihtoehtoisten rahoitusmekanismien kehittäminen, erityisryhmien kotona asumisen turvallisuuden tueksi.

Hankkeen koordinaattorina toimii Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Hanke toteutetaan yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden, viranomaisten sekä turvalaiteasiantuntijoiden, valmistajien ja maahantuojiin kanssa. Hankeyhteistyössä ovat mukana Muistiliitto ja Omaishoitajaliitto, Kuntaliitto, Vanhustyön keskusliitto, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto, Kirkon diakoniatyö, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), liesiturvalaitteiden valmistajat sekä pelastuslaitokset. Hankkeen pilottitoiminnot on keskitetty Kainuuseen, jossa yhteistyökumppaneina ovat Kainuun Muistiyhdistys, Kainuun omaishoitajat ja läheiset sekä Kainuun pelastuslaitos. Hankkeen rahoituksesta vastaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Rahoituksen ansiosta kaikki hankkeen toiminnot ovat osallistujille maksuttomia.

Toiminnan kohderyhminä ovat kotona tai tuetun kotona asumisen piirissä olevat henkilöt, joilla on jokin sairaus tai muu tapaturmariskiä kohottava ominaisuus, kuten iäkkäät, muistisairaat henkilöt / muistiperheet sekä omaishoitoperheet. Näiden määrä on merkittävä, sillä maassamme on yli 1,15 miljoonaa yli 65-vuotiasta. Vuoteen 2030 mennessä heidän määränsä on arvioitu nousevan lähes 1,5 miljoonaan. Keskivaikeaa tai vaikeaa muistisairautta sairastavien määrän arvioidaan olevan lähes 200 000 ja nousevan vuoteen 2060 mennessä noin 240 000 henkilöön. Lisäksi noin 200 000 henkilöllä on arvioitu olevan lievempiä kognitiivisia häiriöitä. Muistiyhdistysten jäsenkuntaan kuuluu noin 13000 henkeä.

Kelan tilaston mukaan Suomessa on noin 350 000 omaishoitajaa, näistä noin 60 000 on vaativassa omaishoitosuhteessa. Näistä omaishoidon tukea saa 44 000 henkilöä. Omaishoitajien paikallisyhdistyksissä on noin 12 000 jäsentä.

Projekti on koko maan kattava ja sillä tavoitellaan Muistiliiton, Omaishoitajaliiton, niiden paikallisyhdistysten sekä iäkkäitä henkilöitä edustavien järjestöjen jäseniä, mutta myös yhdistysten toiminnan ulkopuolelle jääviä henkilöitä. Projekti aloitettiin Kainuusta vuonna 2017. Kainuu on valittu pilottikohteeksi, koska ikääntyneiden osuus väestöstä on siellä Suomen korkeimpia. Kainuussa on noin 6000 henkilöä, joilla on vähintään lieviä muisti- tai kognitiivi-

sia häiriöitä. Omaishoidon tuen piirissä on noin 1400 henkilöä. Kaikkiaan omaishoitajia arvioidaan Kainuussa olevan yli 5000 henkeä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tietojen mukaan Kainuussa tapahtuu myös muita Suomen alueita useammin kotitapaturmia.

Kainuussa pidettyjen yleisötilaisuuksien ja kerättyjen kokemusten jälkeen toiminta on laajennettu valtakunnalliseksi. Tilaisuudet on toteutettu yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa tai paikallisen toimijan järjestämän tilaisuuden osana. Niitä järjestetään eri puolilla Suomea, vähintään 20 paikkakunnalla.

8.4.3. Hankkeen aikataulu ja tulokset

Hanke on käynnistetty vuoden 2017 alussa ja se kestää vuoden 2019 loppuun saakka. Hankkeen pohjaksi tehtiin kirjallisuushaku ja haastattelututkimus (Ojala 2017). Tämän jälkeen Kainuussa tuotettiin yhteistyökumppaneiden kanssa turvallisuustilaisuuksia, kehitettiin osallistavia toimintamalleja ja koulutuksen sisältöä. Vuoden 2018 alusta tilaisuuksia on pidetty eri puolella Suomea ja näiden osalta toimintaa jatketaan 2019 loppuun. Lisäksi toimintamalleja esitellään erilaisissa yleisötilaisuuksissa, messuilla ja konferensseissa (Omaishoitomessut, Ikämessut, OPTUKE, SOSTE, Muistikonferenssi mm.). Hankkeen tapahtumista ja tuotoksista tiedotetaan mm. hankkeen verkkosivujen kautta.

Hankkeen tuotokset koostuvat erilaisista osallistavista menetelmistä, osallistujien taustan ja tarpeiden mukaan muovautuvista vuorovaikutteisista muisti- ja omaiskahvilatilaisuuksista, yleisötilaisuuksista, työpajoista, turvatekniikan esittelystä ja kirjallisen materiaalin käytöstä sekä osassa tilaisuuksia myös alkusammutusharjoituksista. Tilaisuuksissa paneudutaan osallistujien omien huolenaiheiden mukaan varautumiseen, ennakointiin, riskien ja vaaratilanteiden tunnistamiseen, niiden ennaltaehkäisyyn, sekä poistumiseen, suojautumiseen tai hälytykseen erilaisissa vaaratilanteessa. Työmenetelmänä käytetään muun muassa yhteispohdintaa.

Turvallisuus käsitetään hankkeessa laaja-alaisena, arjen turvallisuuden eri osa-alueet huomioon ottavana kokonaisuutena. Tämän vuoksi tilaisuuksissa sivutaan tilanteen mukaan palo- ja poistumisturvallisuuden ohella eksymisiä / katoamisia, henkilöturvallisuutta ja esimerkiksi omaishoitajien työturvallisuutta, asuinkiinteistöjen turvallisuutta, rikosturvallisuutta sekä ruuan, päihteiden ja lääkityksen vaikutusta arkeen. Yksittäisten tilaisuuksien sisältö vaihtelee tilaisuuden kohderyhmän ja osallistujien tarpeen mukaan.

Kaikkien toimintojen taustalla on linjaus, jonka mukaan erityistä tukea tarvitseviin ryhmiin kuuluvat henkilöt eivät ole vain mahdollinen viranomaistoimenpiteiden kohde, vaan mahdollisimman pitkään aktiivisena toimijana ja osallisena omassa elämässään. Tilaisuuksissa tuetaan ihmisten osaamista, mutta otetaan huomioon myös ihmisten oma toimintakyky ja autetaan arvioimaan omia rajoja.

Konkreettiset työkalut

Turvatekniikan esittelyä varten on kerätty *turvakassi*, jossa on noin 30 erilaista tuotetta tai laitetta. Turvakassin tavoitteena on tarjota erityisryhmiin kuuluville henkilöille ja heidän perheenjäsenilleen tilaisuus tutustua konkreettisesti, ”kädestä pitäen” turvatekniikkaan. Samalla saadaan mahdollisuus arvioida teknisten laitteiden ja välineiden toimivuutta, käyttökelpoisuutta ja mahdollista hyödyllisyyttä henkilö-, taustaryhmä- ja asumismuotokohtaisesti.

Kassissa on turvallisuutta parantavia tuotteita palovaroittimesta, palovaroittimen paristokotelosta ja jatkojohdosta liesihälyttimeen ja liesivahtiin, sekä mm. liikkumisen turvallisuutta edistäviä tuotteita kenkien liukuosteesta heijastinliiviin. Turvakassin esittelyssä käytetään tukena dia-aineistoa, jolla kuvien kautta saadaan mukaan myös sellaista turvatekniikkaa, jota ei ole tarkoituksenmukaista tuoda hankkeen yleisötilaisuuksiin. Näistä esimerkkeinä ovat turvaliesi ja asuntokohtainen sammutusjärjestelmä. Kassissa on muun tekniikan ohella mm. pelastautumis-/palopakohuppu ja paikannuslaite. Molempiin aloite on tullut hankkeen yhteistyökumppanina toimivilta omaishoito- ja muistiperheitä edustavilta toimijoilta.

Hankkeessa käytetään sekä SPEKin, OTE-hankkeen ja yhteistyökumppaneiden käytössä olevaa, että uutta *kirjallista aineistoa*. Olemassa olevasta aineistosta käytössä on mm. SPEKin Kodin turvallisuuden tarkistuslista ja varautumisen Kotivara-opas. Uutena aineistona on tuotettu yhteistyössä Etelä-Savon pelastuslaitoksen ja taiteilija Juho Sihvosen kanssa erityisryhmille suunniteltu puuhalehti. Lehti on saatavissa sekä painotuotteena että sähköisesti hankkeen verkkosivujen kautta turvallisuustyöpajojen käyttöön. Aineistoa käytetään myös tietoisuuteen yhteistyökumppaneiden jäsenlehtien kautta.

OTE-hankkeen yleisötilaisuuksia on järjestetty yhteistyössä hankkeessa mukana olevien järjestöjen ja niiden paikallisyhdistysten kanssa, mutta myös pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitokset ovat järjestäneet tilaisuuksiin *alkusammutusharjoituksia*, joiden yhteydessä on käyty läpi alkusammutusvälineitä, harjoiteltu alkusammutusta, sammutuspeitteen ja käsiammuttimen käyttöä. Joillakin paikkakunnilla on päästy demonstroimaan rasvakattila- /

liesipalon sekä ihmisen sammuttamista nuken ja sammutuspeitteen avulla. Kaikissa tilaisuuksissa on painotettu poistumisturvallisuutta ja henkilön toimintakyvyn arviointia. Arviointi tapahtuu osallistujien oman, omaishoitajilla myös hoidettavan henkilön toimintakyky huomioidaan ottaen.

Hankkeen kehitystehtävät on toteutettu osallistavaa periaatetta käyttäen, kentältä tulleita tarpeita tunnistaen ja aloitteita kuunnellen. Hankkeessa on päivitetty Kodin turvallisuuden tarkastuslista vastaamaan erityisryhmien tarpeita. Tarkastuslista on myös luettu näkövammaisille ääniverioksi.

Erityisenä haasteena hankkeessa on ollut uusien rahoitusmahdollisuuksien löytäminen. Turvatekniikan käytön ja hyvien käytäntöjen edistämiseksi hankkeessa kerätään tietoa ja uutisoidaan alueellisia kokeiluja ja hyviä käytäntöjä. *Uutisoinnissa* tuodaan esiin turvallisuuden edelläkävijöitä, paikkakuntia ja käytäntöjä, joilla turvallisuutta edistetään tai turvatekniikkaa hankitaan asiakaslähtöisesti. Tapauksissa on viitteitä toimintamalleista, joissa lyhyen aikavälin kustannusten välttämisen sijasta tavoitellaan pitkän aikavälin hyötyjä ja kustannussäästö ja tehdään toimenpiteitä inhimillisesti ja asiakasystävällisesti.

Hankkeessa *koulutetaan* alueellisia tai yhteistyöryhmäkohtaisia kouluttajia ja varmistetaan heille tarpeellisten materiaalien saatavuus. Kouluttajakoulutuksen ja resurssien varmistamisen tavoitteena on varmistaa osallistavan turvallisuustyön jatkuvuus myös hankkeen päätymisen jälkeen. Tätä varten on monistettu turvakassi. Lisäksi sen sisältöön tutustumiseen ollaan laatimassa yhtenäistä ohjeistusta, jotta voidaan varmistaa informaation yhtenäisyys ja laatu usean eri ohjaajan / kouluttajan tilanteessa.

Hankkeen tuotoksena on myös yhtäältä järjestöjen oman turvallisuusosaamisen kehittyminen, toisaalta eri toimijoiden yhteistyön kehittyminen. Esimerkiksi yhdistysten ja pelastuslaitosten edustajien tutustuminen ja yhteistyö paikkakunnilla, joissa yhteistyötä ei ole aiemmin tehty tai se on ollut niukkaa.

8.4.4. Lisätietoa hankkeesta

Hanke vastaa Valtioneuvoston vuonna 2013 antamaa periaatepäätöstä ikääntyneiden kotona asumisen kehittämisestä. Periaatepäätöksen mukaan ikääntyneiden pitää pystyä asumaan turvallisesti kodissaan toimintakyvystä ja varallisuudesta riippumatta. Hanke tukee muita käynnissä olevia turvallisuushankkeita /-ohjelmia ja kytkeytyy Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien tavoiteohjelmaan 2014–2020.

Hanke paneutuu kotona asuvien vielä toimintakykyisten erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden turvallisuusosaamisen kehittämiseen. Sen erityisenä kohteena ovat kotona asuvat ikääntyneet ja erityisryhmiin kuuluvat henkilöt ja heidän perheensä – yli miljoona ihmistä – ja heidän turvallisuusosaamisensa kehittäminen. Hankkeen toiminnoissa tunnistetaan ja tunnustetaan muiden toimijoiden turvallisuustyö ja tilaisuuksiin osallistuvia sekä yhteistyössä olevia toimijoita kannustetaan hyödyntämään myös vaihtoehtoisia aineistoja ja menetelmiä.

Toiminnan kärkenä ovat muisti- ja omaishoitoperheet sekä ikääntyneet, mutta tieto on hyödyllinen myös muille erityisryhmiin kuuluville henkilöille, heidän perheilleen ja järjestötoimijoille. Aineiston käytössä on todettu, että osallistujien taustakohtaisen arvioinnin kautta aineisto on käyttökelpoista kaikille siitä kiinnostuneille.

Lisätietoa OTE-hankkeesta on saatavissa hankkeen verkkosivuilta www.spek.fi/OTE.

8.5. Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen –hanke

(koostettu hankehakemuksen pohjalta)

8.5.1. Hankkeen tausta

Pelastuslain (379/2011) muutoksessa vuonna 2011 lisättiin pelastuslakiin 42 §, jolla pyrittiin lisäämään viranomaisyhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisessä. Pelastuslakiin lisättiin tuolloin velvoite eri tahoille ilmoittaa ilmeisestä palovaarasta tai muusta välittömästä onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisten lisäksi myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Pelastuslaitosten toimintamallit ja aktiivisuus paloriski-ilmoitusten suhteen vaihtelee erittäin paljon pelastuslaitosten kesken. Tästä johtuen myös yhteistyöviranomaisten tieto ilmoitusvelvollisuudesta vaihtelee hyvin paljon maan eri osissa. Pelastuslaitosten toimintamalleja tuli siis muuttaa, jotta pelastuslain 42 § mukaiset ilmoitusvelvollisuudet olisivat yhdenmukaisempia ja niillä saadaan lisää vaikuttavuutta.

Aiheen ympärillä on ollut menossa erilaisia hankkeita. Hankkeet ovat kuitenkin erillisiä ja keskittyneet johonkin pienempään osaan aihekokonaisuudessa. Paloriski-ilmoituksia koskien tarvittiin kokonaisvaltaisempi toimintamalli, jossa yhdistyvät eri hankkeiden tuotokset.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto ja Kuntaliitto tarttuivat yhdessä haasteeseen ja aloittivat valtakunnallisen hankkeen paloriski-ilmoitusten käsittelyyn ja viranomaisyhteistyön kehittämiseen.

8.5.2. Hankkeen tavoite ja hankeorganisaatio

Yhteiskunnassa tarvitaan herkkyyttä ja systemaattisuutta paloriskiasumisen tietoisuuden ja turvallisuuskäytäntöjen lisäämiseksi. Hankkeen vaikuttavuustavoitteena oli yhdenmukaisten toimintamallien luominen. Pitkän aikavälin tavoitteena oli, että pelastus- ja yhteistyöviranomaisten toiminnassa paloriskiasumiseen puuttuminen on luonteva osa toimintaa ja paloriskiasuminen ilmiönä vähenee.

Hankkeen tavoitteena oli siis tukea lainsäädännön vaikuttavuutta, erityisesti pelastuslain 42 §:n osalta. Hanke on tukenut myös osaltaan kumppanuusverkoston kärkihankkeena olevan ikäihmisten kotona asumisen turvallisuustoimintaa.

Hankkeelle muodostettiin ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina pelastuslaitosten verkosto, STM, sisäministeriön pelastusosasto, Pelastusopisto, poliisihallitus ja Kuntaliitto. Lisäksi ohjausryhmässä olivat edustettuina yhdyspinnan vahvimmat hankkeet (esim. Evac, KAT3). Puheenjohtaja nimettiin pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelualueelta. Hanketta veti sitä varten rekrytoitu projektipäällikkö.

Kukin pelastuslaitos ja Pelastusopisto nimesivät hanketta varten yhteyshenkilön, jonka tehtävänä oli tuottaa hankkeelle informaatiota omasta organisaatiostaan sekä tuoda hankkeelle pelastuslaitosten verkoston näkemys hankkeen tuotosten mahdollistamiseksi.

Hanke toimi läheisessä yhteistyössä pelastustoimen uudistushankkeen onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen -työryhmän ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelualueen kanssa.

8.5.3. Hankkeen aikataulu ja tulokset

Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen -hankkeen hankeajaksi oli alun perin 1.2.2018 – 31.12.2018. Hankkeelle haettiin joulukuussa 2018 jatkoaikaa alkuvuoteen 2019 saakka.

Pelastuslaitosten toimintamallit paloriski-ilmoitusten vastaanottamisessa ja käsittelyssä vaihtelevat eri puolilla maata. Toimintamalleja on muodostettu, mutta niistä mitään ei ole viety yhteisiksi kaikille pelastuslaitoksille. Yhteisen toimintamallin luominen vaati erityistä

osaamista, sillä paloriski-ilmoitusten käsittely ja valvontatehtävä poikkeavat huomattavasti pelastuslaitosten normaalista valvontatoiminnasta. Osaamisenhallintaan kiinnitettiin hankkeessa erityistä huomiota.

Yhteistyöviranomaisten tietoisuus ilmoitusvelvollisuudesta vaihtelevat eri puolilla maata. Tarvittiin malli, jolla yhteistyöviranomaiset tavoitetaan.

Tämä hanke on vastannut muutoshasteisiin seuraavasti:

- Toimintamalli pelastuslaitoksille ilmoitusten käsittelyyn
- Malli yhteistoimintaan muiden viranomaisten kanssa huomioiden eri toimivaltakysymykset
- Muodostettiin Paloriskiasumisen kansallinen yhteistyöverkosto ja alueelliset yhteistyöverkostot
- Järjestettiin alueellisia yhteistyöseminaareja paloriski-ilmoituksista
- Laadittiin suositukset kokonaisuuden toimintamalleiksi pelastuslaitoksille hankkeen loppuvaiheessa

Pääpaino hankkeessa oli yhdenmukaisten toimintamallien käytäntöön saattamisessa.

Hankkeen tulokset kootaan loppuraporttiin, joka luovutetaan kaikille pelastuslaitoksille, Pelastusopistolle, sisäministeriölle sekä Palosuojelurahastolle. Loppuraportissa pyritään kirjaamaan erityisesti osaamisen kehittämisen haasteita.

Kohderyhmät (vaikutettavat tahot)

Hankkeen vaikuttavuuden kärki kohdistuu erityisesti pelastusviranomaisten toimintamalleihin, joilla puolestaan pyritään vaikuttamaan riskiasumisen kohdehenkilöihin.

Hankkeen kokoamat työkalut ja toimintamallit ovat pelastus- ja yhteistyöviranomaisten käytettävissä. Työkalujen ja toimintamallien tarkoitus on vaikuttaa pelastuslaitosten asiakaspalveluprosesseihin yhdenmukaistaen niitä valtakunnallisesti. Hankkeella vastataan myös toimintamallien käyttöönottoon liittyviin osaamisvajeesiin.

Hankkeessa muodostuvaa materiaalia hyödynnetään myös Pelastusopiston opetustyössä. Hankkeessa Pelastusopisto on pelastuslaitosten ohella aktiivinen toimija.

8.5.4. Lisätietoa hankkeesta

Hankkeesta saa lisätietoa Pelastuslaitosten kumppanuusverkostolta.

9. Johtopäätökset

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimassa toimeksiannossa työryhmän tavoitteeksi määriteltiin valtakunnallisesti yhtenäisten riskinarviointikriteerien luominen arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä ja turvallisuutta sekä valtakunnallisesti yhtenäisen toimintamallin luominen viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä päätösten perusteiksi.

Loppuyhteenvedona voidaan todeta, että Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuus -työryhmä sai toimintakautensa aikana koostettua:

- Riskinarviointikriteerit turvallisen kotona asumisen arvioimiseksi
- Työkalupakin ikäihmisten kotona asumisen turvallisuuden arvioimiseksi ja tarkastamiseksi
- Yhteyshenkilöverkoston pelastuslaitosten henkilöistä
- Toimintamallit pelastusviranomaiselle omaishoidon, ammatillisen perhehoidon sekä toimeksiantoperusteisen perhehoidon paloturvallisuuden huomioimiseen
- Kotona asumisen turvallisuus -opinnäytetyön ohjaaminen
- Erilaisten käynnissä olevien hankkeiden selvittäminen ja yhteistyö

IKAT-työryhmä vastasi annettuun tehtävänantoon riskinarviointikriteereiden koostamisella sekä toimintamalliksi luodulla työkalupakilla. Riskinarviointikriteereissä huomioitiin meneillään olevien hankkeiden tulokset ja niiden käyttäminen valtakunnallisesti ikäihmisten turvallisuuden arvioinnissa. Työkalupakissa on tehtävänannon mukaisesti huomioitu viranomaisyhteistyön kehittäminen ja laajentaminen.

Työryhmän arvion mukaan työryhmän aikaansaannokset vastasivat tavoitteen asettelussa määriteltyjä asioita. Työryhmä kykeni löytämään useamman hankkeen kanssa tehtävän yhteistyön avulla tehtävänannon toiveiden mukaiset valtakunnalliset riskinarviointikriteerit kahden eri hankkeen tuloksista. Työkalupakkiin saatiin työryhmän näkemyksen mukaan viranomaisyhteistyön lisäksi laaja ohjeistus perusteineen ikäihmisten kodeissa huomioitaviin asioihin. Yhteistyön avulla työkalupakista saatiin yleinen paloriskikohteisiin hyödynnettävissä oleva työkalu, joka on yhteneväinen Valvonnan käsikirjan kanssa. Työryhmä teki näkemyksensä mukaan tavoitteiden ylittävää työtä yhteyshenkilöverkoston luomisessa, omaishoidon

ja perhehoitojen toimintamalleissa sekä opinnäytetyön ohjaamisessa. Hankkeisiin perehtyminen ja yhteistyö vahvistivat työryhmän näkemystä ja tietoisuutta aihepiiriin tilanteesta pelastusalalla.

Työryhmän toiveena jatkoa ajatellen on riskiarviointikriteerien ja työkalupakin jalkauttaminen pelastuslaitosten käyttöön kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden kautta. Työryhmä kokosi pelastuslaitoksista yhteyshenkilöt, joiden kanssa on tehty työryhmän toimintakauden aikana yhteistyötä. Yhteyshenkilöverkoston kuuluu monia samoja pelastusviranomaisia kuin Paloriski-ilmoitukset ja viranomaisyhteistyön kehittäminen -hankkeen yhteyshenkilöihin. Tämän vuoksi IKAT-työryhmä ehdottaa, että kyseiset yhteyshenkilöverkostot voitaisiin yhdistää ja perustaa asumisturvallisuuteen keskittynyt virallistettu, vakiintunut ja toimiva verkosto, jolle valittaisiin puheenjohtaja ja sovittaisiin säännölliset kokoontumiset esim. Skypen välityksellä. Ilman virallistettua yhteyshenkilöverkostoa yhteistyö laitosten välillä saattaa työryhmän näkemyksen mukaan jäädä vähäiseksi. Virallistetun verkoston kautta työryhmän luomia malleja ja työkalupakkia saataisiin jalkautettua ja niiden tulevaisuus olisi vakaalla pohjalla. Toimintamallit ja työkalupakki ovat tulevaisuudessa myös muutoksille alttiita, joten yhteyshenkilöverkosto voisi ottaa vastuulleen niistä saatavan palautteen ja niiden päivittämisen tarvittaessa. Työkalupakin käyttökohteita ja hyödyntämistä tulisi tulevaisuudessa myös miettiä laajemmin.

Työryhmässä nousi esille aiheeseen liittyvä lainsäädännöllinen ongelma, kun nykylainsäädäntö ei kaikilta osin huomioi toimintaympäristön muutosta. Kotihoitoa lisätään vahvasti ja sairaalasta pyritään kotiuttamaan entistä huonokuntoisempia potilaita kotiin, vaikka asunto on suunniteltu kodiksi asukkaalle, jolla on normaali toimintakyky. Asukkaan alentunut toimintakunto asettaa vaatimuksia kodin (palo)turvallisuuden parantamiseksi, mutta lainsäädännössä ei ole huomioitu tätä asiaa. Asuinympäristön (palo)turvallisuuden parantaminen tulisi ehdottomasti ottaa huomioon tulevaisuuden lakimuutoksia mietittäessä.

IKAT-työryhmä pääsi tavoitteisiinsa, mutta työryhmä näkee aihealueen pelastusviranomaiselle hankalaksi, vaikkakin tärkeäksi. Näin ollen tulevaisuuden hankkeena tai työryhmänä voisi olla sellainen kokoonpano, jossa olisi edustettuna vahvasti myös sote-puolen työntekijöitä esim. ikäihmisten, mielenterveyden ja päihdehuollon ammattilaisia. Työryhmässä pohdittaisiin useamman tahon kanssa yhdessä ikäihmisten kotona asumisen turvallisuutta ja sen edistämistä yhteistyön avulla.

Lähteet

Asumisturvallisuustesti 2018. Kotona Asumisen Turvallisuus (KAT) –hankekokonaisuus.

<https://www.kotonaasumisenturvallisuus.fi/asumisturvallisuustesti>. Viitattu 22.11.2018.

ICF-luokitus 2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/icf-luokitus>. Viitattu 22.11.2018.

Kokki Esa 2018. Palokuolemat 2007–2017 (PowerPoint-esitys).

Kotihoidon RAI - Mittarikäsikirja 2013. Raisoft.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012. Astunut voimaan: 1.7.2013. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>>

MDS-HC 2.0 2000. interRAI Corporation.

Mäkinen Leila 2018. Tampereen kotihoidon tilastoja. Sähköpostiviestikeskustelu 17.12.2018.

Ojala Tarja 2017. Iäkkäiden ja muistisairaiden arjen turvallisuus. OTE - Osallistava Turvallisuus Erityisryhmille. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. <http://www.spek.fi/loader.aspx?id=2a77dd2c-b6b1-493a-879e-b717eefc5b52>.

Pedak Maarit, Mankkinen Teija & Kolttola Eeva. 2016. Paloturvallisuuskampanjoiden vaikuttavuuden arviointi. Suomen Pelastusalan keskusjärjestö. <http://www.spek.fi/loader.aspx?id=ec390314-54bc-4618-87f0-6866e551e1d3>.

Råback Mirka, Korpilahti Ulla & Lillsunde Pirjo (toim.) 2017. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma vuosille 2014–2020. Väliarviointi 2017. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/documents/1271139/1359633/Koti-+ja+vapaa-ajan+tapaturmien+ehkaisyntavoiteohjelma+vuosille+2014-2020.pdf/5479de03-03b4-457d-a1a7-ef10dce01b7f>

Suomen virallinen tilasto (SVT1): Väestöennuste [verkojulkaisu].

ISSN=1798-5137. 2018. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.11.2018].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaenn/2018/vaenn_2018_2018-11-16_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT2): Väestöennuste [verkojulkaisu].

ISSN=1798-5137. 2018, Liitekuvio 4. Väestö iän ja sukupuolen mukaan 2040, ennuste 2018 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.11.2018].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaenn/2018/vaenn_2018_2018-11-16_kuv_004_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT3): Väestörakenne [verkojulkaisu].

ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 22.11.2018].

Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/>

Valtioneuvoston 18.4.2013 antama periaatepäätös koskien ikääntyneiden asumisen kehittämistä vuosille 2013–2017.

Liitteet

- 1 Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelujen tehtävänäntöpäätös
- 2 Kooste pelastuslaitosten vastauksista
- 3 Riskinarviointikriteerit
- 4 Riskinarviointikriteerit – toimintaohjeet
- 5 Työkalupakki
- 6 Ammatillisen perhehoidon toimintamalli
- 7 Toimeksiantoperusteisen perhehoidon toimintamalli
- 8 Perhehoidon poistumisturvallisuus selvitys
- 9 Omaishoidon toimintamalli
- 10 Outi Salon opinnäytetyön tarkistuslista ja siihen liittyvä opas
- 11 Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä -hankkeen toimintamalliesitys koulujen turvapäivästä
- 12 Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä –hankkeen toimintamalliesitys sopimuspalokuntalaisten tekemästä asumisturvallisuuden kartoituksesta ikääntyneiden sekä muiden erityisryhmien kodeissa

Pelastuslaitosten verkosto – Turvallisuuspalvelut
Sisäministeriö Pelastusosasto
Kuntaliitto
Pelastusopisto
Suomen Pelastusjohtajat

TURVALLISUUSPALVELUT KÄRKIHANKKEET JA TYÖRYHMÄT V. 2016

PÄÄTÖS:

1. Valvonnan käsikirja

Vaikuttavuus: Valvonnan yhtenäistämisen ja osaamisen kehittämisen edellytyksien luominen.

2. Valvontaprosessi ja Varanto, lomakkeet ja sähköisen asioinnin perustoiminnallisuudet

Vaikuttavuus: Varannon toimiminen valvontatoiminnan tarpeiden mukaisesti ja ohjaaminen yhtenäisen valvontaprosessin toteuttamiseen.

3. Ikäihmisten kotona asumisen turvallisuus

Vaikuttavuus: Tuotosta kentän ohjeistamiseen, kentän toimintaedellytyksien luominen.

Kärkihanke 1 ja 2 työryhmä. (Alistettu samalle työryhmälle)

Työryhmään nimetään:

- Palotarkastaja Päivi Kylänen Rovaniemi
 - Palotarkastaja Mika Laitinen Jyväskylä
 - Palotarkastaja Marjo Oksanen Päijät-Häme
 - Vt. Riskienhallintapäällikkö Yrjö Jalava Keski-Uusimaa
 - Kumppanuusverkoston koordinaattori Jari Lepistö
 - Sisäministeriön pelastusosaston edustaja. Ministeriö nimeää itse edustajan. Puheenjohtaja nimetään myöhemmin.
- Työryhmän toimikausi loppuu 31.12.2016. Tarvittaessa tehdään toimikauden lopussa päätös toimikauden jatkamisesta.

Tehtävä:

- Esitys valtakunnallisesti käyttöön otettavaksi valvontakäsikirjaksi.
- Esitys valtakunnallisesti käyttöön otettaviksi valvonnan lomakkeiksi, sekä toimintatavat sähköistä asiointia hyödyntäen.

Kärkihanke 3 työryhmä

työryhmään nimetään:

- Jari Turunen Pohjois-Karjalan pelastuslaitos PUH. JOHT.

Pelastuslaitosten
kumppanuusverkosto

TEHTÄVÄNANTOPÄÄTÖS
Turvallisuuspalvelut
9.3.2016

2 (2)

- Tytti Oksanen Pirkanmaan pelastuslaitos
 - Tiina Kielinen Satakunnan pelastuslaitos.
 - Ansa Komi Etelä-Karjalan pelastuslaitos.
 - Pelastusopiston edustaja, (Pelastusopisto nimeää edustajansa itse)
- Kärkihankkeen 3 työryhmä aloittaa toimintansa 1.9.2016 ja toimikausi loppuu 31.12.2016. Tarvittaessa tehdään toimikauden lopussa päätös toimikauden jatkamisesta.

Tehtävä:

- Valtakunnallisesti yhtenäisten riskinarviointikriteerien luominen arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä ja turvallisuutta.
- Valtakunnallisesti yhtenäisen toimintamallin luominen viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi arvioitaessa ikäihmisten kotona asumisen edellytyksiä päätösten perusteiksi.

Työryhmien työ tehdään virkatyönä ja kukin tahon huolehtii edustajansa matka- sekä muista kuluista.

Harri Setälä
Turvallisuuspalvelualueen puheenjohtaja

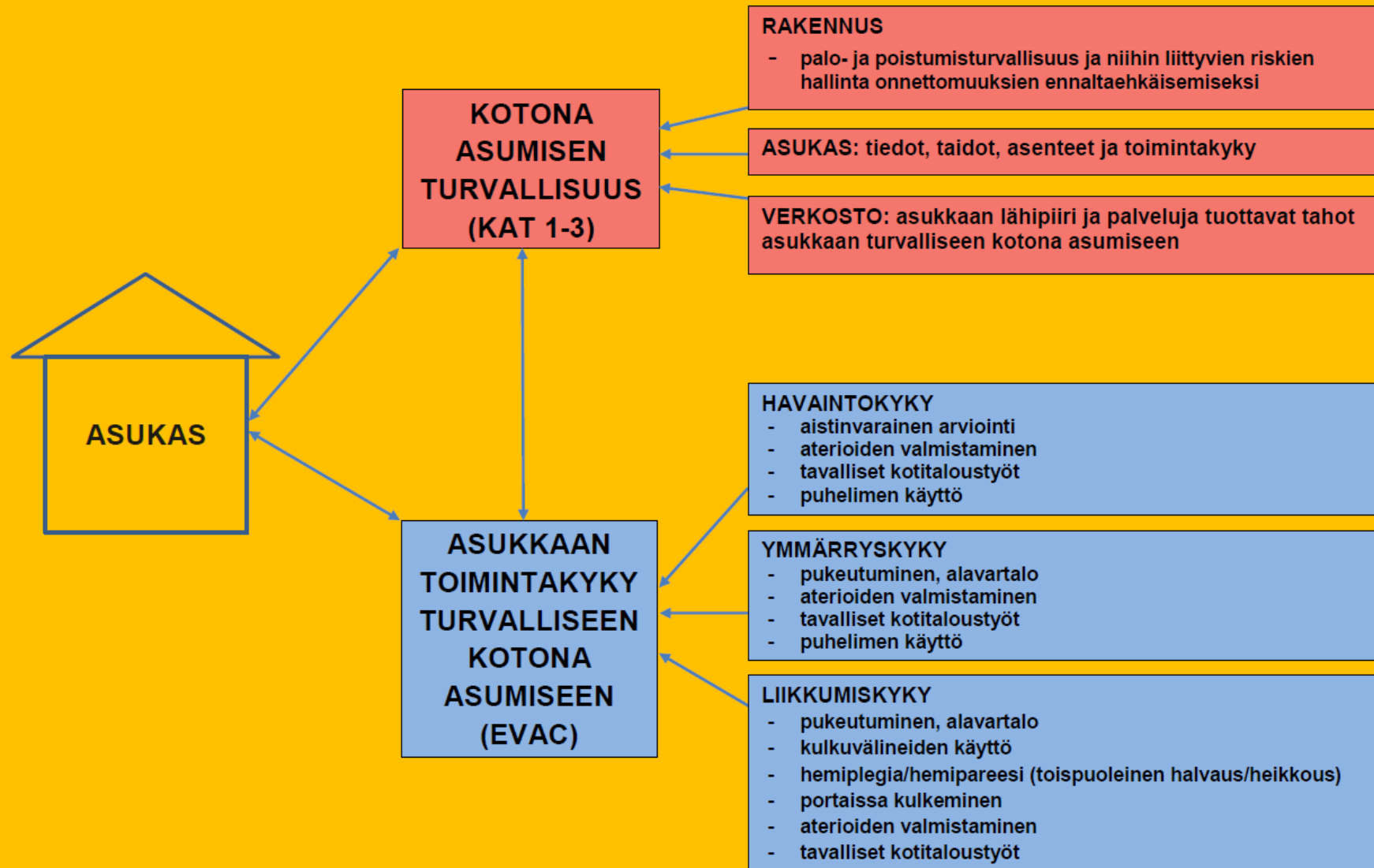
Kari Pajuluoma
Turvallisuuspalvelualueen sihteeri

KOOSTE PELASTUSLAITOSTEN VASTAUKSISTA

- Menetelmät/toimintamallit
 - o Kuntien turvallisuusohjelma
 - o 42-pykälän toimintamalli
 - o Omavalvonnan menetelmä
 - o KAT-hanke (EK)
 - o Yhteistyö SOTE-viranomaisten kanssa
 - o RAI-mittaristo (Pirkanmaa)
 - o Palvelukartoitukset (Kainuun SOTE)
 - o Asumis- ja poistumisturvallisuus kärkihankkeena (Oulu-Koillismaa)
- Työkalut
 - o Turvallisuusviestintä, neuvonta, ohjaus
 - o 42-pykälän mukaiset tarkastukset
 - o Yhteistyö: ensihoito, isännöitsijät, sosiaalityö, omaiset, edunvalvojat
 - o Viranomaisyhteistyö
 - o Turvallisuuskävelyt
 - o Kylätapahtumat
 - o PaloRAI (Pirkanmaa)
 - o Perhehoidon valvontakäyntimenettely
- Muiden toimijoiden huomioiminen
 - o Koulutukset
 - asukkaat, väestö
 - hoitolaitosten henkilökunta
 - kotihoito
 - omaishoitajat ja perhehoitajat
 - eläkeläisryhmät ja ikäihmisten yhdistyskokoukset
 - päihdekuntoutuja
 - diakonissalaitos, seurakuntien diakoniatyö
 - o Nuohoojat
- Resurssit (vaihtelivat paljon, alla muutamia esimerkkejä)
 - o palotarkastajat otona
 - o 2 henkilöä puolikkaalla työajalla
 - o turvallisuusviestinnän henkilö tekee puolikasta työaikaa
 - o 1 päivä/viikko projektityöntekijä
 - o 1 palotarkastusinsinööri, 2 palotarkastajaa (toinen puolikkaalla), 1 projektityöntekijä (puolikkaalla)

RISKINARVIOINTI

TOIMENPITEET

KOTONA ASUMISEN TURVALLISUUS (KAT 1-3)

RAKENNUS

Toimenpiteet:

- Rakennuksen turvallisuustason ja kehittämistarpeiden ilmentäminen asumisturvallisuustestillä
- Riskienhallinta pelastustoimen valvontamenettelyin

ASUKAS: tiedot, taidot, asenteet ja toimintakyky

Toimenpiteet:

- Asumisturvallisuustesti
- Asukkaan asumisturvallisuutta edistävä keskitetty tiedonsaanti, ohjeistus ja opastus:
www.kotonaasumiseturvallisuus.fi
- Verkoston kautta tuotettu tuki asukkaalle

VERKOSTO: asukkaan lähipiiri ja palveluja tuottavat tahot asukkaan turvalliseen kotona asumiseen

Toimenpiteet:

- Yhteiskäyntikokeilut pelastustoimen ja SOTEn välillä
- Verkoston välinen suunnitelmallinen tiedonvaihto ja yhteistyö kotona asumisen turvallisuuden edistämiseksi

ASUKKAAN TOIMINTAKYKY TURVALLISEEN KOTONA ASUMISEEN (EVAC)

HAVAINTOKYKY

Toimenpiteet:

- Vaatimukset ja suositukset havaintokykyä parantavista ratkaisuista (palovaroitin, erityispalovaroitin, liesiturvalaite)

YMMÄRRYSKYKY

Toimenpiteet:

- Riskialttiin asumisen turvallisuuden parantaminen (liesiturvalaite, alkusammutusvälineet, paloturvalliset tekstiilit, turvallinen tulenkäsittely (ml. tupakointi))

LIKKUMISKYKY

Toimenpiteet:

- Liikkumiskyvyn parantaminen kuntoutuksen avulla
- Suositukset huoneistokohtaisesta sammutuslaitteistosta

TYÖKALUPAKKI

Ikäihmisten ja erityisryhmien turvallisuuuden edistämiseksi

IKAT-työryhmä 2016-2018

Työkalupakin toimintaidea

- Työkalupakki on tarkoitettu ensisijaisesti pelastusviranomaisen käyttöön. Toimenpiteet-kohdassa on siten toimintamalleja nimenomaan pelastusviranomaiselle.
- Työkalupakki on jaettu kolmeen osa-alueeseen: rakennukseen, asumiseen sekä asukkaaseen liittyvät riskitekijät
 - Työkalupakissa pääsee etenemään klikkaamalla salkusta yhtä kolmesta osa-alueesta ja sen jälkeen avautuvasta diasta oikeaa kohdennettua asiakokonaisuutta
- Tarkemmin kohdennetut asiakokonaisuudet on jaettu kolmeen osa-alueeseen: syy, toimenpiteet, vastuutaho
 - Toimenpiteisiin on laitettu pelastusviranomaista varten eteen merkintä: S, N tai M. Näillä tarkoitetaan: S = suositus, N = neuvonta/ohjaus, M = määräys
 - Vastuutahoon on pyritty saamaan mukaan myös eri viranomaisia, jotka voisivat olla mukana asian eteenpäin viemisessä. Lakiviittauksia on laitettu mukaan, mikäli se on nähty tarpeelliseksi
- Työkalupakin käytössä sekä ylipäätään ikäihmisten ja erityisryhmien kanssa toimimisessa on hyvä huomioida, että kaikki asukkaat ovat yksilöllisiä ja tilanteet ovat hyvin erilaisia. Kaikilla ei ole tukena ja apuna omaisia eikä läheisiä. Yhteistyötahot vaihtelevat siten tilanteen mukaan. Omaisten korvikkeena/lisäapuna voi olla kotihoidon työntekijä, perhehoitaja tai esim. vapaaehtoinen seurakunnasta. Näin ollen mitään varmoja toimintamalleja yhteyshenkilöiden osalta ei voida antaa.
- Työkalupakin kokonaisnäköyksen jälkeisessä diassa on koottu taulukkoon tärkeät yhteyshenkilöt ja heidän yhteystietonsa. Tietojen kokoaminen jää pelastuslaitoksen vastuulle.

Rakennuksen riskitekijät

Kulkureitit ja uloskäynnit
vaikeakulkuisia ikäihmiselle

Sähkölaitteiden tai -asennusten
vaarallisuus

Saunan rakenteelliset riskitekijät
sekä tulisijan ja hormin huono
kunto

Puutteellinen osoitmerkintä

Muut rakenteelliset riskitekijät

Asumisen riskitekijät

Sähkölaitteiden turvaton käyttö

Tulisijojen käyttäminen

”Varautumattomuus”
häätätilanteessa toimimiseen

Palavien nesteiden ja kaasujen
varomaton käsittely ja
säilyttäminen

Esteet ja hidasteet
poistumisreiteillä asukkaan
toiminnasta johtuen

Lääkkeiden ja vaarallisten
aineiden säilytys

Ylimääräinen tavaramäärä

Puutteellisuus palovaroituksissa

Saunan käyttäminen

Asukkaaseen liittyvät riskitekijät

Riskialtis tupakointi

Kuulovamma / kuuromykkyys

Riskialtis ruuanvalmistus

Näkövamma

Varomaton tulenkäsittely (esim.
palojäljet)

Toimintakyvyn puutteellisuus

Vahva lääkitys ja/tai alkoholin
käyttö

Lainsäädäntöä erityisryhmien parissa

- Pelastusalan sekä viranomaistoiminnan lainsäädäntöä
 - Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
 - Hallintolaki (434/2003)
 - Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
 - Pelastuslaki 379/2011
 - Sisäasianministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (239/2009)
 - Suomen perustuslaki (731/1999)
- Asumiseen liittyvä lainsäädäntö
 - Asunto-osakeyhtiölaki (1599/2009)
 - Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta (481/1995)
- Rakentamiseen liittyvä lainsäädäntö
 - Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
 - Maanvuokralaki (258/1966)
 - Sähköturvallisuuslaki (1135/2016)

- **Ikäihmisiin ja muihin erityisryhmiin liittyvä lainsäädäntö**
 - Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 - Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (ns. vanhuspalvelulaki) (980/2012)
 - Laki toimeentulotuesta (1412/1997)
 - Mielenterveyslaki (1116/1990)
 - Päihdehuoltolaki (41/1995)
 - Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- **Muu tarvittava lainsäädäntö**
 - Asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
 - Eläinsuojelulaki (247/1996)
 - Lastensuojelulaki (417/2007)
 - Jätelaki (1072/1993)
 - Poliisilaki (493/1995)
 - Tartuntatautilaki (583/1986)
 - Terveystieteiden lae (763/1994)
 - Terveystieteiden lae (1280/1994)
 - Ympäristönsuojelulaki (86/2000)

Pelastusviranomaisen ilmoitusvelvollisuuksia asukkaaseen / asukkaan toimintaan liittyen:

- **Vanhuspalvelulain mukainen huoli-ilmoitus (980/2012 25 §)**
 - Iäkäs henkilö, joka on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan.
- **Sosiaalihoitolain mukainen ilmoitus (1301/2014 35 §)**
 - Henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan, tai lapsen etu sitä välttämättä vaatii.
- **Lastensuojelulain mukainen lastensuojeluilmoitus (417/2007 25 §)**
 - Lapsi, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.
- **Rikoslain mukainen törkeän rikoksen valmistelusta tehtävä ilmoitus (39/1889 15 Luku 10 §)**
 - Asuntojen palotarkastuksiin eniten liittyvät: hankkeilla olevat törkeä pahoinpitely ja törkeä huumausainerikos
- **Eläinsuojelulain mukainen eläinsuojeluilmoitus (247/1996 14 §)**
 - Sairas, vahingoittunut tai muutoin avuttomassa tilassa oleva kotieläin tai muu ihmisen hoidossa oleva eläin.
 - Ensi sijaisesti valvontaeläinlääkärille, jos ei ole: kunnan- tai kaupungineläinlääkärille

Muita hyödyllisiä yhteistyötahoja / ilmoituksia asunnon tarkastukseen liittyen:

- Terveydensuojelu (Terveydensuojelulaki 763/1994)
 - Esim. mikrobiesiintymät, hajuhaitat, eritteet, pieneliöt
 - [Valviran ohje asuntojen siivottomuustapauksissa](#)
- Kaupunkien ja kuntien (ainakin isoimmissa kaupungeissa) asumisneuvojat
 - Asumiseen liittyvät vaikeudet: esim. raivaussiivouksen tarve
 - Asumisneuvojat sijoittuneet useimmiten kunnan kiinteistöosakeyhtiön, sosiaalitoimen tai kolmannen sektorin toimijan (kuten säätiö tai yhdistys) alaisuuteen

Rakennuksen riskitekijät

Kulkureitit ja uloskäynnit
vaikeakulkuisia ikäihmiselle

Rakennuksen riskitekijöihin on kerätty rakennuksen liittyviä aihealueita, joiden on nähty olevan ratkaisevassa osassa ikäihmisten turvallisuutta ja sen edistämistä.

Sähkölaitteiden tai –
asennusten vaarallisuus

Saunan rakenteelliset
riskitekijät sekä tulisijan ja
hormin huono kunto

Muissa rakenteellisissa riskitekijöissä on listattu paloturvallisuuden puolesta merkittäviä riskitekijöitä, jotka eivät kuitenkaan korostu ikäihmisten kodeissa. Näistä on kuitenkin hyvä tietää ja tarvittaessa opastaa niissä.

Puutteellinen osoitmerkintä

Vasemmalla olevia laatikoita klikkaamalla pääsee tarkastelemaan tarkemmin asiakokonaisuutta.

Muut rakenteelliset riskitekijät

Kulkureitit ja uloskäynnit vaikeakulkuisia ikäihmiselle

Vaikeakulkuisuuden syy

SY	Liian kapea kulkuaukko	Liian suuret korkeuserot	Kulkureittien liukkaus talvella	Kaiteiden puuttuminen tai kaiteet liian heikot	Valaistuksen puuttuminen / liian heikko	Poistumisovesta ei pääse helposti poistumaan	Toinen poistumisreitti (varatie) puuttuu / ei käytettävissä Esim. Makuuhuone 2. kerroksessa ja varatienä olevaa ikkunaa ei kyetä käyttämään.	
TOIMENPITEET	S: Ovenkarmien leventäminen esim. rollaattorin tai pyörätuolin vuoksi	S: Tarvittaessa esim. luiskan asentaminen	S: Riittävä hiekoitus säännöllisesti / tarvittaessa	S: Uusien ja oikein mitoitettujen kaiteiden asennus	S: Valaistuksen säätäminen / lisääminen	Liian paljon tavaraa poistumisreiteillä: M: Tavarat poistettava kulkureiteiltä (379/2011 4, 9 ja 14 §)	Poistumisoven lukituksen avaamiseen tarvitaan avainta: S: Oveen vaihdetaan vääntönupilla avautuva lukko.	M: Varatiejärjestelyt oltava rakennusluvan mukaisessa kunnossa. (379/2011 9 §) S: Tarvittaessa suositellaan varatien järjestämistä. N: Asukkaalle sopiva varatie ohjeistetaan käyttökuntoon. Esim. makuuhuone siirretään alakertaan
VASTUUTAHO	Asukas ja omaiset Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike Viranomainen: Sosiaaliviranomainen	Asukas ja omaiset Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike Viranomainen: Sosiaaliviranomainen	Omakotitalo: Talon haltija. Tarvittaessa sopimus hiekoituksesta Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike	Asukas ja omaiset Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike Viranomainen: Sosiaaliviranomainen	Asukas ja omaiset Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike HUOM! Tarvitaan sähköasentaja!	Asukas ja omaiset, apua tarvittaessa kotihoidolta ja sosiaalityöntekijöiltä Viranomainen: Pelastusviranomainen	Omakotitalo: Asukas ja omaiset Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike	Asukas, omaiset, kotihoito Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike (M) Viranomainen: Pelastusviranomainen, rakennusvalvontaviranomainen

HUOM! Kuntakohtaiset mahdolliset korjausavustukset! Ks. lisätietoa korjausneuvonnasta seuraavalta dialta!

PALAA RAKENNUKSEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Korjausneuvonta

- Vanhustyön keskusliiton 15 alueellista korjausneuvojaa avustavat sotainvalideja, veteraaneja ja muita ikääntyneitä ihmisiä asunnossa tarvittavien muutostöiden kartoittamisessa, suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa.
- Korjausneuvojan palvelut asiakkaille ovat maksuttomia, mutta varsinaisten remonttien tekeminen on maksullista.
- Korjausneuvoja auttaa avustusten hakemisessa
- Korjausneuvojien alueelliset yhteystiedot:
 - http://www.vtkl.fi/fin/toimimme/korjausneuvonta/korjausneuvojien_yhteystiedot/

Sähkölaitteiden tai –asennusten vaarallisuus

Sähkölaitteiden tai
–asennusten
vaarallisuuden syy

SYY

Erittäin vanhat
sähkölaitteet (ei
CE-merkityt),
itsetehdyt /
tuontilaitteet

Asunnossa avonaisia / rikkiäisiä
pistorasioita, sähköjohtoja,
kytkimiä, valaisimia, jotka
aiheuttavat vakavan vaaran
henkilöturvallisuudelle.

Vanhentuneet / puutteelliset
/ itsetehdyt
sähköasennukset, jotka
aiheuttavat vakavan vaaran
henkilöturvallisuudelle.

TOIMENPITEET

N: Opastus ja neuvonta
sähkölaitteiden turvallisuuteen:
Vanhat laitteet SER-
kierrätyspisteeseen.
S: Suositellaan käytöstä
poistettavaksi.

Ilmeinen / välitön vaara:
M: Sähköasennukset saatettava riittävän
turvalliseksi. Ilmoitus Tukesiin. (379/2011 4 ja 81 §
3 mom.)
Jatkojohdoista ks. dia [Sähkölaitteiden turvaton
käyttö](#)

Ilmeinen / välitön vaara:
M: Sähköasennukset
saatettava riittävän
turvalliseksi. Ilmoitus Tukesiin.
(379/2011 4 ja 81 § 3 mom.)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja
huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
sähköturvallisuusviranomainen

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja
huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
sähköturvallisuusviranomainen

HUOM! Sähköturvallisuusviranomaisena Suomessa toimii Tukes. Lisätietoja: www.tukes.fi.
Seuraavalla dialla lisähuomioita vioittuneista sähkölaitteista ja vääristä asennuksista.

PALAA RAKENNUKSEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Sähkölaitteiden ja –asennusten turvallisuudessa huomioitavia asioita

- Vapaa pääsy sähkökeskuksille. Keskuksien edessä tulee olla 0,8 m vapaata tilaa. Usein keskuksien edessä palavaa materiaalia, pahvilaatikoita yms.
- Sähkölaitteiden ja -johtojen päälle keräytynyt pölykerros (Ukkonen voi vioittaa kaapelin eristettä tai kaapeli voi kuumentua liiaksi).
- Sähkökeskusten suojaukset, usein puuttuu "näppisuoijat" sekä sulakekansia.
- Hehkulamput useimmiten ylisuuria polttimoita.
- Halogeenivalaisimien asennukset, asennettu liian lähelle palavia materiaaleja.
- Huonetilojen käyttötarkoituksia muutettu, jolloin koteloitiluokat eivät vastaa tilan vaatimuksia.
- Vanhojen rakennusten alun perin maadoittamattomat pistorasiat suositellaan vaihtamaan maadoitetuiksi.
- Vikavirtasuojakytkimien toiminnan kokeilu, onko huoneiston haltija/omistaja muistanut testata?
- Irrallaan roikkuvat sähkökaapelit, mikäli ei ole remontin tms. synnyn takia irrotettu.
- Liittymiskaapelin kunto
- Suositellaan vanhoissa rakennuksissa tarkastuttamaan sähköasennusten turvallisuus

Saunan rakenteelliset riskitekijät sekä tulisijan ja hormin huono kunto

Syy rakenteellisiin riskitekijöihin

SYY

Saunasta puuttuu kaiteet

Kiuas ei ole turvallinen / huterasti kiinnitetty / riittämättömät suojaetäisyydet

Puusauna/tulisijat: Tulisijan tai hormin kuntoon liittyvät ongelmat

TOIMENPITEET

S: Kaiteet/käsijohteet vaatimusten mukaiseksi (kosketus kiukaaseen estetty sekä lauteille nousu turvattu).
Ilmeinen onnettomuus- /putoamisvaara:
-> M: Parannettava turvajärjestelyjä, esim. asentamalla kaide tai vastaava. (379/2011 4 ja 81 § 1 mom.)

M: Kiukaan käyttökielto ennen kuin sen käyttäminen on riittävän turvallista. (379/2011 4, 14 ja 81 § 3 mom.)

Välitön onnettomuusvaara:
M: Tulisija tai puukiuas käyttökieltoon siihen saakka kunnes tulisija / hormi on käyttökunnossa. (379/2011 4, 14 ja 81 § 3 mom.)
Ei välitön onnettomuusvaara:
M: Tulisija tai puukiuas korjattava. (379/2011 4, 14 ja 81)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas, omaiset,
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

PALAA RAKENNUKSEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Puutteellinen osoitmerkintä

Syy puutteelliseen
osoitmerkintään

SYY

Osoitmerkintä on
piilossa pensaiden
tms. takana.

Osoitmerkintää ei
ole.

Tarkka osoite ei ole
tiedossa.

TOIMENPITEET

M: Osoitmerkintä kiinteistössä määrättävä
laitettavaksi kuntoon, tarvittaessa myös
liittymään.
(379/2011 9 ja 14 §)

M: Osoite selvitettävä riittävällä tarkkuudella
rakennusvalvonnasta ja opastukset laitettava kuntoon.
(379/2011 9 ja 14 §)
N: Mikäli mahdollista, Suomi112-sovellus puhelimeen
tarkemman paikannuksen saamiseksi.

VASTUUTAHO

Omakotitalo: Asukas, tukena
tarvittaessa omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
rakennusvalvontaviranomainen

Omakotitalo: Asukas, tukena tarvittaessa
omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoliike
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
rakennusvalvontaviranomainen

Muut rakenteelliset riskitekijät

Puutteet palo-
osastoinnissa

SYY

Osastoivat ovet
epäkunnossa

Osastoivat rakenteet
eivät ole tiiviitä

Osastoivia ovia
pidetään pysyvästi
auki

TOIMENPITEET

M: Osastoivat ovet on
korjattava rakennusluvan
mukaiseen kuntoon.
(379/2011 9 §)

M: Läpiviennit on tiivistettävä
vastaamaan rakenteiden paloluokkaa.
(379/2011 9 §)
Pöytäkirja toimitetaan
rakennusvalvontaan, joka on valvova
viranomaisen asiassa.

M: Osastoivat ovet pidettävä suljettuina
ja varmistettava niiden toimivuus.
(379/2011 9 §)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja
huoltoliike
Viranomaisen:
Pelastusviranomaisen

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja
huoltoliike
Viranomaisen:
Rakennusvalvontaviranomaisen

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä
ja huoltoliike
Viranomaisen:
Pelastusviranomaisen

PALAA RAKENNUKSEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Asumisen riskitekijät

Sähkölaitteiden turvaton
käyttö

Varomaton tulisijojen
käyttäminen

”Varautumattomuus”
häätätilanteessa toimimiseen

Palavien nesteiden ja kaasujen
varomaton käsittely ja
säilyttäminen

Esteet ja hidasteet
poistumisreiteillä asukkaan
toiminnasta johtuen

Lääkkeiden ja vaarallisten
aineiden säilytys

Ylimääräinen tavaramäärä

Puutteellisuus
palovaroittimissa

Sauna

Asumisen riskitekijät –osio sisältää asuntoon liittyviä, mutta asukkaan toiminnasta aiheutuneita riskitekijöitä.

Vasemmalla olevia laatikoita klikkaamalla pääsee tarkastelemaan tarkemmin asiakokonaisuutta.

Sähkölaitteiden turvaton käyttö

Miten sähkölaitteita
käytetään turvattomasti?

SYY

Sähkölaitteiden
huolimaton
käyttö
(kylmälaitteet,
pesukoneet ym.)

Paljon
ketjutettuja
jatkojohtoja

Riskialtis lieden
käyttö
Tarvitseeko
asukas liesiä?

Riskialtis
kahvinkeitin
käyttäminen

Valaisinten
riskialtis käyttö
(kuumat
hehkulamput)

Sähkölämmittimien
riskialtis käyttö

TOIMENPITEET

N: Opastus ja neuvonta
sähkölaitteiden
turvalliseen käyttöön:
Puhdistukset (imurointi),
käyttötarkoituksen
mukainen valvottu
käyttö

N: Opastus ja neuvonta
sähkölaitteiden turvalliseen käyttöön:
Jatkojohtoja maksimissaan 1, mikäli
kuormitus on suurta.
Jatkojohtojen jatkuva käyttötarve ->
kiinteät asennukset käyttötarpeen
mukaisesti.

EI:
-> S: Lieden sulake irti,
sulaketaulun tieto
asiasta. Suositus
irrottaa liesi
sähköverkosta
sähköasentajan avulla.

KYLLÄ:
-> S: Liesivahti
-> S: Turvaliesi

S: Suositellaan
hankkimaan
ajastimella
varustettu
kahvinkeitin

S: Vaihetaan
valaisimiin, joissa
matalampi
pintalämpötila,
tukeva kiinnitys,
turvallinen
sijoittelu

S: Lämmittimien
sijoittaminen
turvalliseen
paikkaan tai
vaihto
turvallisempiin
lämmittimiin

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Kotihoidon ja
sosiaalitoimen
kanssa
neuvottelu /
sopimus

Asukas ja omaiset

Asukas ja omaiset
Asian käynnistäjänä/apuna:
kotihoito, sosiaalitoimi,
huoltoyritys
Liesivahdin asennus:
Valtuutettu sähköasentaja

Asukas ja omaiset
Asian
käynnistäjänä/ap
una: kotihoito,
sosiaalitoimi

Asukas ja
omaiset
Asian
käynnistäjänä/
apuna:
kotihoito

Asukas ja
omaiset
Asian
käynnistäjänä/
apuna:
kotihoito

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

”Varautumattomuus” hätätilanteessa toimimiseen

Miten asukas ei ole varautunut
hätätilanteessa toimimiseen?

SYY

Asukas ei tunne
hätänumeroa

Asukas ei tiedä
miten tulisi toimia
mahdollisessa
hätätilanteessa

Asukkaalla ei ole
alkusammutusvälineitä
kotona

TOIMENPITEET

N: Opastus ja neuvonta
hätänumeroon
soittamisesta.
Hätänumeron ja
kotiosoitteen laittaminen
asunnossa näkyväälle
paikalle.

N: Opastus ja neuvonta
hätätilanteessa toimimiseen ja
avun pyytämiseen.
S: Jos ei ole ymmärryskykyä
asian suhteen, suositellaan
muuttoa paloturvallisempaan
asuntoon.

S: Suositellaan hankkimaan
riittävät
alkusammutusvälineet
(etenkin sammutuspeite
keittiöön)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Apuna: kotihoito

Asukas ja omaiset
Apuna: kotihoito

Asukas ja omaiset

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Esteet ja hidasteet poistumisreiteillä + Ylimääräinen tavaramäärä

Miksi poistumisreiteillä ja asunnossa on ylimääräistä tavaraa?
(seuraavilla dioilla kuvasarja tavaramäärän arviointiin)

Klikkaa
suuremmaksi!

SYV

Asukas ei kykene
järjestelmään tai
siivoamaan

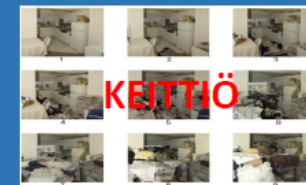
Asukkaalla ei ole
halua siivota /
järjestellä
asuntoaan
turvallisemmaksi

TOIMENPITEET

M: Ylimääräinen tavaramäärä poistettava etenkin poistumisreiteiltä.
(379/2011 4, 9 ja 14 §)
Yhteistyössä kotihoidon ja sosiaalitoimen kanssa pyritään saamaan asukkaalle tarvittaessa siivouspalvelu.

M: Ylimääräinen tavaramäärä poistettava etenkin poistumisreiteiltä.
(379/2011 4, 9 ja 14 §)
Yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa tilanteen hoitaminen.

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset,
kotihoito ja sosiaalitoimi
Tiedoksi: Isännöitsijä, huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen
Yhteistyössä: Terveystieteiden tutkimuskeskus ([linkki](#))
[Valviran ohjeeseen](#)), sosiaaliviranomainen

Asukas ja omaiset,
kotihoito ja sosiaalitoimi
Tiedoksi: Isännöitsijä, huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen
Yhteistyössä: Terveystieteiden tutkimuskeskus ([linkki](#))
[Valviran ohjeeseen](#)), sosiaaliviranomainen

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Olohuone

1

2

3

Pelastuslain 42§:n
ilmoituskynnys

4

mukainen
ylittyy

5

6

7

8

9

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Keittiö

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Makuuhuone

1

2

3

4

5

6

7

8

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Tulisijojen käyttäminen

Miten asukas käyttää
tulisijojen
varomattomasti?

Tulisijan/hormin huono
kunto, ks. dia 5

SW

Tulisijojen
ympäristä
paljon
palavaa
materiaalia

Asukas ei huolehdi tulisijasta
ja sen turvallisuudesta
syttyttämisen jälkeen (mm.
pellit liian aikaisin kiinni,
peltejä ei ollenkaan auki)

Asukas ei
huolehdi
nuohouksesta

Asukas ei
kykene
tulisijojen
turvalliseen
käyttöön

Tuhkan
säilytys ei
ole
turvallista

TOIMENPITEET

M: Palava
materiaali
poistettava
tulisijan
ympäristä ennen
tulisijan käyttöä.
(379/2011 9 ja
14 §)

N: Ohjeistus tulisijojen
turvallisesta käytöstä.
Vanhuspalvelulain
mukainen huoli-ilmoitus
tai sosiaalihuoltolain
mukainen ilmoitus
sosiaaliviranomaiselle.

N: Ohjeistus nuohouksen
suorittamiseen.
Hormi tukossa, piippu sortunut
tms. aiheuttaa välitöntä
onnettomuusvaaraa:
-> M: Toiminta keskeytettävä
kunnes vaara on poistettu.
(379/2011 14 ja 81 § 3 mom.)

**Tulisijaa ei ole pakko käyttää
esim. lämmitykseen:**
S: Suositellaan, että tulisijaa ei
käytetä ollenkaan. Mikäli ei
toteudu: Vanhuspalvelulain
mukainen huoli-ilmoitus tai
sosiaalihuoltolain mukainen
ilmoitus.

**Tulisijaa on pakko käyttää asunnossa
esim. lämmitykseen:**
S: Suositellaan
palotarkastuspöytäkirjalla muuttoa
paloturvallisempaan asuntoon
Vanhuspalvelulain mukainen huoli-
ilmoitus tai sosiaalihuoltolain
mukainen ilmoitus sosiaalitoimelle.

M: Tuhka säilytettävä
turvallisesti.
Suosituksena
säilytykseen
palonkestävä
kannellinen astia.
(379/2011 4, 5, 9 ja 14 §)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset,
kotihoito
Viranomainen:
Pelastus-
viranomainen

Asukas ja
omaiset,
kotihoito

Asukas ja omaiset
Tarvittaessa nuohoojan
kanssa keskustelu
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas ja
omaiset
Apuna
kotihoito

Palotarkastuspöytäkirja
toimitetaan:
Asukkaalle, omaiselle,
kotihoitajalle, hoitavalle
lääkärille, sosiaaliviranomaiselle

Asukas ja omaiset
Taloyhtiö: Isännöitsijä
ja huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Palavien nesteiden ja kaasujen varomaton käsittely ja säilyttäminen

Riskialttiin palavien nesteiden
ja kaasujen käsittely ja säilytys

SYY

Kaasutoimisten laitteiden
käyttö riskialtista esim.
huolimattomuuden tai
huonon ilmanvaihdon
vuoksi.

Nestekaasua tai palavia
nesteitä
asuinhuoneistossa yli 25
kg tai 25 litraa.

TOIMENPITEET

M: Kaasutoimisten laitteiden turvalliseen käyttöön.
(379/2011 9, 14 ja 81 § 3 mom)
Mikäli riskialtis käyttö johtuu asukkaan toimintakyvystä
-> Vanhuspalvelulain mukainen huoli-ilmoitus tai
sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus
sosiaaliviranomaiselle.

M: Ylimääräiset nestekaasut
tai palavat nesteet poistettava
asuinhuoneistosta.
(379/2011 5 §; 685/2015 47 §)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas ja omaiset
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Lääkkeiden ja vaarallisten aineiden säilytys

Lääkkeiden ja
vaarallisten aineiden
riskialtis säilytys

SYY

Lääkkeet säilytetään
lasten ja
lemmikeiden
ulottuvilla.

Kemikaalit ja muut
vaaralliset aineet
säilytetään lasten ja
lemmikeiden
ulottuvilla.

TOIMENPITEET

S: Kyseiset vaaralliset aineet siirrettävä
lasten ja lemmikeiden ulottumattomille.
Lääkkeet säilytetään mahdollisuuksien
mukaan lukitussa kaapissa. Vanhat
lääkkeet apteekkiin.

S: Kemikaalit ja muut
vaaralliset aineet säilytetään
mahdollisuuksien mukaan
erillisessä varastotilassa.

VASTUUTAHO

Asukas, omaiset,
kotihoito

Asukas, omaiset,
kotihoito

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Puutteellisuus palovaraimissa

Minkälaisia ongelmia asukkaan
palovaraimissa on?

HYVÄ TIETÄÄ:

Vanhustyön keskusliiton sivuilla
videoneuvontaa palovaraimiin ja muihin
arjen turvallisuuden välineisiin liittyen:
[Klikkaa tästä](#)

Suositusvaihtoehtoja ikäihmiselle:

- 10 vuoden akulla varustetut varaimet!
- seinälle asennettu paristokotelo!

HUOM! Palovaraiminen ikä maksimissaan
10 vuotta.

SYY

Asukkaalla ei ole
palovarainta /
palovaraimia on liian
vähän / palovarain väärin
asennettu tai sijoitettu

Asukkaan
palovaraimista
puuttuu toimiva
paristo

Palovarain ei toimi
tarkoituksen-
mukaisesti

TOIMENPITEET

M: Asuntoon asennettava
riittävä määrä palovaraimia
joko tarkastuksella tai
yhteistyössä
kotihoiton/sosiaalitoimen/
isännöitsijän kanssa. (379/2011
17 §, 239/2009 3 §)

M: Palovaraimen vaihdetaan toimiva
paristo joko tarkastuksella tai
yhteistyössä kotihoiton / omaisten
kanssa.
(379/2011 17 §, 239/2009 5 §)
Seinälle asennettavan paristokotelon
hyödyntäminen.

**Palovarain
toimintakuntoinen ja
riittävän uusi:**
S: Palovarain siirretään
toiseen paikkaan
(kauemmas keittiöstä /
suihkutilasta)

Palovaraimen toimintakyky on epävarma:
S: Palovarain iäkäs / epävarma toimintakyky:
Suositellaan vaihtamaan uuteen.
M: Jos varmistuttu, että palovarain ei toimi:
vaihdettava uuteen.
(379/2011 17 §, 239/2009 5 §)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset,
kotihoito, sosiaalitoimi,
huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas ja omaiset,
kotihoito, huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas ja omaiset
Huoltoyhtiö

Asukas ja omaiset
Huoltoyhtiö
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Saunan käyttäminen

Riskialtis saunan
käyttäminen

SYY

Asukas kuivattaa
vaatteita
saunassa

Saunassa
varastoidaan
tavaraa

TOIMENPITEET

S: Ohjeistus ja neuvonta saunan turvallisesta käytöstä
M: Tarvittaessa määrätään saatettavaksi turvalliseen käyttökuntoon (huomioi etenkin suojaetäisyydet ja vaatteiden putoamisriski kiukaalle).
(379/2011 4 ja 81 § 1 mom.)

Sauna ei ole saunomiskäytössä.
-> S: Ensiapuna saunan kiukaan sulake (asukkaan luvalla) otetaan pois, jotta kiuas ei mene vahingossa päälle. Ilmoitus asiasta omaisille / kotihoidolle.
Suositellaan saunan kiukaan kytkemistä irti sähköverkosta.
M: Tarvittaessa määrätään kiuas kytkettäväksi irti sähköverkosta ja kielletään kiukaan käyttö. (huomioi etenkin suojaetäisyydet ja tavaroiden kaatumis-/putoamisriski). (379/2011 4 ja 81 § 1 ja 3 mom.)

Saunaa käytetään saunomiseen ja tavaroita säilytetään kiukaan välittömässä läheisyydessä.
Ei aiheuta ilmeistä palonvaaraa, mutta käyttötarkoitus on väärä:
-> N: Ohjeistus oikeanlaiseen ja turvalliseen käyttöön.
Aiheuttaa ilmeisen palonvaaran:
-> M: Sauna määrätään saatettavaksi turvalliseen käyttökuntoon (huomioi etenkin suojaetäisyydet ja tavaroiden kaatumis-/putoamisriski). Tarvittaessa kielletään kiukaan käyttö. (379/2011 4, 9, 14 ja 81 § 1 ja 3 mom.)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset, apuna tilanteesta riippuen kotihoito
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas, omaiset, kotihoito
Taloyhtiö: Isännöitsijä ja huoltoyhtiö (sähköverkosta irrottaminen)
Viranomainen: Pelastusviranomainen

Asukas ja omaiset
Kotihoidon ja sosiaalitoimen kanssa yhteistyössä
Viranomainen: Pelastusviranomainen

PALAA ASUMISEN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Asukkaaseen liittyvät riskitekijät

Riskialtis tupakointi

Ruuanvalmistus

Varomaton tulenkäsittely
(esim. palojäljet)

Kuulovamma

Näkövamma

Toimintakyvyn puutteellisuus

Vahva lääkitys ja/tai
alkoholin käyttö

Asukkaaseen liittyviin riskitekijöihin on koostettu asukkaan omaan toimintaan tai toimintakykyyn liittyviä riskitekijöitä.

Vasemmalla olevia laatikoita klikkaamalla pääsee tarkastelemaan tarkemmin asiakokonaisuutta.

Riskialtis tupakointi

HYVÄ TIETÄÄ:

Markkinoilla saatavilla palosuojattuja petivaatteita, tyynejä, patjoja, verhoja ja kalusteita. Tupakointiessuja löytyy myös muutamasta paikasta, esim. [linkki](#).

Riskialtis tupakointi

SWY

Asukas tupakoi sohvalla tai sängyssä ja aiheuttaa toiminnallaan välittömän tulipalon vaaran / vakavan vaaran henkilöturvallisuudelle.

Asukas tupakoi sisätiloissa

Asukas tumpkaa tupakan ja karistaa tuhkat pöydälle / lattialle / roskakoriin

Asukas käyttää huomattavan määrän alkoholia ja tupakkaa

TOIMENPITEET

M: Toiminta keskeytettävä heti. Ohjaus ja neuvonta turvalliseen tupakointiin. (Pelastuslaki 4, 5 ja 81 § 3 mom)
-> Vanhuspalvelulain mukainen huoli-ilmoitus tai sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus.

N: Ohjeistetaan ja neuvotaan tupakoimaan mieluiten ulkona tai parvekkeella. Mikäli se ei ole mahdollista ohjeistetaan turvalliseen tupakointiin sisätiloissa:
- palamaton alusta (tiskipöytä, allas)
- kannellinen (suljettava) palamattomasta materiaalista oleva tuhkakuppi

N: Ohjeistetaan ja neuvotaan turvalliseen tupakointiin. Selvennetään riskejä alkoholin ja tupakoinnin yhteisvaikutuksessa

VASTUUTAHO

Asukas
Kotihoidon kanssa yhteistyössä
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Asukas, omaiset
Kotihoidon ja isännöitsijän kanssa yhteistyössä

Asukas
Kotihoidon kanssa yhteistyössä

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Riskialtis ruuanvalmistus

Ruuanvalmistukseen
liittyvät riskitekijät

Vanhustyön keskusliiton sivuilla
videoneuvontaa liesivahtiin ja muihin
arjen turvallisuuden välineisiin liittyen:

[Klikkaa tästä](#)

SYY

Asukas ei käytä eikä
tarvitse liettä

Asukas tarvitsee ja
käyttää liettä

Lieden vääntönapit sivussa
- asukkaalla rollaattori tai vastaava
- lemmikkieläinten riskialtis toiminta

Lieden päälle
kertynyt ylimääräistä
tavaraa tai lieden
ympäristä on paljon
palavaa materiaalia
(huomioi myös uuni).

TOIMENPITEET

S: Liedestä suositellaan
ottamaan sulakkeet pois
(tieto omaisille ja suositus
irrottamaan virransyötöstä)
tai asentamaan turvakytin
asukkaan ulottumattomiin

S: Asunnon lieteen
suositellaan
asennettavaksi
liesiturvalaite
(liesivahti)

S: Asuntoon
suositellaan
hankkimaan
liesisuoja

M: Ylimääräinen tavara
poistettava lieden
päältä ja palava
materiaali lieden
ympäristä.
(379/2011 4, 9 ja 14 §)

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Kotihoito, tarvittaessa
pelastusviranomainen
(tieto asiasta omaisille)

Asukas ja omaiset
Apuna kotihoito, sosiaalitoimi
(taloudelliset asiat)
Liesivahdin asennus
valtuutetulla sähköasentajalla.

Asukas ja omaiset
Apuna kotihoito,
sosiaalitoimi
(taloudelliset asiat)
Taloyhtiö:
Isännöitsijä

Asukas ja omaiset, kotihoito
ja sosiaalitoimi
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
sosiaaliviranomainen,
tarvittaessa terveydensuojelu

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Varomaton tulenkäsittely (esim. palojäljet)

Miksi asunnossa
on palojälkiä /
varomatonta
tulenkäsittelyä

SYY

Riskialtis
tupakointi

Riskialtis
kynttilöiden
polttaminen

Riskialtis
tulisijojen
käyttäminen

Tahallisesti
sytytettyjä
paloja

TOIMENPITEET

Tilanteesta
oma
otsikkonsa,
ks. [Riskialtis
tupakointi](#)

N&S: Keskustelu asukkaan (ja omaisten) kanssa tilanteesta, tarvittaessa kynttilöiden poistaminen ja paristokäyttöisiin led-kynttilöihin vaihtaminen.
Toiminta aiheuttaa välittömän tulipalon vaaran tai vakavan vaaran henkilöturvallisuudelle:
-> M: Kielletään kynttilöiden polttaminen kunnes kynttilöitä poltetaan turvallisesti. (379/2011 4, 5 ja 81 § 3 mom.)
-> Vanhuspalvelulain mukainen huoli-ilmoitus tai sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus.

Tilanteesta
oma
otsikkonsa,
ks. [Tulisijojen
käyttäminen](#)

M: Kielletään varomaton tulenkäsittely (esim. jäljet tulen pitämisestä sähköhellan uunissa, jälkiä materiaalien polttamisesta sisätiloissa tai rakennuksen välittömässä läheisyydessä). (379/2011 5 ja 81 § 3 mom.)
S: Asukas ei ymmärrä itsensä ja muiden turvallisuutta, suosituksena muutto paloturvallisempaan asuntoon
-> Vanhuspalvelulain mukainen huoli-ilmoitus tai sosiaalihuoltolain mukainen ilmoitus. Tarvittaessa poliisiin yhteys.

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset, kotihoito
Akuutissa tilanteessa yhteys asukkaan omalääkäriin
Viranomainen:
Pelastusviranomainen

Yhteys asukkaan omalääkäriin tarvittaessa yhdessä kotihoidon tai omaisten kanssa.
Viranomainen:
Pelastusviranomainen,
sosiaaliviranomainen

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Kuulovamma / kuuromykkyys

Asukas ei kuule palovaroittimen ääntä /
ei kykene kommunikoimaan (esim.
häätäännumeroon soittaminen)

SW

Asukas käyttää
kuulolaitetta päivisin,
mutta ei öisin.

Asukkaalla ei ole
kuulolaitetta
ollenkaan, mutta
 pärjää arkisissa
asioissa.

Asukas ei kykene
kommunikoimaan
puhumalla ja kuuntelemalla
kuurouden/kuuro-
mykkyys vuoksi.

TOIMENPITEET

N&S: Asuntoon suositellaan
kuulovammaisille tarkoitettua
palovaroitinjärjestelmää (yleensä
myös ovikello mukana)
M: Tarvittaessa määrätään.
(379/2011 17 §; 239/2009 3 ja 4 §)

N&S: Asukkaalle
suositellaan
kuulovammaisille
tarkoitettua
kovaäänisempää
palovaroitinta.

N&S: Kuuroja varten on
käytössä 112-
tekstiviestipalvelu.
Siihen pitää rekisteröityä
ensin käyttäjäksi
suomi.fi-sivustolla.

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Yhteys alueen keskussairaalan
kuulokeskukseen tai muuhun
maakunnalliseen toimijaan
Viranomaisen:
Pelastusviranomaisen

Asukas ja omaiset
Apuna kotihoito

Asukas ja omaiset
Apuna kotihoito

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Näkövamma

Asukkaalla
näkövamma

SYY

Asukas ei näe
valmistaa ruokaa
riittävän turvallisesti

Asukas ei näe poistua
asunnosta
mahdollisessa
tulipalotilanteessa

TOIMENPITEET

S: Lieteen suositellaan
asennettavaksi liesivahti
sekä selvitetään
apuvälineitä tarvittaessa
mikron ja muiden
kodinkoneiden käyttöön.

N: Keskustellaan asukkaan
poistumismahdollisuuksista.
S: Suositellaan tarvittaessa
muuttoa paloturvallisempaan
asuntoon.

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Apuna mahdollisesti
kotihoito ja/tai hoitava
lääkäri

Asukas ja omaiset
Apuna mahdollisesti
kotihoito ja/tai
hoitava lääkäri

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Toimintakyvyn puutteellisuus

Toimintakyvyn
puutteet

SYV

**Havaintokyvyn
puutteet,**
havaitseeko esim.
tulipalon tai
palovaroittimen
äänen?

**Ymmärryskyvyn
puutteet,**
ymmärtääkö
toimintavaatimukset
tulipalotilanteessa?

**Liikkumiskyvyn
puutteet,**
kykeneekö
poistumaan
tulipalotilanteessa?

TOIMENPITEET

Ei havaitse:
ks. erilliset diat [Kuulovamma / kuuromykyys](#) ja [Näkövamma](#)
- kuulovammaisille tarkoitettu
palovaroitin/palovaroitinjärjestelmä
- näkövammaiselle riittävä ohjeistus tulipalotilanteessa
toimimiseen

Ei ymmärrä:
-> Vanhuspalvelulain
mukainen huoli-ilmoitus

Ei kykene:
- Suositus muutosta
paloturvalliseen
asuntoon
-> Vanhuspalvelulain
mukainen huoli-ilmoitus

VASTUUTAHO

Asukas ja omaiset
Kotihoito, hoitava
lääkäri, kuulokeskus

Asukas ja omaiset
Kotihoito, sosiaalitoimi
Viranomainen:
Sosiaaliviranomainen

Asukas ja omaiset
Kotihoito,
sosiaalitoimi
Viranomainen:
Sosiaaliviranomainen

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

Vahva lääkitys ja/tai alkoholin käyttö

Asukas käyttää vahvaa lääkitystä (esim. unilääke) tai alkoholia

SYY

Vahva lääkitys vaikuttaa asukkaan toimintakykyyn esim. öiseen aikaan.

Asukkaan alkoholin käyttö erittäin riskialtista. Asukas on usein alkoholin vaikutuksesta toimintakyvytön.

TOIMENPITEET

N: Keskustelu asukkaan kotihoidon ja mahdollisesti omaisten kanssa tilanteesta ja riskeistä.
S: Tarvittaessa suositus muutosta paloturvallisempaan asuntoon.

N: Keskustellaan asukkaan, mahdollisten omaisten, kotihoidon (jos on) ja sosiaalitoimen kanssa tilanteesta. Yritetään löytää tilanteeseen sopiva ratkaisu.

VASTUUTAHO

Asukas, omaiset,
kotihoito

Asukas, omaiset,
kotihoito
Sosiaalitoimi

PALAA ASUKKAASEEN LIITTYVIIN RISKITEKIJÖIHIN

PALAA TYÖKALUPAKKIIN

AMMATILLINEN PERHEHOITO - PALOTURVALLISUUS IKÄIHMISET JA ERITYISRYHMÄT

Ammatillisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Ammatillinen perhekoti on yksityiskoti, jossa asuu vähintään kaksi perhehoitajaa Ammatillisessa perhekodissa ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvista on oltava tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä. Ammatillisessa perhekodissa saadaan hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä. Samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt lasketaan mukaan enimmäismäärään.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) sekä perhehoitolaki (263/2015) määrittelevät ammatillisen perhekodin toimintaa. Ammatillinen perhehoito on AVI:n luvanvaraista toimintaa. Ammatillisen perhekodin tilojen soveltuvuudesta toimintaan paloturvallisuuden osalta edellytetään pelastusviranomaisen hyväksyntää. Ammatillinen perhehoito järjestetään asumisyksikkömuotoiseksi ja toiminnan ylläpitämisestä vastaa toiminnanharjoittaja. Ammatillisen perhekodin toiminnasta tulee tehdä pelastuslain (379/2011) 18 §:n edellyttämä poistumisturvallisuusselvitys.

Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat perhehoidettavan tarpeet. Perhehoidossa henkilö menee perhehoitajan kotiin päiväaikaiseen hoitoon, tilapäiselle jaksolle esimerkiksi muutaman päivän tai viikon ajaksi tai pysyvästi asumaan.

Perhekotien paloturvallisuuden edistämisen lähtökohtana on, että pelastuslaitoksella ja AVI:lla on saumaton yhteistyö uuden ammatillisen perhekodin perustamisvaiheessa. Ammatillisen perhehoitajan tulee ottaa yhteyttä toiminnan aloittamisesta rakennusvalvontaan, josta määritellään mahdollisesti tarvittava käyttötarkoituksen muutoslupa.

1. Perhehoitaja laatii pelastuslain (379/2011) 18 §:n mukaisen poistumisturvallisuusselvityksen.

- Poistumisturvallisuusselvityksessä huomioidaan hoidettavien toimintakyky ja mahdollisuudet omatoimiseen/autettuun poistumiseen.
- Ammatillisen perhekodin suojaustasovaatimus riippuu poistumisturvallisuusselvityksessä ilmenneistä asioista.

- 2. Pelastusviranomainen tekee ammatillisiin perhekoteihin erityisen palotarkastuksen ja kirjoittaa tarkastuksesta pöytäkirjan.**
- 3. Ammatillinen perhehoitaja ilmoittaa, kun pöytäkirjassa olleet puutteet on korjattu. Pelastusviranomainen kuittaa ilmoitetut puutteet korjatuiksi.**

Ammatilliseen perhehoitoon liittyvä lainsäädäntö:

263/2015	Perhehoitolaki
922/2011	Laki yksityisistä sosiaalipalveluista
817/2015	Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä
379/2011	Pelastuslaki

Valtioneuvoston asetus poistumisturvallisuusselvityksestä

Sisäministeriön muistio: Valtioneuvoston asetus poistumisturvallisuusselvityksestä

TOIMEKSIANTOSUHTEINEN PERHEHOITO - PALOTURVALLISUUS IKÄIHMISET JA ERITYISRYHMÄT

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä perhehoitajan tai perhehoidettavan kotona. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana on asukkaan tarpeet. Yksin toimiva perhehoitaja voi ottaa perhehoitoon samanaikaisesti enintään neljä perhehoidettavaa ja kaksi perhehoitajaa perhehoitolain suosituksen mukaan kuusi. Hoidettavien määrä voi olla suurempi, jos kyse on täysi-ikäisten henkilöiden perhehoidosta. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava hoidettavien tarvitsemaan hoitoon. Perhehoito voi olla pitkäaikaista, tilapäistä tai osavuorokautista. Perhehoitaja solmii toimeksiantosopimuksen kunnan kanssa. Perhehoidossa kyse on perhehoitajan yksityiskodissa tapahtuvasta perhehoidosta, joka ei ole ammatillista yritysmuotoista toimintaa. Perhehoidolla ei tarkoiteta lasten perhepäivähoitoa, jota järjestetään päiväkotitoiminnan vaihtoehdoksi.

Perhekotien paloturvallisuuden edistämisen lähtökohtana on, että alueellisella pelastuslaitoksella on toimiva yhteistyö paikkakunnan/maakunnan perhehoidosta vastaavien työntekijöiden kanssa. Näin ollen perhehoidosta vastaavat työntekijät ohjeistetaan ottamaan paloturvallisuusasiat osaksi perhehoitajien ennakkovalmennusta.

Perhehoidosta vastaavat työntekijät ottavat yhteyttä pelastusviranomaiseen ennakkovalmennus-ajankohtien selvittyä ja kutsuvat pelastusviranomaisen luennoimaan perhekodin paloturvallisuudesta (noin 1-2 tuntia).

1. Pelastusviranomaisen pitää perhehoitajien ennakkovalmennuksessa luennon paloturvallisuuden huomioimisesta. Luento pitää sisällään mm. tietoa tulipaloista ja niihin varautumisesta sekä toimintaohjeet tulipalon sattuessa
2. Perhehoitaja laatii perhehoidon poistumisturvallisuusselvityksen.
 - Poistumisturvallisuusselvityksessä huomioidaan hoidettavien toimintakyky ja mahdollisuudet omatoimiseen/autettuun poistumiseen.

Ennakkovalmennuksen jälkeen perhehoidosta vastaava työntekijä ilmoittaa pelastusviranomaiselle uusien perhehoitajien yhteystiedot tarkastusajankohdan sopimiseksi.

3. Pelastusviranomaisen tekee perhekoteihin palotarkastuksen ja kirjoittaa tarkastuksesta ylimääräisen palotarkastuksen pöytäkirjan.
4. Perhehoitaja ilmoittaa, kun pöytäkirjassa olleet puutteet on korjattu. Pelastusviranomaisen kuittaa ilmoitetut puutteet korjatuiksi.

PERHEHOIDON POISTUMISTURVALLISUUSSELVITYS

Perhehoitajan nimi/nimet ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti)	
Rakennuksen perustiedot (omakotitalo / rivitalo / kerrostalo ja asuinkerros) Rakentamivuosi	
Rakennuksen erityispiirteet: <ul style="list-style-type: none">- rakennuskerroksia- palotikkaita- uloskäyntejä- muuta?	
Tulipalon havaitseminen	Tilat on valvottu: <ul style="list-style-type: none">☐ automaattisella paloilmittimella☐ palovaroitinjärjestelmällä☐ palovaroitinryhmällä☐ erillisillä palovaroittimilla
Alkusammutusvälineet	Tilat on varustettu: Käsisammuttimilla _____ kpl Sammutuspeiteillä _____ kpl Pikapaloposteilla _____ kpl
Perhekodin omien perheenjäsenten määrä	
Kuvaus toiminnan sisällöstä	
Valmiustason selvitys	Perhehoitajan / perhehoitajien osallistuminen perhehoidon turvallisuuskoulutuksiin, pvm _____ Omatoiminen palotarkastus tehty, pvm _____ Pelastussuunnitelma tehty, pvm _____
Hoitajien määrä viikonpäivien ja vuorokauden eri aikojen mukaan jaoteltuna	
Hoidettavien määrä viikonpäivien ja vuorokauden eri aikojen mukaan jaoteltuna	
Perhehoidossa olevien henkilöiden toimintakyvyn yleiskuvaus (Merkitse viivalla monellako hoidettavalla on kyseinen tilanne)	Havaintokyky (näkö, kuulo, hajuaisti) – havaitseeko tulipalon / palovaroittimen äänen? Normaali _____ Alentunut _____ Tarkempi kuvaus alentuneesta havaintokyvystä: Ymmärryskyky – ymmärtääkö tulipalon vaarallisuuden? Normaali _____ Alentunut _____ Tarkempi kuvaus alentuneesta ymmärryskyvystä: Liikuntakyky – Tarvitseeko apuvälineitä tai toisen henkilön apua liikkumisessa? Normaali _____ Alentunut _____ Tarkempi kuvaus alentuneesta liikuntakyvystä: Muuta huomioitavaa:

1. ARVIO PERHEHOIDETTAVIEN TOIMINTAKYVYN VAIKUTUKSESTA ITSENÄISEEN POISTUMISEEN	
a) kaikki perhehoidettavat pystyvät poistumaan normaalisti itse 2-3 minuutissa asunnosta tai potilashuoneesta	☐ siirry kohtaan 4.
b) toimintakyvyn aleneminen hidastaa ainakin yhden perhehoidettavan poistumista	☐ siirry kohtaan 2.
c) toimintakyvyn aleneminen estää ainakin yhden perhehoidettavan itsenäisen poistumisen	☐ siirry kohtaan 3.
2. MISSÄ MÄÄRIN TOIMINTAKYVYN ALENEMINEN HIDASTAA POISTUMISTA?	
a) kaikki perhehoidettavat ehtivät poistua itse 3 minuutissa asunnosta tai potilashuoneesta	☐ siirry kohtaan 4.
b) toimintakyvyn aleneminen hidastaa ainakin yhden perhehoidettavan itsenäistä poistumista	☐ siirry kohtaan 3.
3. EHTIIKÖ PERHEKODIN PERHEHOITAJA JA MUUT PERHEHOITON OSALLISTUVAT HENKILÖT PELASTAMAAN PERHEHOIDETTAVAT SYTTYNEESTÄ HUONEISTOSTA AJOISSA? (Poistumiseen ja pelastamiseen kuluva aika = havaintoaika ____ min + ilmoitusaika ____ min + reagointiaika ____ min + lähtöaika ____ min + siirtymisaika ____ min + pelastamisaika ____ min = yht. ____ min)	
a) perhekodin perhehoitaja ja muut perhehoitoon osallistuvat henkilöt ehtivät pelastaa kaikki apua tarvitsevat syttyneestä huoneistosta 2-3 minuutissa	☐ siirry kohtaan 4.
b) perhekodin perhehoitaja ja muut perhehoitoon osallistuvat henkilöt eivät ehdi pelastaa kaikkia apua tarvitsevia syttyneestä huoneistosta 2-3 minuutissa.	☐ turvallisuustason nostosta neuvoteltava pelastusviranomaisen kanssa.

4. PERHEKODIN POISTUMISTURVALLISUUSSELVITYKSEN PERUSTEELLA KOHTEN PALOTURVALLISUUSTASO ON RIITTÄVÄ	
Edellytyksenä on, että seuraavia tulipalojen ennaltaehkäisyä ja paloturvallisuuden ylläpitoa koskevia vaatimuksia noudatetaan:	
<ul style="list-style-type: none">- Omatoiminen palotarkastus 1 x / v- Perhehoitaja hallitsee pelastamisen- Perhehoitaja hallitsee alkusammutuksen<ul style="list-style-type: none">o Perhekodissa on sammutuspeite keittiössä (koko n. 120 x 180 cm)o Perhekodissa on käsiammutin (6 kg, teholuokka vähintään 27A144BC) ja se huolletaan säännöllisesti- Perhekodissa on riittävä määrä palovaroittimia (1 kpl / jokaisen tason alkava 60 m²) + hoidettavan makuuhuoneessa- Uloskäytävä / varatiet pidetään kulkukelpoisina, poistumisovien (= oman huoneen ovi, ulko-ovet) lukituksia ei sallita	
Paikka ja aika	Pelastusviranomaisen allekirjoitus:
Perhehoitajan allekirjoitus:	

OMAISHOITO - PALOTURVALLISUUS

Omaishoitaja on henkilö, joka pitää huolta perheenjäsenestään tai muusta läheisestään, joka sairaudesta, vammaisuudesta tai muusta erityisestä hoivan tarpeesta johtuen ei selviydy arjestaan omatoimisesti.

Omaishoitotilanne mielletään usein ikäihmisten hoitamiseksi, vaikka monet hoidettavat läheiset ovat lapsia tai työikäisiä. Omaishoitotilanne voi tulla perheen elämään eri elämänvaiheissa. Omaishoitajia ovat muun muassa vammaisen lapsen vanhemmat, puolisoaan hoitavat ja ikääntyvistä vanhemmistaan huolehtivat lapset. Hoidettavan henkilön näkökulmasta omaishoitajan antama hoito varmistaa sen, että voi elää omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Omaishoitokotien paloturvallisuuden edistämisen lähtökohtana on, että alueellisella pelastuslaitoksella on toimiva yhteistyö paikkakunnan/maakunnan omaishoito-ohjaajien kanssa. Näin ollen omaishoito-ohjaajat ohjeistetaan huomioimaan paloturvallisuusasiat mukaan koulutuspakettiinsa.

Omaishoito-ohjaajat ottavat yhteyttä pelastusviranomaiseen koulutusajankohtien selvittyä ja kutsuvat pelastusviranomaisen luennoimaan paloturvallisuusasioiden huomioimisesta omaishoitokodissa (noin ½-1 tuntia).

- 1. Pelastusviranomainen pitää omaishoitokoulutuksissa luennon paloturvallisuuden huomioimisesta.** Luento pitää sisällään tietoa tulipaloista ja niihin varautumisesta (kodin tarkastuslista) sekä toimintaohjeet tulipalojen sattuessa.
- 2. Omaishoitaja täyttää oman kotinsa osalta kodin tarkastuslistan.**
 - Mikäli omaishoitaja tarvitsee asiassa apua, omaishoidon ohjaaja auttaa häntä tarvittaessa
 - Tarkastuslista palautetaan pelastusviranomaiselle, joka tekee kohteeseen tarvittaessa tarkastuksen ja kirjoittaa tarkastuksesta ylimääräisen palotarkastuksen.

Luennon yhteydessä annetaan omaishoitoperheille mahdollisuus pyytää halutessaan oman kotinsa tarkastusta.

- 3. Pelastusviranomainen suorittaa omaishoitokotiin palotarkastuksen pyydettyä ja kirjoittaa tarkastuksesta ylimääräisen palotarkastuksen pöytäkirjan.**

Tarkastuslista (oppaan kohta, josta löydät lisätietoa)			
Hätätilanneessa toiminen	korjattavaa	ei koske	ok
Ovatko tärkeät puhelinnumerot lähelläsi? (112 ja läheiset) (opas 1.)			
Onko osoitemerkinä kunnossa ja osaatko kertoa sen? (opas 2.)			
Onko sinulla ensiapuvälineitä kotona ja osaatko antaa ensiapua? (opas 3.)			
Turvallisuusvarusteet			
Onko sinulla turvaranneketta ranteessasi? (opas 4.)			
Onko palovaroitinta ja onko se asennettu asennusohjeiden mukaisesti? (opas 5.1)			
Onko palovaroitinta testattu ja puhdistettu? (opas 5.2)			
Onko häkävaroitinta? (opas 6.)			
Kuuletko varoittimien äänet? (opas 7.)			
Onko alkusammutuskalustoa ja osaatko käyttää sitä? (opas 8.)			
Kulkureitit			
Ovatko kulkureitit vapaat? (opas 9.1)			
Onko asunnossa kompastumisvaaraa? (opas 9.2)			
Onko asunnossa ja ulkokäytävien läheisyydessä liukastumisvaaraa? (huomioi piha) (opas 9.2)			
Onko kulkureiteillä riittävä valaistus? (myös yöllä) (opas 9.3)			
Onko portaissa kaiteet? (opas 9.4)			
Onko saunan kiukaan ympärillä suojakaide? (opas 9.4)			
Pystytkö poistumaan kiinteistöstä? (muutakin kautta kuin ulko-ovesta) (opas 9.5)			
Ovatko ovet ja lukot helposti avattavissa? (opas 9.6)			
Keittiö	korjattavaa	ei koske	ok
Valmistetaanko ruokaa vain valvotusti? (opas 10.)			
Onko kahvinkeitin itsestään sammuva? (opas 11.)			
Onko keittiössäsi turvaliesi tai onko liedessä liesivahtia? (opas 12.1)			
Onko liesi ja lieden ympäristö tyhjä palavasta materiaalista? (opas 12.2)			
Puhdistatko liesituulettimen suodattimen säännöllisesti? (opas 12.2)			
Ovatko päivittäin tarvittavat tavarat riittävän alhaalla? (opas 13.)			
Mikäli käytät taloustikkaita, ovatko ne turvalliset? (opas 13.)			
Tulen käsittely	korjattavaa	ei koske	ok
Onko tulisisjoissa riittävä suojaetäisyys palavamateriaaliin? (opas 14.1)			
Onko tulisisjoissa kipinäsuojaa? (opas 14.2)			
Onko tuhka-astia kannellinen ja palamatonta materiaalia? (opas 14.3)			
Onko tulisijat nuohottu kerran vuodessa? (opas 14.4)			
Käytetäänkö avotulta pihamaalla turvallisesti? (opas 15.)			
Tupakoidaanko vain ulkona? (opas 16.)			
Poltetaanko kynttilöitä vain valvotusti ja palamattomalla alustalla? (opas 17.)			
Sähkölaitteet	korjattavaa	ei koske	ok
Käytetäänkö pyykin- ja astianpesukonetta vain valvotusti? (opas 18.1)			
Onko pyykin kuivatus järjestetty turvallisesti? (opas 18.2.)			
Käytetäänkö laitteita käyttöohjeen mukaisesti? (opas 19.1)			
Sammutetaanko sähkölaitteesta virta, kun sitä ei käytetä? (opas 19.2)			
Onko sähkölaitteiden ympärillä tarpeeksi tilaa ilmanvaihtoa varten? (opas 19.3)			
Onko sähkölaitteet puhtaita eikä niiden päällä ei säilytetä mitään? (opas 19.4)			
Ovatko sähköjohdot ehjiä ja pois kulkuväylältä? (opas 19.5)			
Onko jatkojohtojen käyttö mahdollisimman vähäistä? (opas 20.)			
Ovatko pöytävalaisimet sijoitettu niin, että ne eivät pääse kaatumaan? (opas 21.)			
Onko seinä- ja yövalaisimet kiinnitetty niin, että ne eivät pääse putoamaan? (opas 21.)			
Palokuorma			
Onko asunnossa liikaa ylimääräistä tavaraa? (opas 22.)			

[Toimi näin, jotta kotona asumisesi olisi turvallisempaa...

Hätätilanteessa toimiminen

1. Pelastuslain mukaan jokainen on velvollinen hälyttämään apua onnettomuuden sattuessa. Tärkeät puhelinnumerot tulisi olla tallennettuna puhelimeen tai muuten helposti saatavilla. Hätätilanteessa niiden käyttäminen voi olla hankalaa, mikäli ne eivät ole helposti saatavilla. Suositellaan 112 Suomi -sovelluksen asentamista älypuhelimeen.
2. Osoitenumerointi tulisi olla hyvin näkyvillä asunnon tai talon ulkopuolella. Oma osoite tulisi muistaa tai se tulisi olla helposti nähtävillä, jos joudut hälyttämään apua.
3. Suositellaan, että kotona on ensiapuvälineitä kuten laastaria, puhdistusainetta, sidetarpeita ja kylmäpussi. Ensiapuvälineitä tulisi osata käyttää. Lisätietoa ensiavun antamisesta saat esimerkiksi www.spr.fi. Useimmat haavat ja nyrjähdykset ovat hoidettavissa kotona hyvällä ensiavulla, jolloin ei välttämättä tarvita sairaalahoitoa.

Turvallisuusvarusteet

4. Mikäli sinulla on käytössäsi turvaranneke, pidäthän sitä aina ranteessa. Onnettomuuden sattuessa voit helposti hälyttää apua painamalla ranteessa olevaa turvanappia.
5. Palovaroitin
 - 5.1 – Pelastuslain mukaan jokaisessa asunnossa tulee olla palovaroitin.
 - Palovaroitin tulee asentaa asennusohjeiden mukaisesti. Yleisperiaate on: Asunnon jokaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin. Palovaroitin se tulee asentaa kattoon niin, että sen ympärillä on vähintään 0.5 m vapaata tilaa joka suuntaan.
 - 5.2 – Palovaroittimen toiminta tulisi testata joka kuukausi tai jos olet ollut useamman päivän poissa kotoa. Se tulisi pitää puhtaana.
 - Paristo tulisi vaihtaa joka vuosi. Palovaroitin tulisi uusia valmistajan ohjeiden mukaisesti tai 10 vuoden välein. Suositellaan akuilla toimivia palovaroittimia.
6. Häkävaroitinta suositellaan rakennuksiin, joissa on tulisijat. Häkävaroitin tulisi aina asentaa valmistajan ohjeiden mukaisesti. Huomioithan esimerkiksi tulisijojen sijainnin. Katso lisäksi kohta 5.2 varoittimen testauksesta ja huollosta.
7. Mikäli et kuule palo- ja häkävaroittimen ääntä, voidaan esimerkiksi sänkyyn asentaa varoittimen lisäosa, joka varoittaa vaarasta täriseväällä ja vilkkuvalla valolla.
8. Kotiin suositellaan alkusammutuskalustoa
 - Sammutuspeite on hyvä alkusammutusväline, koska sitä on helppo käyttää ja se sopii monenlaisten tulipalojen sammuttamiseen.
 - Käsiammutin on myös hyvä alkusammutusväline. Kun ostat käsiammutinta, ota huomioon sammuttimen paino, jotta sen käyttö on mahdollista.
 - Alkusammutuskaluston käyttöä tulisi harjoitella.

Kulkureitit

9. Poistuminen

- 9.1 – Tulipalotilanteessa sinun pitäisi pystyä poistumaan 2-3 minuutissa, koska sen aikana tulipalo kehittyy sellaiseksi, että kaikki syttyvä materiaali syttyy palamaan. Mikäli 1½- tai 2-kerroksisessa omakotitalossa sänky on yläkerroksessa, poistumiseen saattaa kulua liian kauan aikaa tai poistuminen ei onnistu lainkaan. Koska alemmasta kerroksesta poistuminen onnistuu helpommin, sänky tulisi siirtää alakertaan.
 - Hätätilanteessa asunnosta poistumisessa on erityisen tärkeää, että poistumisreitit ovat vapaita. Asunnon käytävillä ei saa olla sellaista tavaraa, mikä vaikeuttaa asunnossa liikkumista.
 - Kiinnitä huomiota siihen, että pystyt liikkumaan asunnossa myös apuvälineiden kanssa.
- 9.2 Huomioithan, että matot eivät ole rutussa. Mattojen alle suositellaan laitettavaksi liukastumisesteverkko. Huomioi myös ulko-oven edusta ei ole liukas esimerkiksi hiekoittamalla piha. Tämä vähentää kompastumis- ja liukastumisvaaraa, ja tekee näin poistumisesta turvallisempaa.
- 9.3 Valaistuksen tulisi olla riittävä poistumiseen myös yöaikaan. Suositellaan pistorasiaan kytkettäviä yövaloja.
- 9.4 Portaikon ja saunan kaiteiden tulisi olla tukevia, jotta niistä saa tukea tarvittaessa.
- 9.5 Pelastuslain mukaan asunnonhaltijan tulee huolehtia, että asunnosta pystyy poistumaan tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa. Asunnon kaikki ulko-ovet on tarkoitettu poistumiseen, minkä vuoksi näiden ovien edessä ei saa säilyttää mitään tavaraa. Pidäthän myös parvekkeen oven helposti avattavana ja parvekkeen poistumiskuntoisena eli se ei ole täynnä tavaraa. Poistumista tulisi harjoitella kaikista käytössä olevista huoneista.
- 9.6 Ovien ja lukkojen tulisi olla helposti avattavia. Jos oven avaamiseen sisäpuolelta joudutaan käyttämään avainta, suositellaan, että avain on ovesa valmiina kiinni tai sen vieressä. Suositellaan tällaisten lukkojen vaihtamista sellaisiin, joiden avaamiseen ei tarvitse avainta.

Keittiö

10. Valvomaton ruuan valmistus aiheuttaa Suomessa eniten tulipaloja. Ruoka tulisi valmistaa aina valvotusti niin, että pysyt ruuan valmistuksen ajan keittiössä. Esimerkiksi ruuan alkaessa kärytä voidaan ruoka siirtää heti pois hellalta.
11. Kahvinkeitin tulisi olla itsestään sammuva. Näin estetään, että kahvin keitin ei jää vahingossa päälle ja ylikuumennu.
12. Liesi
 - 12.1 – Suositellaan, että ikäihmisen liesi vaihdetaan turvaliedeksi. Siinä ennalta määritellään ajastimella, kuinka pian käytön aloittamisen jälkeen lieden levyistä tai uunista katkeaa sähkövirta.

- Mikäli liesi ei ole turvaliesi, lieteen suositellaan asennettavaksi liesivahti. Se seuraa lieden lämpötilaa, tehoa tai käyttöaikaa ja tarvittaessa katkaisee sähkövirran automaattisesti. Mikäli liesi jää päälle ruuan valmistuksen jälkeen, liesivahti estää ylikuumentumisen.
 - Lieden lämmönsäätönappuloihin suositellaan suojaa, joka estää, ettei liesi mene vahingossa päälle esimerkiksi rollaattorin käsikahvan osuessa niihin.
- 12.2 - Lieden päällä tai sen vieressä ei saa säilyttää mitään palavaa materiaalia esimerkiksi talouspaperia tai patalappuja, koska ne syttyvät helposti palamaan.
- Liesituulettimen suodatin tulisi puhdistaa säännöllisesti. Suodatin kerää rasvaa ja esimerkiksi ruuan syttyessä palamaan, syttyy suodattimessa oleva rasva myös palamaan. Näin palo leviää ilmastointikanavaan.
13. Päivittäin käytössä olevat tavarat tulisi laittaa mahdollisimman alas, jotta niiden käyttöön ottamiseen ei tarvitse esimerkiksi nousta tuolin päälle. Mikäli tavaroiden ottamiseen ylhäältä pitää kiivetä, suositellaan taloustikkaiden käyttöä. Taloustikkaiden tulee olla tukevat ja niissä tulee olla käsituki, josta saa tukea kiivetessä.

Tulen käsittely

14. Tulisijat

- 14.1 Tulisijoissa tulisi olla asennusohjeen mukainen suojaetäisyys palavaan materiaaliin. Tulisijan suojaetäisyydellä ei saa säilyttää palavaa materiaalia. Esimerkiksi kuuma kekäle voi sytyttää liian lähellä olevat puut palamaan.
- 14.2 Tulisijoihin suositellaan kipinäsuojaa. Lattialla tulee olla kipinäsuojauslevy. Avonaisien tulisijojen eteen tulisi laittaa kipinäsuojaverkko.
- 14.3 Tuhkan tulisi antaa jäähtyä tulipesässä, minkä jälkeen se tulisi laittaa palamattomaan ja kannelliseen astiaan pihalle. Tulisijojen pellit saa laittaa kiinni vasta, kun tuhka on jäähtynyt riittävästi.
- 14.4 Pelastuslain mukaan kiinteän polttoaineen tulisijat ja hormit tulee nuohoojan nuohota kerran vuodessa. Vapaa-ajan asunnoissa nuohous tulee tehdä kolmen vuoden välein.

15. Avotuli

-Kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaan jätteiden polttaminen on kielletty. Ruohikon ja heinikon polttoa ei suositella. Avotulta ei saa tehdä metsäpalovaroituksen aikana. Risujen/puutarhajätteiden polttamisessa tulee noudattaa pelastuslain mukaan varovaisuutta. Kastele ympärillä oleva maa tulipalon leviämisen estämiseksi.

-Grillaa tasaisella kovalla alustalla, mutta ei katon alle. Selvitä talonyhtiön säännöt parvekegrillauksesta. Kaasupullot tulisi säilyttää irrallaan grillistä, kun grilliä ei käytetä. Suositellaan kaasupullojen säilytystä niin, etteivät ne ole lasten tai ulkopuolisten saatavilla esimerkiksi lukollisessa tuulettuvassa varastossa, ei kuitenkaan kellarissa tai ullakolla. Seuraa, että grillin kaasuletkut ovat ehjät.

16. Sisällä ei tulisi tupakoida. Kuolemaan johtaneista tulipaloista moni on syttynyt, kun henkilö on tupakoimut esimerkiksi sängyssä. Suositellaan ulkona tupakointia. Mikäli et pääse ulos tupakoimaan niin huolehdiathan, että tupakoit turvallisesti niin, ettei tupakka pääse

kosketukseen palavien materiaalien kanssa. Tupakoinnin jälkeen loput tupakasta tulisi laittaa kannelliseen ja palamattomaan astiaan.

17. Suositellaan käytettäväksi led-kynttilöitä. Kynttilöitä tulisi polttaa vain valvotusti. Kynttilät pitää laittaa palamattomalle alustalle. Esimerkiksi tuikut ovat lämpökynttilöitä, jotka saattavat sytyttää palavan alustan palamaan.

Sähkölaitteet

18. Pesukoneet

- 18.1 Mikäli pyykin- tai astianpesukone aiheuttaa vahinkoa ja se on ollut päällä valvomatta, vakuutusyhtiö voi vähentää korvauksen määrää. Tämän vuoksi pyykin- ja astianpesukonetta ei saa käyttää valvomatta.
- 18.2 Pyykkiä ei saa kuivata saunassa.

19. Sähkölaitteet

- 19.1 Sähkölaitteita tulisi käyttää vain käyttöohjeiden mukaisesti.
 - 19.2 Osa sähkölaitteista on sellaisia, että niissä on tarkoitus pitää virtaa päällä vain silloin, kun laitetta käytetään. Mikäli tällainen laite on aina päällä, se voi ylikuumentua ja sytyttää tulipalon. Valmiusvirralla toimivat laitteet suositellaan laitettavan vikavirtapistorasiaan katkaisimen taakse, jotta niistä virran katkaisu on helpompaa.
 - 19.3 Sähkölaitteiden päällä/ympärillä ei saisi säilyttää mitään. Tällä estetään laitteen ylikuumentuessa muun tavaran syttyminen. Laite saattaa ylikuumentua, jos ilma ei pääse vaihtumaan laitteessa.
 - 19.4 Sähkölaitteet keräävät paljon pölyä, joka voi syttyä palamaan, jos sähkölaite esimerkiksi ylikuumentuu. Tämän vuoksi sähkölaitteet suositellaan pitämään puhtaina esimerkiksi imuroimalla.
 - 19.5 Sähkölaitteiden johtojen tulisi olla ehjiä, jotta ne eivät aiheuta laitteiden vikaantumista. Johtojen tulisi olla pois kulkuväylältä, jotta niihin ei kompastu. Johtoihin kohdistuva nykivä liike saattaa aiheuttaa johdon vikaantumisen.
20. Jatkojohtoja ei saa kytkeä peräkkäin. Niiden käyttö tulisi olla väliaikaista, koska niitä ei ole suunniteltu jatkuvaan käyttöön. Jatkuva käyttö saattaa aiheuttaa turvallisuusriskin. Niiden tulee olla lattiaa vasten eikä esimerkiksi roikkua katosta. Suositellaan käytettäväksi jatkojohtoja, joissa on vikavirtasuojat ja virtakytkimet.
 21. Irrallisten seinä- tai yövalaisimien kiinnitykseen tulee kiinnittää huomiota. Huonosti kiinnitetty valaisin saattaa tippua sänkyyn ja sytyttää tulipalon. Tämän vuoksi seinä- tai yövalaisimet tulee kiinnittää seinään ruuveilla. Klipsikiinnitteisiä valaisimia ei suositella käyttöön. Irrallinen pöytävalaisin yöpöydällä saattaa kaatua ja tippua sänkyyn. Palovaaran vuoksi yöpöydällä olevia valaisimia ei suositella käyttöön. Rikkinäiset valaisimet tulee vaihtaa.

22. Palokuorma

Asunnossa kaikki palava materiaali on palokuormaa. Tulipalon syttyessä palokuorman määrä vaikuttaa oleellisesti savun muodostumiseen, palon leviämiseen ja asunnosta poistumiseen, minkä vuoksi palokuorman määrä tulisi olla asunnossa vähäinen.

Alla oleva kuva helpottaa palokuorman arvioinnissa. Palokuorman määrä tulisi pysyä alle kuvien 3-4.

Kyläkoulun turvapäivä eri toimijoiden yhteistyöllä 2018 alkaen

Toimintamalli kyläkouluilla vietettävästä monipuolisesta turvapäivästä

(toteutus syksyllä 2018 Vähikkälä ja Tanttala, Heinäjoki, Leppäkoski, Kalkkinen ja Jäppilä)

Kuvaus:	<p>Kyläkoululla järjestettävä yhden koulupäivän mittainen tapahtuma, johon voidaan oppilaiden ja henkilökunnan lisäksi kutsua vanhempia ja kyläläisiä.</p> <p>Tapahtuma on rastimuotoinen, jossa joukkueet liikkuvat rastilta toiselle tehden rastitehtävät joko yksilösuorituksina tai joukkueena. Yhteistyötä kyläyhdistyksen tai vanhempainyhdistyksen kanssa kannattaa tehdä, jotta ruokailu joko maksutta tai omakustanteisesti olisi mahdollista.</p>
Toiminnan tavoite:	<p>Turvallisuustietojen ja -taitojen omaksuminen mahdollisimman nuorena.</p> <p>Turvallisuus osaksi oppimista.</p> <p>Yhteistyön syventäminen koulun ja muiden toimijoiden kesken.</p>
Toiminnan kohderyhmä	<p>Kyläkoulujen oppilaat, henkilökunta ja vanhemmat.</p> <p>Lähiympäristön muut toimijat, kyläläiset sekä yhdistykset</p>
Toteuttajatahot:	
Koulu:	Tilat ja tiedotus sekä yhteistyö
Alkusammutusharjoitus:	Vapaaehtoinen palokunta (jatkossa VPK) tai pelastuslaitoksen työvuoro
Paloturvallisuus:	Varautuen turvallisempaa kotona ja kylässä-hanke, VPK, työvuoro

Kyläkoulun turvapäivä eri toimijoiden yhteistyöllä 2018 alkaen

Hätäensiapu/ toiminta onnettomuustilanteessa:	Suomen Punainen Risti ensiapukouluttajat/ ensihoitokeskus/vapaaehtoisen palokunnan ensivastekoulutetut henkilöt
Liikenneturvallisuus:	Liikenneturva, poliisi
Kotivara:	Martat, Maanpuolustusnaiset, Maa- ja kotitalousnaiset, SPEK
Tapaturmien ehkäisy	Liikuntatoimi, lämmittely ennen liikuntasuoritusta, tasapaino, lihaskunnan ylläpitäminen, tavoitteena tapaturmien ehkäisy
Eksyminen:	<u>VaPePa</u> , etsijäkoirat ohjaajineen kertomaan kuinka toimia ollessaan eksyksissä.
Muut kylän/koulun alueella huolta herättävät asiat	Poliisi omien resurssien puitteissa, esimerkkeinä nettikiusaus, kiusaaminen, korvausvastuu ym. Petoeläimet; Riistanhoitoyhdistys SRVA Raideliikenne; VR Järvipelastajat, vesiturvallisuus
Rastitehtäväsimerkkejä joista koulu valitsee sopivimmat	
Alkusammutus	Pienimmät oppilaat kaatavat keiloja sankoruiskulla, muilla allaspalon sammuttaminen käsiammuttimella, rasvapalo kattilassa sammutuspeitteellä
Paloturvallisuus:	Palovaroittimet kotona, suojaetäisyydet kuumenevista laitteista, turvalliset poistumisreitit ja poistuminen tulipalosta, sähkölaitteiden käyttö turvallisesti.
Henkeä pelastava apu	Tajuttoman henkilön kylkiasentoon kääntäminen, muut koulun kanssa sovittavat ensiapuharjoitukset
Toiminta hätätilanteessa	112 –sovellus ja 112- soittaminen, kodin ja koulun kokoontumispaikka
Liikenneturvallisuus:	Heijastimien käyttö, heijastintesteri jos saatavilla, pyöräilykypärän käyttö ja turvallinen pyöräily, turvaistuinportti, milloin lapsi voi siirtyä istumaan auton omiin voihin ilman turvaistuinta tai –koroketta, huolta herättävä liikennekäyttäytyminen.
Kotivara:	Ruoka, vesiastiat, henkilökohtaiset hygienia- ja lääkkeet, patterikäyttöinen radio ja lamppu yms. Mitä kaikkea tulisi varata kotiin selviytyäkseen vähintään 72 tuntia ilman sähköjä tai poistumatta kotoa. Miksi kotivaraa tarvitaan. (Koulu voi yhdistää esimerkiksi matematiikkaa; kuinka paljon tarvitaan esim. vettä, jos sähköt ovat poikki 72 h ja taloudessa on 4 hlöä.)
Tapaturmien ehkäisy	Tasapainorata, kuntopiiri; kodeissa tapahtuu merkittävästi tapaturmia. Parantamalla tasapainoa ja lihaskuntoa voidaan osaltaan ehkäistä niitä. Liukastumisen ja putoamisen ehkäisy.
Koulun rasti	Taidepaja, musiikkituokio, koulun turvallisuus tai jotain yhdessä tekemistä.
Muut rastit	Toimijoiden mukaan heille luontevimmat rastit

Toimintamalli kotihoidon asiakkaiden sekä ikääntyneiden kyläläisten asumisturvallisuuden kartoittamisesta sopimuspalokuntalaisten tekemänä.

Kuvaus:	Toiminnasta kiinnostuneita sopimuspalokuntalaisia, myös naisia, veteraaneja ja nuoria, koulutetaan kartoittamaan erityisryhmien asumisturvallisuutta. Tarkoituksena on havaita riskit ja opastaa turvallisempaan asumiseen. Samalla tarkistetaan palovaroittimet, niiden ikä ja toimivuus. Tarvittaessa palovaroittimet uusitaan. Ei korvaa riskiasuntoilmoitusta Pel 379/42§, tai palotarkastusta
Toiminnan tavoite:	Lisätä asukkaiden turvallisuutta vähentämällä riskejä tunnistamalla ne, sekä esittämällä korjausehdotukset.
Toiminnan kohderyhmä	Kotihoidon käyntikohteet, ikääntyneiden asunnot sekä muuten huolta herättävät asuntokohteet. Tieto asiakkaille esimerkiksi ikääntyneiden yhdistyksien sekä seurakunnan diakoniatyön ja kotihoidon kautta.
Tekijät:	
Sopimuspalokuntien nuoriso- ja naisosastot:	Koulutuksen jälkeen käynnit joko kotihoidon tai asukkaiden kutsumana ja ennakolta sovittuna ajankohtana.
Aikaisemmin sammutusryhmässä olleet:	Koulutuksen jälkeen käynnit joko kotihoidon tai asukkaiden kutsumana ja ennakolta sovittuna ajankohtana.
Sammutusosaston jäsenet:	Koulutuksen jälkeen käynnit joko kotihoidon tai asukkaiden kutsumana ja ennakolta sovittuna ajankohtana.
Maksut:	Pelastuslaitoksen kanssa sovittu, että käynnit korvataan tekijöille pelastuslaitoksen omana toimintana. Hanke maksaa palovaroittimet ja paristot tarvittaessa. Käynnit ovat asukkaille maksuttomia.
Käyntien korvaukset:	Sovittuna pelastuslaitosten (Kanta-Häme, Päijät-Häme ja Etelä—Savo) kanssa korvausten olevan palokuntasopimuksen mukaiset.

Koulutus:	Käydään läpi luottamuksellisuutta, korostaen käyntiä asiakkaan kotona ja kunnioittavaa käytöstä siellä. Asumisen turvallisuuden riskikohtia etenkin ikääntyneiden asumisessa sekä keinoja riskien vähentämiseen. Koulutus voi olla osana sopimuspalokunnan harjoitustoimintaa. Koulutuksen yhteydessä katsotaan tehtyjen lomakkeiden täyttö, niiden läpi käynti asiakkaan kanssa sekä palautus pelastuslaitokselle.
Asukkaiden turvallisuus ja väärinkäytösten minimointi:	
Kohteiden valikointi:	Asukkaan omasta pyynnöstä tai esimerkiksi yhteistyössä kotihoidon tai diakoniatyön kanssa. Ei korvaa riskiasuntoilmoitusten perusteella tulleita palotarkastuskäyntejä.
Käynnit:	Sovitaan etukäteen, puetaan palokunnan asu nimikyltteineen, kulkeminen palokunnan autolla. AINA kaksi henkilöä käynnille, joko nuori ja aikuinen, kaksi aikuista tai kotihoidon tai diakoniatyöntekijä sopimuspalokuntalaisen kanssa. Kohteessa käydään riskikohdat läpi hyödyntäen lomaketta ja se täyttäen. Täytetty lomake käydään asukkaan kanssa läpi, täytetään omat yhteystiedot myös asukkaalle jäävään lomakkeeseen mahdollisten kysymysten vuoksi. Täytetään koostelomake pelastuslaitosta varten, joka kirjaa sen oman käytännön mukaan. Palovaroittimien tarkastus ja mahdollinen uusiminen.
Lomake:	Täytetään käynnin yhteydessä, jätetään asukkaalle. Helpottaa kohteen läpikäymistä, neuvon ja opastaen samalla turvallisempia tapoja ja välineitä. Koostelomake pelastuslaitokselle Kristiina Mattila-Nousiainen kautta. Käynnit kirjataan <u>Merlot</u> -ohjelmaan tms. neuvontana. Siten seurataan, onko toiminnalla turvallisuutta edistävää vaikutusta.
Hyödyt:	
Asukkaalle	Löydetään riskikohdat ja toimintatavat, asukas saa opastusta niiden muuttamiseen turvallisemmaksi.
Kotihoidolle:	Kohteet ovat turvallisempia asukkaille, ei tarvitse miettiä pitäisikö tehdä 42§ mukainen ilmoitus vai ei, sopimuspalokuntalainen kertoo, jos kohde vaatii myös palotarkastuksen.
Sopimuspalokuntalaiselle:	Motivoivaa, erilaista toimintaa hälytysosastotoiminnan oheen tai tilalle.
Pelastuslaitokselle:	Omavalvonnan rinnalle toisenlainen neuvontatyökalu, jolla havaitaan riskikohteita, joihin tulisi palotarkastus kohdentaa. Kevyempi kartoituskäynti ennen palotarkastusta. Motivoituneet ja sitoutuneet sopimuspalokuntalaiset.

Kristiina Mattila-Nousiainen, 0440 773 697, kristiina.mattila-nousiainen@phpela.fi

Käynneistä tehdään merkinnät pelastuslaitoksen käytännön mukaan neuvontakäynteinä. Kohteista ei säilytetä yksilöityä rekisteriä.